

**UCHWAŁA NR XII/76/15
RADY MIEJSKIEJ W KOŻUCHOWIE**

z dnia 24 czerwca 2015 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.¹⁾), oraz art. 3 pkt 3 i art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649 z późn. zm.²⁾) Rada Miejska w Koźuchowie uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Koźuchowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega umieszczeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Koźuchowie.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Jacek Niezgodzki

---

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013, poz. 645 i poz. 1318; z 2014r. poz. 379 i poz. 1072.

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 349.

STRATEGIA ROZWOJU NOWOSOLSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO

Załącznik
do Uchwały Nr XII/76/15
Rady Miejskiej w Koźuchowie
z dnia 24 czerwca 2015 roku

E U R O P A
P O L S K A
WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE
POWIAT NOWOSOLSKI

NOWA SÓL 2015

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

STRATEGIA ROZWOJU NOWOSOLSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO

NOWA SÓL 2015

Spis treści

Wprowadzenie	5
1. Metodyka opracowania.....	7
2. Analiza spójności z lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi	8
3. Diagnoza Obszaru Nowosolskiego.....	16
3.1. Uwarunkowania wewnętrzne	17
3.1.1. Sfera społeczna.....	17
3.1.1.1. Potencjał demograficzny	17
3.1.1.2. Rynek pracy	21
3.1.1.3. Aktywność ludności	23
3.1.1.4. Edukacja	25
3.1.1.5. Zdrowie	29
3.1.2. Sfera gospodarcza	33
3.1.2.1. Przedsiębiorczość.....	33
3.1.2.2. Otoczenie instytucjonalne biznesu.....	39
3.1.2.3. Potencjał inwestycyjny	40
3.1.2.4. Rolnictwo	41
3.1.2.5. Turystyka i rekreacja	42
3.1.2.6. Współpraca międzynarodowa.....	44
3.1.3. Sfera przyrody i ochrony środowiska	45
3.1.3.1. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.....	45
3.1.3.2. Stan i jakość powietrza	47
3.1.4. Sfera kulturowa	48
3.1.5. Infrastruktura techniczna	50
3.1.5.1. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i gazowa	48
3.1.5.2. Infrastruktura drogowa i kolejowa. Dostępność komunikacyjna	50
3.1.5.3. Gospodarka odpadami.....	56
3.1.5.4. Infrastruktura mieszkaniowa. Rewitalizacja obszarów cennych kulturowo i przemysłowych.....	58
3.1.5.5. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	62
3.2. Analiza powiązań	64
3.2.1. Analiza powiązań komunikacyjnych JST NOF	65
3.2.2. Analiza powiązań gospodarczych JST NOF	65
3.2.3. Analiza powiązań społecznych JST NOF	67
3.2.4. Analiza powiązań turystycznych JST NOF	68
3.2.5. Analiza powiązań rewitalizacyjnych JST NOF.....	69
3.2.6. Analiza powiązań w obszarze usług komunalnych JST NOF.....	69
3.2.7. Analiza powiązań pomiędzy miastem a terenami wiejskimi NOF.....	70
3.2.8. Analiza wyzwań i potencjałów rozwoju NOF	70

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

4. Uwarunkowania zewnętrzne.....	72
4.1. Analiza ustaleń podstawowych dokumentów o charakterze strategicznym i kierunkowym....	72
4.2. Analiza ustaleń Strategii Województwa Lubuskiego 2020	75
4.3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego	77
4.4. Analiza obszarów koncentracji problemów w NOF	77
4.5. Analiza trendów rozwojowych NOF	82
4.6. Analiza SWOT	83
4.7. Wnioski	87
5. Strategia Rozwoju NOF	90
5.1. Misja i wizja rozwoju NOF	90
5.2. Obszary strategiczne, cele priorytetowe, szczegółowe i kierunki działań.....	91
5.2.1. Sfera gospodarcza	92
5.2.2. Sfera społeczna.....	99
5.2.3. Sfera usługowa	103
5.3. Monitoring i ewaluacja Strategii	111
5.3.1. Zestaw wskaźników oceniających postępy realizacji zakładanych celów	113
6. Zakończenie	115
Spis rycin	117
Spis tabel.....	117
Załącznik nr 1. Matryca Logiczna	118
Załącznik nr 2. Propozycje działań z prognozą finansową	120

Wprowadzenie

Strategia rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego (NOF) jest koncepcją świadomego i systemowego sterowania długookresowym rozwojem. Strategia określa kierunki, w jakich ma się rozwijać NOF w perspektywie 2014-2020. Te kierunki zapisane są w formie celów, które będą realizowane przede wszystkim przez samorząd lokalny, ale również przez inne podmioty, np. organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, ale także przez samych mieszkańców.

Nowosolski Obszar Funkcjonalny został utworzony w oparciu o partnerstwo 8 gmin: Nowa Sól – Miasto, Otyń, gmina wiejska Nowa Sól, Siedlisko, Kożuchów, Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański i Kolsko na podstawie Umowy Partnerskiej zawartej w Nowej Soli w dniu 25 lutego 2014 r. Obszar partnerstwa pokrywa się terytorialnie i administracyjnie z obszarem powiatu nowosolskiego. Rdzeniem obszaru jest Gmina Nowa Sól – Miasto.

Rozwój regionalny opiera się na endogenicznych i egzogenicznych czynnikach wzrostu oraz różnych modelach prowadzonej polityki regionalnej i intraregionalnej. W aktualnie obowiązujących w kraju dokumentach strategicznych (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku¹ oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020²) eksponuje się jednak podejście terytorialne. Ten rodzaj „filozofii” planowania i budowania strategii rozwojowych koncentruje się na modelowaniu działań rozwojowych w silnej korelacji z uwarunkowaniami przestrzennymi. W rezultacie, w planowaniu rozwoju nie tylko brany jest pod uwagę zespół uwarunkowań odnoszących się do samej administracyjnej lokalizacji danego obszaru, ale również uwzględniane są jego różne atrybuty funkcjonalne.

Jednocześnie w 2013 r. Rada Ministrów przyjęła Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do 2020 roku, gdzie jako cel strategiczny założono poprawę konkurencyjności oraz zdolności miast i ich obszarów do pobudzania wzrostu gospodarczego, rozwoju społeczno-gospodarczego i zwiększania poziomu zatrudnienia. Znamienne jest, że działaniami wspierającymi politykę miejską mają być objęte ośrodki: wojewódzkie, regionalne, subregionalne oraz lokalne. Powyższe stwierdzenia stanowią podstawę do działań zmierzających do tworzenia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, w tym również Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego (NOF).

Podejście terytorialne, znajduje także odzwierciedlenie w dokumentach Unii Europejskiej. Zakłada się, że przejście od podejścia sektorowego w stronę zintegrowanego zarządzania rozwojem terytorialnym spowoduje lepsze wykorzystanie endogenicznego potencjału terytorium. Równocześnie nastąpi integracja działań publicznych, co poprawi efektywność zarządzania obszarem.

Geograficznie Nowosolski Obszar Funkcjonalny znajduje się w zachodniej części Polski na południu województwa lubuskiego. Rdzeń obszaru Miasto Nowa Sól znajduje się 23 km od Zielonej Góry – siedziby władz samorządu województwa. Nowa Sól wraz z Zieloną Górą i Sulechowem tworzy Lubuskie Trójmiasto. NOF pokrywa się geograficznie z terenem powiatu nowosolskiego. Obszar w bliskim sąsiedztwie województwa dolnośląskiego oraz w niedalekiej odległości od Niemiec (ok. 80 km). Na jego terenie krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne północ-południe (droga ekspresowa nr 3), oraz wschód-zachód. Przez NOF płynie transgraniczna rzeka Odra wiążąca system polskich i europejskich dróg wodnych.

Nowosolski Obszar Funkcjonalny jest miejscem o określonej i niepowtarzalnej specyfice,

¹ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku, Warszawa 2011, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 13.12.2011 roku.

² Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie, Warszawa, 2010, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 13.07.2010 roku.

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

---

wynikającej z położenia (malownicza dolina Odry, bliskość i oddziaływanie Obszaru Funkcjonalnego Miasta Zielonej Góry, Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr czy Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miejskiego) przestrzennego ukształtowania, materialnego i duchowego dorobku mieszkańców.

Czynniki te stanowią podstawę dla planowania wszelkich działań dotyczących dalszego rozwoju.

Strategia Rozwoju NOF wynika również z analizy stanu społeczno-gospodarczego, prowadzącej do określenia silnych i słabych stron Obszaru oraz szans i zagrożeń jego rozwoju.

Celem Strategii jest działanie w obszarach deficytowych z punktu widzenia potrzeb społeczeństwa i gospodarki oraz wykorzystanie wewnętrznych potencjałów do zapewnienia dynamiki rozwoju NOF i polepszenia jakości życia mieszkańców.

1. Metodyka opracowania

Na pierwszym etapie została przeprowadzona *Diagnoza strategiczna* oparta na dostępnych danych statystycznych, analizach terytorialnych i demograficznych, które wskazują potencjał rozwojowy danego obszaru, w szczególności do wyzwań zidentyfikowanych w Strategii Europa 2020. Diagnoza prezentuje:

- potencjały i bariery rozwojowe danego obszaru oraz uzasadnia działania (projekty) planowane w tych obszarach. Do wieloaspektowego badania następujących metod badawczych wykorzystano:
  - a. analizę mikrootoczenia (analiza stanu danej jednostki, jej zasobów i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju),
  - b. analizę makrootoczenia wykonaną metodą PEST (analiza otoczenia: politycznego, ekonomicznego, społecznego, technologicznego),
  - c. badania desk-research (analizy na bazie danych GUS, udostępnianych przez gminy partnerskie oraz pozyskanych przez wykonawcę we własnym zakresie).

Każdy z powyższych elementów dodatkowo był konfrontowany z danymi pochodzącymi z konsultacji społecznych. Ponadto, w trakcie diagnozy prowadzono spotkania konsultacyjne z „Komitetem Sterującym” składającym się z prezydentów, burmistrzów, wójtów 8 gmin będących Partnerami Projektu. Komitet występował na danym etapie budowania Strategii jako organ decyzyjny i opiniotwórczy.

W kolejnym, **drugim etapie** została ustalona konstrukcja strategiczna dokumentu w oparciu o:

- dotychczas pozyskane dane z pierwszego etapu;
- analizę danych powstałych na podstawie badania ankietowego dotyczącego uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz zidentyfikowanych problemów oddziałujących na funkcjonowanie NOF, skierowanej do mieszkańców obszaru. Ankieta miała formę interaktywną, dostępną na stronie internetowej, do której link znajdował się na stronie każdego partnera.

W toku uzupełniania, pozyskiwania danych i działań konsultacyjno-doradczych, powstał Projekt Strategii. Na okres 21 dni został on udostępniony pod publiczną debatę (w siedzibie urzędu oraz na stronie internetowej). W tym okresie każdy zainteresowany mógł składać swoje uwagi do zapisów dokumentu. Została założona skrzynka mailowa do konsultacji społecznych na stronie internetowej Urzędu Miasta Nowa Sól, gdzie wpływały uwagi i spostrzeżenia do dyskutowanego dokumentu.

Prezentowany dokument powstał również dzięki intensywnej pracy ciała doradczo-opiniującego w postaci Komitetu Sterującego, analizy eksperckiej oraz pracy mieszkańców gmin.

W **trzecim, ostatnim etapie**, zostały zaprojektowane następujące działania:

- złożenie wniosku do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości Prognozy Oddziaływania na Środowisko w ramach procedury Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko,
- złożenie wniosku do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (PWIS) o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości Prognozy Oddziaływania na Środowisko w ramach procedury Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko,
- wykonanie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko zgodnie z ustaleniami RDOŚ i PWIS.

Podczas budowy dokumentu Strategii NOF zapewniono wykorzystanie wszystkich niezbędnych narzędzi wdrażanych podczas tworzenia dokumentów strategicznych. Dzięki temu powstały dokument oparty jest na prawidłowej i wnikliwej analizie stanu zastanego, analizie eksperckiej i, przede wszystkim, na opinii mieszkańców obszaru. Budowa strategiczna opracowania pozwala na bezproblemowe wskazanie hierarchii działań, analizę monitoringową i ewaluację.

2. Analiza spójności z lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi

Sukces realizacji przedsięwzięć ujętych w dokumentach planistycznych uzależniony jest od spójności dokumentów z założeniami polityk europejskich i krajowych ujętych w dokumentach wyższego i niższego rzędu. Uporządkowanie systemu w zbiór wartości strategicznych zapewnia budowanie działań, które nie tylko przyczynią się do poprawienia życia mieszkańców, ale również będą możliwe do bieżącego monitorowania i mierzenia osiągalnych wskaźników.

Obszary strategiczne Strategii NOF spójne są z założeniami kluczowych dokumentów planistycznych szczebla unijnego oraz krajowego z 6 października 2011 r. Komisja Europejska przedstawiła pakiet legislacyjny dla polityki spójności na lata 2014-2020, składający się z następujących projektów rozporządzeń:

1. rozporządzenie podstawowe, ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybołówstwa (EFRM),
2. rozporządzenie dot. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR),
3. rozporządzenie dot. Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS),
4. rozporządzenie dot. Funduszu Spójności,
5. rozporządzenie dot. Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT),
6. rozporządzenie dot. Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT),

zawierających szereg celów i wytycznych w zakresie implementacji funduszy europejskich w odniesieniu do realizacji poszczególnych założeń i polityk. Spójność polskich dokumentów strategicznych w odniesieniu do Pakietu została zagwarantowana przyjęciem dokumentów strategicznych rangi krajowej i regionalnej. NOF wpisuje się w obszary spójności dokumentów planistycznych szczebla krajowego oraz regionalnego, tym samym zgodna jest z założeniami pakietu spójności. Ponadto, Pakiet zawiera również projekty rozporządzeń powiązanych z polityką spójności: rozporządzenie dot. Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji (EGF), rozporządzenie dot. Programu na rzecz przemian i innowacji społecznych oraz komunikat w sprawie Funduszu Solidarności Unii Europejskiej. Działania przewidziane w celach priorytetowych NOF budowane były z poszanowaniem kierunków polityki spójności oraz zgodne z założeniami zrównoważonego rozwoju.

Założenia celów priorytetowych oraz szczegółowych NOF spójne są z założeniami **Strategii Europa 2020** w następujących obszarach tematycznych:

Celem Strategii Europa 2020 jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie:

1. inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; rozwój inteligentny oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji jako sił napędowych przyszłego rozwoju. Wymaga to podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Innowacyjne pomysły powinny skutkować nowymi produktami i usługami, przyczyniającymi się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych;

2. zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnego przemysłu; oznacza budowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, wykorzystując do tego pierwszoplanową pozycję Europy w zakresie nowych procesów i technologii, w tym przyjaznych środowisku, przyspieszając wprowadzanie inteligentnych

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

sieci opartych na technologiach ICT, a także wzmacniając przewagę konkurencyjną europejskiego biznesu, szczególnie sektora produkcji i MŚP. Działania te zwiększą również spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną;

3. rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Taki rozwój oznacza wzmocnienie pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, aby pomóc ludziom przewidywać zmiany i radzić sobie z nimi oraz móc budować spójne społeczeństwo. Strategia zwraca uwagę na zapewnienie każdemu obywatelowi możliwości rozwoju przez całe życie, a także konieczność pełnego wykorzystania kapitału ludzkiego, w kontekście problemów starzejącego się społeczeństwa i rosnącej światowej konkurencji.

Aby zagwarantować, że Strategia Europa 2020 przyniesie oczekiwane rezultaty, ustanowiono solidny i skuteczny system **zarządzania gospodarczego**, który ułatwi koordynowanie działań politycznych na szczeblu unijnym i krajowym¹. Cele przyjęte w Strategii NOF wpisują się we wszystkie cztery obszary wskazane w Strategii Europa 2020 w zakresie promocji i rozwoju innowacyjności gospodarczej, adaptację systemów kształcenia do potrzeb rynku pracy, działania zgodne z założeniami zrównoważonego rozwoju oraz wspieranie szeroko pojętej partycypacji społecznej.

Każdy dokument w randze strategicznej, mający na celu wskazanie działań w odniesieniu do obszarów zintegrowanych, planujących wspólny dynamiczny i zrównoważony rozwój powinien być spójny z dokumentem uwzględniającym **Programowanie Perspektywy Finansowej 2014 -2020, Umowa Partnerstwa (UP)**².

UP 2014-2020 ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 (SRK) oraz Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie z SRK, oparcie rozwoju na dalszym:

- (1) zwiększaniu konkurencyjności gospodarki;
- (2) poprawie spójności społecznej i terytorialnej;
- (3) podnoszeniu sprawności i efektywności państwa.

Biorąc pod uwagę wskazane wyżej cele rozwojowe kraju, środki Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w ramach UP koncentrują się na priorytetach finansowych: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczna i aktywność zawodowa, infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu i zatrudnienia, środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami³.

Spójność obszarów strategicznych NOF w odniesieniu do zawartości Umowy Partnerskiej uwzględniono została w celach szczegółowych: *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* oraz *Lepsze kompetencje kadr gospodarki* wpisanych w **Cele priorytetowe – Dynamiczna gospodarka** oraz **Wysoka jakość życia**. W zintegrowany sposób został zaplanowany rozwój wielu obszarów życia społeczno-gospodarczego subregionu ze szczególnym uwzględnieniem procesów towarzyszących rozwojowi ekonomii społecznej, adaptacji rynku pracy, promocji i rozwojowi przedsiębiorczości.

Cele Umowy partnerskiej, takie jak: wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz włączenie społeczności zamieszkałych obszary peryferyjne i zdegradowane zostały uwzględnione w Celach NOF: **Dynamiczna gospodarka** oraz **Aktywne społeczeństwo obywatelskie**, gdzie w sposób spójny planuje się włączenie szeregu instrumentów społecznych, prawnych i finansowych na wzmocnienie obszarów i grup wykluczonych poprzez ich umocnienie w strefie konkurencyjności i adaptacji społecznej.

¹ Strona Komisji Europejskiej/Europa 2020 – http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/index_pl.htm

² Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

³ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, s. 43

NOF spójny jest również z **Założeniami Krajowej Polityki Miejskiej**; strategicznym celem krajowej polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Do roku 2020 proponuje się następujące cele krajowej polityki miejskiej:

1. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia;
2. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu;
3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich;
4. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji;
5. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych.

Powyższe cele polityki miejskiej zostały również ujęte w trzech obszarach strategicznych Strategii NOF:

- w strefie gospodarczej – jako promowanie rozwoju zrównoważonego i ekonomicznego we wszystkich obszarach życia społecznego. Rozwój oferty naukowej i badawczej, promocja i rozbudowa sektora B+R;
- w strefie społecznej – jako aktywizacja trzeciego sektora, promocja i wdrażanie partnerstw prywatno-publicznych, wdrażanie rozwoju kultury;
- w strefie infrastrukturalnej – jako poprawa struktury przestrzennej w odniesieniu do wprowadzenia zrównoważonej komunikacji, infrastruktury społecznej, rewitalizacja jakości i dostępności przestrzeni miejskiej, tworzenie stref rewitalizacyjnych;

Realizacja założeń krajowej polityki miejskiej w skali subregionalnej została zapewniona przez odpowiednia zapisy w Strategii NOF.

Założenia NOF muszą wpisywać się w **Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**; Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030). Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Te same cele w trzech obszarach strategicznych zakłada Strategia Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020.

KPZK 2030 kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. Zgodnie z dokumentem, rdzeniem krajowego systemu gospodarczego i ważnym elementem systemu europejskiego stanie się współzależny otwarty układ obszarów funkcjonalnych najważniejszych polskich miast, zintegrowanych w przestrzeni krajowej i międzynarodowej. Jednocześnie na rozwoju największych miast skorzystają mniejsze ośrodki i obszary wiejskie. Oznacza to, że podstawową cechą Polski 2030 r. będzie spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna. Do jej poprawy przyczyni się rozbudowa infrastruktury transportowej (autostrad, dróg ekspresowych i kolei) oraz telekomunikacyjnej (przede wszystkim internetu szerokopasmowego), a także zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych. W obrębie NOF zostały przewidziane elementy związane ze zintegrowanym zarządzaniem przestrzenią, przez co zostanie zapewniony równomierny rozwój przestrzeni ośrodków na obszarze NOF.

Zapisy strategii NOF wpisują się w założenia **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020**, którą 13 lipca 2010 r. przyjęła Rada Ministrów (KSRR), tj. kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim, którego przygotowanie przewiduje Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności¹. Dokument ten określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego wprowadza szereg modyfikacji sposobu planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce, a wraz z nimi różnych polityk publicznych mających największy wpływ na osiągnięcie celów określonych w stosunku do terytoriów. Wiele propozycji dotyczy zarządzania politykami ukierunkowanymi terytorialnie i obejmuje zagadnienia współpracy, koordynacji, efektywności, monitorowania i ewaluacji. KSRR zakłada także dalsze wzmocnienie roli regionów w osiąganiu celów rozwojowych kraju i w związku z tym zawiera propozycje zmian roli samorządów wojewódzkich w tym procesie oraz modyfikacji sposobu udziału w nim innych podmiotów publicznych. Polityka regionalna jest w nim rozumiana szerzej niż dotychczas – jako interwencja publiczna realizująca cele rozwojowe kraju przez działania ukierunkowane terytorialnie, a których głównym poziomem planowania i realizacji pozostaje układ regionalny. Szczegóły rozwoju obszaru objętego w zakresie Strategii NOF realizowane są w szczególności w odniesieniu do założeń KSRR:

- wykorzystanie potencjałów endogenicznych terytoriów dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – w zakresie kreowania wzrostu, zatrudnienia i spójności,
- stymulowania konkurencyjności,
- większej efektywności działań przez skoncentrowanie interwencji polityki wybranych obszarach tematycznych i przestrzennych (obszarach strategicznej interwencji),
- wprowadzenia kompleksowego systemu integracji i koordynacji polityk publicznych,
- wprowadzenia nowych instrumentów partnerstwa i koordynacji działań ukierunkowanych terytorialnie – kontraktu terytorialnego,
- racjonalizacji systemu zarządzania i finansowania polityk publicznych.

Kolejny dokument, z którym również zgodne są zapisy Strategii NOF, to **Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020**, którą Rada Ministrów przyjęła 30 kwietnia 2014 roku. Dokument jest jedną z krajowych strategii rozwoju przygotowywanych jako odpowiedź na specyficzne wyzwania dla obszaru o charakterze ponadregionalnym. Oznacza to, że inwestycje kluczowe dla Polski Zachodniej będą mogły być realizowane w ramach programów centralnych, a w pewnym stopniu także regionalnych. Programy kierowane do tego obszaru będą „szyte na miarę”, uwzględniając odmienne niż w całej Polsce uwarunkowania, potencjały, ograniczenia i potrzeby. Podejmowane wspólnie działania prorozwojowe służyć mają zwiększeniu konkurencyjności makroregionu w wymiarze europejskim poprzez efektywne wykorzystanie potencjałów makroregionu. W tak określony cel główny wpisują się trzy cele szczegółowe:

- **integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu** – koncentrująca się na zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej i spójności terytorialnej; w tę sferę wpisują się działania przyczyniające się do zwiększenia integralności Nowosądeckiego Obszaru Funkcjonalnego w zakresie jego egzogenicznej i endogenicznej spójności społecznej i terytorialnej;
- **budowa oferty gospodarczej makroregionu** – ma na celu dążenie do dalszego wzmocnienia siły gospodarczej makroregionu poprzez współpracę;
- w obrębie NOF w celu priorytetowym – **Dynamiczna gospodarka** w sferze gospodarczej oraz w celu priorytetowym **Wysoka jakość życia** w obszarze strategicznym, związanym ze sferą infrastrukturalną, zostały przewidziane elementy wspierania rozwoju gospodarczego;

¹ (Dz.U. 2008 nr 216 poz. 1370).

- **wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu** – przewidywane działania w celu wykorzystania i wzmocnienia zaplecza badawczo-rozwojowego i transferu wiedzy w celu budowania gospodarki opartej na wiedzy. Strategia NOF również akcentuje rozwój nauki w aspekcie społecznym (rozwój i inwestycja w kapitał ludzki), jak również w obszarze infrastrukturalnym – rozwój infrastruktury społecznej, mającej relatywny wpływ na rozwój potencjału subregionu.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020¹; pokazuje optymalny kierunek rozwoju województwa, bazujący na istniejącym potencjale i wykorzystujący pojawiające się szanse rozwojowe oraz jest głęboko wpisana w założenia długofalowej strategii rozwoju Polski, jako integralnej części Unii Europejskiej. Cel główny Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego brzmi: wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem. Misja Strategii NOF wpisuje się w cel główny SRWL – *Misją Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest zapewnienie jego mieszkańcom dostępu do atrakcyjnego rynku pracy, wysokich standardów usług oraz życia w nowoczesnej i atrakcyjnej aglomeracji*, gdzie wspólnym mianownikiem jest podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez wielowymiarową i zrównoważoną implementację działań na rzecz rozwoju. Działania te będą realizowane poprzez wdrożenie celów strategicznych Strategii Województwa, w które wpisują się poszczególne cele NOF:

CEL STRATEGICZNY SWL 1 – Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna – w który wpisują się następujące cele szczegółowe NOF:

- Rozwój innowacyjnej gospodarki w NOF-ie;
- Rozwój oferty edukacyjnej i naukowo-badawczej;
- Rozwijanie kształcenia na wszystkich szczeblach edukacyjnych oraz dostosowanie do potrzeb rynku pracy systemu kształcenia i szkolenia zawodowego;
- Stymulowanie innowacyjności gospodarki NOF poprzez wspieranie sieci współpracy przedsiębiorców;
- Stworzenie warunków do powstawania nowych firm
- Ułatwianie dostępu do zatrudnienia poprzez rozwój ekonomicznej społeczności.

CEL STRATEGICZNY SWL 2 – Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna – w który wpisują się następujące cele szczegółowe NOF:

- Stymulowanie innowacyjności gospodarki NOF poprzez wspieranie sieci współpracy przedsiębiorców;
- Promocja gospodarcza;
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii w celu usprawnienia usług publicznych.

CEL STRATEGICZNY SWL 3 – Społeczna i terytorialna spójność regionu – w który wpisują się następujące cele szczegółowe NOF:

- Rozwijanie kształcenia na wszystkich szczeblach edukacyjnych oraz dostosowanie do potrzeb rynku pracy systemu kształcenia i szkolenia zawodowego;
- Efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych dla rozwoju turystyki;
- Rozwój aktywności kulturalnej i ochrona dziedzictwa kulturalnego;
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii w celu usprawnienia usług publicznych;
- Sprawny system komunikacji;
- Rozwój infrastruktury zdrowotnej;

¹ Załącznik do Uchwały nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 r. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2020

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

- Rozwój infrastruktury szkolno-oświatowej;
- Rozwój infrastruktury sportowo – rekreacyjnej;
- Poprawa stanu jakości przestrzeni miejskiej;
- Poprawa stanu gospodarki wodnej;
- Poprawa efektywności energetycznej.

CEL STRATEGICZNY SWL 4 – Region efektywnie zarządzany – w który wpisują się następujące cele szczegółowe NOF:

- Promocja gospodarcza;
- Ułatwianie dostępu do zatrudnienia poprzez rozwój ekonomicznej;
- Wzmocnienie i wdrożenie instrumentów partycypacji obywatelskiej;
- Rozwój infrastruktury zdrowotnej;
- Rozwój infrastruktury szkolno-oświatowej;
- Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- Poprawa stanu jakości przestrzeni miejskiej;
- Poprawa stanu gospodarki wodnej;
- Poprawa efektywności energetycznej.

Kolejnym dokumentem strategicznym w randze wojewódzkiej, z którym Strategia NOF powinna być spójna, to **Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubuskiego**¹, który przewiduje następujące osie priorytetowe:

Oś priorytetowa 1. Gospodarka i innowacje, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Wysoka jakość życia*.

Oś priorytetowa 2. Rozwój Cyfrowy, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Aktywne społeczeństwo obywatelskie*.

Oś priorytetowa 3. Gospodarka niskoemisyjna, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Wysoka jakość życia*.

Oś priorytetowa 4. Środowisko i kultura, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Wysoka jakość życia*.

Oś priorytetowa 5. Transport, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Wysoka jakość życia*.

Oś priorytetowa 6. Regionalny rynek pracy, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Aktywne społeczeństwo obywatelskie, Wysoka jakość życia*.

Oś priorytetowa 7. Równowaga społeczna, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Wysoka jakość życia oraz Aktywne społeczeństwo obywatelskie*.

Oś priorytetowa 8. Nowoczesna edukacja, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Aktywne społeczeństwo obywatelskie i Wysoka jakość życia*.

Oś priorytetowa 9. Infrastruktura społeczna, w którą wpisuje się cel priorytetowy NOF: *Dynamiczna gospodarka, Wysoka jakość życia*.

Wpisanie poszczególnych działań w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego gwarantuje, iż częściowo w przewidzianych założeniach (w ramach NOF) będzie można podjąć próbę ich współfinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Taka sama sytuacja kreuje się w ramach implementacji poszczególnych programów operacyjnych:

¹ http://rpo2020.lubuskie.pl/wp-content/uploads/2013/11/RPO-L2020_v5.1_15-04-14.pdf – Projekt (wersja 5.1) kwiecień 2014

Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ 2014-2020) to krajowy program. Działania NOF, które będą wpisywały się w obręb tego Programu, to te wspierające gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne. Środki unijne z programu przeznaczone zostaną również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (PO IR) będzie wspierał prowadzenie badań naukowych, rozwój nowych, innowacyjnych technologii oraz działania na rzecz podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. W ramach NOF będzie można podjąć działania mające na celu pobudzenia innowacyjności gospodarki poprzez np. kreowanie popytu przedsiębiorstw.

Program Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), jako program krajowy będzie koncentrował się na dwóch filarach:

1. poprawie funkcjonowania poszczególnych polityk sektorowych;
2. interwencji w obszarach, dla których większą efektywność zapewni wsparcie z poziomu krajowego:
  - wsparciu osób młodych,
  - szkolnictwie wyższym,
  - innowacjach społecznych, programach mobilności i współpracy ponadnarodowej.W programie, oprócz środków EFS dostępne będą także środki Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych (YEI). Wsparcie programu będzie komplementarne do działań realizowanych na poziomie regionalnym.

Zgodnie z powyższym POWER jest ukierunkowany na następujące obszary:

- realizację działań ukierunkowanych na bezrobotne osoby młode w wieku od 15 do 29 roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy,
- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- realizację działań nietypowych, innowacyjnych, ponadnarodowych, prowadzących do wypracowania rozwiązań dotąd niestosowanych w celu ich przetestowania przed przejściem do fazy wdrożenia powszechnego, które w większości przypadków będzie miało miejsce na poziomie regionalnym,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej,
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i krajowych programów reform.

Wszystkie działania mające na celu wpieranie zasobów ludzkich m.in: zawarte w Celu priorytetowym: **Dynamiczna gospodarka**, gdzie w celu szczegółowym przewiduje się *Rozwijanie kształcenia na wszystkich szczeblach edukacyjnych oraz dostosowanie do potrzeb rynku pracy systemu kształcenia i szkolenia zawodowego, Stworzenie warunków do powstawania nowych firm, Promocję gospodarczą, Ułatwianie dostępu do zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej*. Również działania w obrębie celu priorytetowego **Aktywne społeczeństwo obywatelskie**, uwzględniające wszelkie działania aktywizujące i wykorzystujące potencjał społeczny będą spójne z założeniami programu.

Program Polska Cyfrowa jest nowym programem krajowym (w stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej 2007-2013). W ramach Programu wspierane będą następujące inwestycje:

- poszerzanie dostępu do sieci szerokopasmowych,
- rozwój produktów i usług opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych,
- zwiększenie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych w usługach, np. e-administracja, e-integracja, e-kultura, e-zdrowie.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Celem głównym POPC jest wzmocnienie cyfrowych fundamentów dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju. Zgodnie z Umową Partnerstwa, jako fundamenty te przyjęto: szeroki dostęp do szybkiego internetu, efektywne i przyjazne użytkownikom e-usługi publiczne oraz stale rosnący poziom kompetencji cyfrowych społeczeństwa. W przypadku tego programu, wszelkie usprawnienia technologiczne wprowadzone w celu podniesienia jakości życia mieszkańców, wdrożone dzięki NOF, będą spójne z założeniami programu.

Należy zaakcentować, iż zapewnienie spójności NOF z celami poszczególnych funduszy europejskich gwarantuje wpisanie działań w poszczególne programy operacyjne.

Założenia NOF zgodne są również z kierunkami poszczególnych polityk publicznych zawartych w dokumentach lokalnych na poziomie każdej jednostki samorządu terytorialnego wchodzącej w skład układu funkcjonalnego. Założenia każdego dokumentu planistycznego, zostały uwzględnione w odniesieniu do koncepcji Strategii.

W **sferze gospodarczej** uwzględniono zapisy następujących dokumentów:

- strategii rozwoju, planów rozwoju, planów zagospodarowania, programów ochrony środowiska;

W **sferze społecznej**:

- planów i strategii dotyczące inkluzji społecznej.

Strategia NOF jest dokumentem wszechstronnie przygotowanym do wdrażania działań w zakresie nowoczesnych rozwiązań, przyjętych w obrębie działań strategicznych krajowych i regionalnych. Ponadto, jest to instrument zbudowany do aktywnego pozyskiwania i implementowania środków zewnętrznych.

3. Diagnoza Obszaru Nowosolskiego

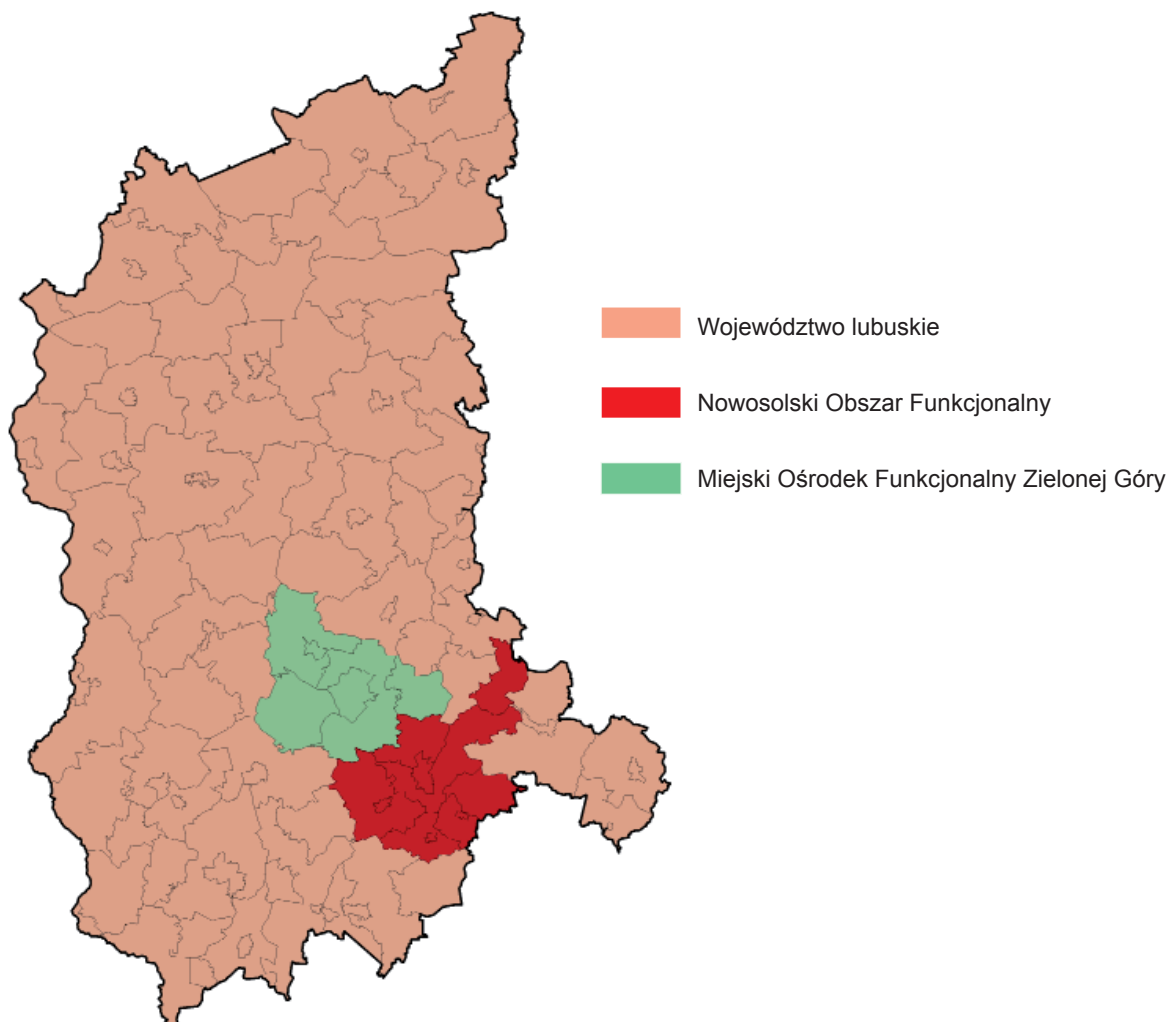
W pracy nad diagnozą wykorzystano dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego dostępne na stronie Banku Danych Lokalnych GUS. Materiały te posłużyły do określenia sytuacji Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego na tle kraju i województwa oraz do analizy wewnętrznych powiązań gmin, tworzących NOF. Przy opracowaniu diagnozy posłużono się również dokumentami planistycznymi szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego. Wykorzystano także dostępne analizy odnoszące się do Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz gmin go tworzących. W diagnozie zawarto również informacje otrzymane od przedstawicieli gmin wchodzących w skład NOF-u.

Nowosolski obszar funkcjonalny (NOF) jest usytuowany w południowo-wschodniej części województwa lubuskiego. Graniczy bezpośrednio z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Zielonej Góry oraz województwem dolnośląskim i wielkopolskim.

Położenie NOF na terytorium Polski

Położenie NOF w województwie lubuskim

3.1. Uwarunkowania wewnętrzne

3.1.1. Sfera społeczna

3.1.1.1. Potencjał demograficzny

Potencjał demograficzny Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego tworzy ponad 87,7 tys. mieszkańców, co stanowi ok. 8,6% ogółu ludności województwa lubuskiego. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin tworzących NOF określa równocześnie ich rangę ludnościową, która dla poszczególnych jednostek terytorialnych w 2013 r. przedstawiała się następująco:

- miasta powyżej 25 tys. mieszkańców: Nowa Sól (ok. 39,7 tys. mieszkańców);
- gminy powyżej 10 tys. mieszkańców: Kożuchów (ok. 16,3 tys. mieszkańców);
- gminy od 5 do 10 tys. mieszkańców: Gmina Nowa Sól (6,8 tys.), Otyń (96,8 tys.), Nowe Miasteczko (5,5 tys.), Bytom Odrzański (5,5 tys.);
- gminy poniżej 5 tys. mieszkańców: Siedlisko (ok. 6,7 tys.), Kolsko (3,3 tys.).

Tabela 1. Ludność gmin NOF w latach 2004-2013

Gmina	2004	2013	Rok 2004 = 100
Miasto Nowa Sól	40 616	39 721	97,8
Koźuchów	16 012	16 312	101,9
Nowe Miasteczko	5 487	5 528	100,7
Bytom Odrzański	5 361	5 524	103,0
Gmina Nowa Sól	6 541	6 829	104,4
Otyń	6 038	6 829	113,1
Siedlisko	3 503	3 674	104,9
Kolsko	3 235	3 310	102,3
NOF	86 793	87 727	101,1
Lubuskie	1 009 168	1 021 470	101,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

W największym mieście analizowanego obszaru, tj. w Nowej Soli, mieszkało ok. 45,3% wszystkich mieszkańców Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. W stosunku do 2004 r. odsetek ten uległ zmniejszeniu, gdyż wówczas wynosił on 46,8%. Na powyższą sytuację wpływ miał proces dezurbanizacji, czyli przemieszczania się mieszkańców miast na przyległe obszary wiejskie.

Obserwowanym na obszarze NOF zjawiskiem jest nieznaczny wzrost liczby ludności. W latach 2004-2013 liczba ludności w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym zwiększyła się z 86 793 do 87 727. W analogicznym okresie liczba ludności w województwie lubuskim wzrosła z 1 009 168 do 1 021 470. Wzrost liczby ludności w niniejszych latach zanotowało 7 gmin, odwrotną tendencję stwierdzić można wyłącznie w Nowej Soli (miasto). Największy wzrost ludności zanotowała gmina Otyń (13,1%).

W strukturze ludności w 2013 r. dominowały osoby w wieku produkcyjnym 63,9%. Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 20,1%, a poprodukcyjnym 16,0%. Z punktu widzenia możliwości rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego korzystny jest relatywnie wysoki w stosunku do ogółu populacji udział osób w wieku mobilnym (18-44 lata) wynoszący ponad 37%. Ważny jest również wysoki, bo 21-procentowy udział w strukturze ludności ludzi młodych (do 19 roku życia). Jednocześnie wyzwaniem dla władz, a zwłaszcza samorządowych będzie stworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie tego potencjału.

Na potencjał ludnościowy Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wpływa zjawisko migracji wewnętrznych. W 2013 r. saldo migracji wewnętrznych było na obszarze NOF-u ujemne i wyniosło -202 osoby. W stosunku do 2004 r. sytuacja uległa pogorszeniu, gdyż wówczas saldo wynosiło -133 osoby. W omawianym okresie dodatnie saldo migracji wewnętrznych zanotowały 3 gminy, a mianowicie: Otyń (61 osób), Gmina Nowa Sól (26) i Kolsko (7). W przypadku gminy Bytom Odrzański saldo migracji wewnętrznych było zerowe. W pozostałych gminach dominował odpływ ludności, przy czym w największej skali zjawisko to wystąpiło w gminie Nowa Sól (-208).

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2004-2013

Gmina	2004	2013
Miasto Nowa Sól	-179	-208
Koźuchów	35	-27
Nowe Miasteczko	-34	-45
Bytom Odrzański	-15	0
Gmina Nowa Sól	32	26
Otyń	29	61
Siedlisko	15	-16
Kolsko	-16	7
NOF	-133	-202

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Sytuację Nowej Soli można przynajmniej częściowo tłumaczyć obserwowanym zjawiskiem „rozlewania się miast” i przenoszeniem się mieszkańców na przyległe tereny wiejskie. W przyszłości niniejsze zjawisko może prowadzić do wzrostu obciążeń lokalnych budżetów w związku z koniecznością rozbudowy infrastruktury komunalnej.

Chociaż na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego struktura wiekowa ludności nadal pozostaje korzystna, to jednak również tutaj obserwuje się zjawisko starzenia się społeczeństwa. Utrzymujący się w niniejszym zakresie niekorzystny trend będzie rzutować na przyszłe kierunki inwestycji infrastrukturalnych. Przyjmując jako symptom tego zjawiska stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym, stwierdzić należy, że sytuacja zarówno na całym analizowanym obszarze, jak i we wszystkich gminach tworzących NOF, uległa pogorszeniu. Wprawdzie w 2013 r. w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym oraz w 7 gminach wchodzących w jego skład liczba osób w wieku przedprodukcyjnym była większa niż liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (w NOF na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało prawie 81 osób w wieku poprodukcyjnym), to jednak w kluczowym mieście omawianego obszaru, tj. Nowej Soli sytuacja była odwrotna. W Nowej Soli na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało ok. 118 osób w wieku poprodukcyjnym. W najkorzystniejszej sytuacji w 2013 r. znajdowały się gminy: Siedlisko (57) i Otyń (65).

Tabela 3. Przemiany potencjału demograficznego w NOF

Gmina	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		Przyrost naturalny na 1000 ludności	
	2004	2013	2004	2013
Miasto Nowa Sól	76,9	117,6	-0,3	-2,3
Koźuchów	60,1	91,0	0,8	-2,9
Nowe Miasteczko	58,6	82,3	-0,4	0,2
Bytom Odrzański	51,7	77,0	0,9	0,0
Gmina Nowa Sól	54,2	76,0	3,2	-0,7
Otyń	43,5	64,7	4,6	4,0
Siedlisko	40,9	56,6	6,6	4,6
Kolsko	51,2	78,4	2,4	1,5
NOF	54,6	80,5	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z powyższego, proces starzenia się społeczeństwa najsilniej dotknął największe miasto. Sytuacja taka wymusi w przyszłości zmiany w kierunkach inwestycyjnych gmin. Większy nacisk będzie położony na infrastrukturę i usługi związane z zapewnieniem godnych warunków życia osobom starszym, a przede wszystkim dostępu do należytej opieki zdrowotnej i społecznej. Dodatkowo, jeżeli utrzyma się dotychczasowa tendencja, centra miast będą prawdopodobnie zamieszkałe w większości przez osoby starsze o niższych dochodach, a to może przyspieszyć proces dekapitalizacji majątku.

Do pozytywnych zjawisk demograficznych w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym zaliczyć należy fakt, że w 4 gminach tworzących go zanotowano dodatni przyrost naturalny. Jednak w stosunku do 2004 r. sytuacja uległa pogorszeniu, gdyż wówczas dodatni przyrost naturalny odnotowano w 6 gminach. Najwyższy wskaźnik przyrostu naturalnego występuje w gminach: Siedlisko (4,6) i Otyń (4,0). W gminie Bytom Odrzański przyrost naturalny był zerowy. Najniższym wskaźnikiem przyrostu demograficznego legitymuje się gmina Koźuchów (-2,9) i miasto Nowa Sól (-2,3).

Wysokość wskaźnika przyrostu naturalnego wskazuje na przyszły popyt na usługi przedszkolne i szkolne. W gminach o wysokim przyroście naturalnym należy spodziewać się w przyszłości pełniejszego wykorzystania posiadanej infrastruktury, czy wręcz potrzeby jej rozbudowy.

Jednocześnie prognozy demograficzne dla Polski jednoznacznie wskazują na niekorzystne kierunki zmian. Przewiduje się, że w 2035 r. populacja kraju zmniejszy się w stosunku do obecnej o ponad 2 miliony. Głównym powodem będzie ujemny przyrost naturalny, który z większą intensywnością będzie występował na terenach miejskich niż wiejskich. Wydłużenie się przeciętnego trwania życia i jednocześnie niski poziom dzietności, będzie powodował niekorzystne zmiany w strukturze wieku. W perspektywie do 2035 roku nastąpi gwałtowny proces starzenia się społeczeństwa.

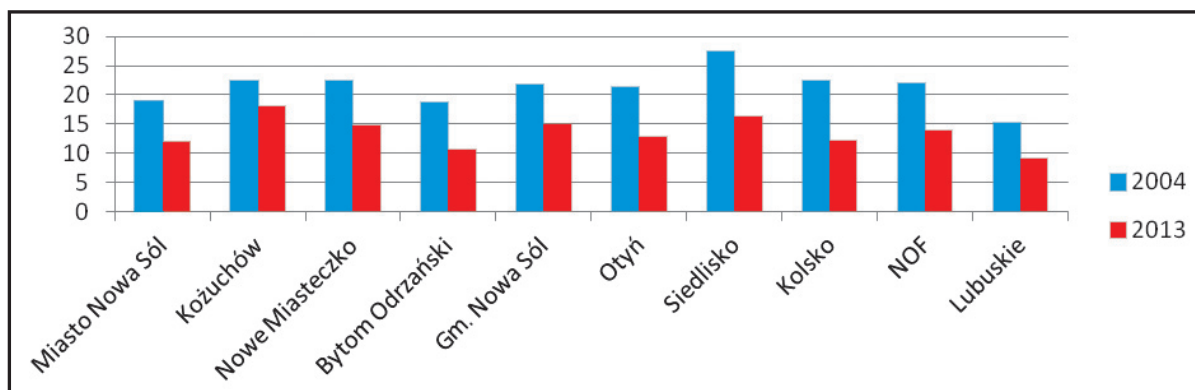
Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Aktualne prognozy dla NOF-u są zgodne z tendencjami ogólnopolskimi: populacja mieszkańców tego obszaru będzie się zmniejszać i w 2035 r. może osiągnąć poziom 80 039, to mniej niż obecnie o 7 688 osób¹.

3.1.1.2. Rynek pracy

Wskaźnik bezrobocia, mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym wyższy niż w województwie lubuskim i w 2013 r. wyniósł 13,9% (w regionie 9,1%). W stosunku do 2004 r. sytuacja na analizowanym obszarze uległa poprawie, wówczas wskaźnik bezrobocia wynosił 21,9% i także był wyższy od regionalnego (15,2%). Również we wszystkich gminach tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny wskaźnik bezrobocia w latach 2004-2013 zmniejszył się. Największy postęp w niniejszym zakresie odnotowały gminy: Kolsko, Bytom Odrzański, Siedlisko i Otyń. Znamienne jest, że w 2013 r. wszystkie gminy tworzące Nowosolski Obszar Funkcjonalny miały ów wskaźnik powyżej średniej regionalnej.

Wykres 1. Wskaźnik bezrobocia dla NOF-u, regionu i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W największym stopniu problemy na rynku pracy dotyczą gmin: Kożuchów, Gmina Nowa Sól i Nowe Miasteczko. W gminach tych wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był wyższy niż średnia dla Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, a tempo spadku bezrobocia wolniejsze od średniej dla NOF-u. Odmienna sytuacja występowała w gminie Kożuchów, w której wprawdzie wskaźnik bezrobocia jest nadal wysoki (16,2), ale równocześnie tempo jego spadku należy do najwyższych na badanym obszarze.

Na wskazanych powyżej obszarach w pierwszej kolejności należy prowadzić działania zmierzające do aktywizacji ludności na rynku pracy. Ludność zamieszkująca te gminy przede wszystkim powinna być adresatem wsparcia umożliwiającego zdobycie/podwyższenie kwalifikacji i uprawnień, pozwalających odnaleźć się na rynku pracy.

Dodatkowych informacji, dotyczących sytuacji na rynku pracy na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego dostarczają dane publikowane przez Wojewódzki Urząd Pracy (WUP) w Zielonej Górze. Niestety nie ma danych dotyczących stopy bezrobocia w ujęciu gminnym, dlatego też wykorzystano informacje odnoszące się do powiatów.

Na koniec grudnia 2013 r. stopa bezrobocia w powiecie nowosolskim wyniosła 26,0%² i była najwyższa w całym regionie. W tym samym okresie stopa bezrobocia w województwie lubuskim wynosiła 15,7%, a w kraju 13,4%. W poszczególnych powiatach województwa lubuskiego stopa bezrobocia

¹ Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, Pracownia Badań Społecznych i Marketingowych, Nowa Sól 2014, s. 64

² Rynek pracy województwa lubuskiego w 2013 r., Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze, Zielona Góra, kwiecień 2014, s. 12.

Tabela 4. Wskaźnik bezrobocia na obszarze NOF-u

Gmina	2004	2013	Rok 2004 = 100	Lubuskie = 100 Rok 2013
Miasto Nowa Sól	18,9	11,8	62,4	129,7
Kożuchów	22,3	18,0	80,7	197,8
Nowe Miasteczko	22,3	14,8	66,4	162,6
Bytom Odrzański	18,6	10,7	57,5	117,6
Gmina Nowa Sól	21,8	15,0	68,8	164,8
Otyń	21,3	12,7	59,6	139,6
Siedlisko	27,4	16,2	59,1	178,0
Kolsko	22,3	12,2	54,7	134,1
NOF	21,9	13,9	63,5	152,7
Lubuskie	15,2	9,1	59,9	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

przyjmowała wartości od 7,8% (powiat zielonogórski grodzki) do 26,0%. W przeciągu całego 2013 r. stopa bezrobocia wzrosła w powiecie nowosolskim o 3,3% (wzrost bezrobocia o 238 osób). Wzrost stopy bezrobocia w 2013 r. odnotowano w pięciu gminach tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny, a mianowicie: gmina Nowa Sól (o 7,3%), miasto Nowa Sól (o 7,0%), Bytom Odrzański (o 2,7%), Siedlisko (o 2,7%) i Kożuchów (1,4%). Spadek stopy bezrobocia nastąpił w gminach: Kolsko (o 10,4%), Nowe Miasteczko (o 2,3%) i Otyń (o 1,2%).

Jak wynika z danych WUP w Zielonej Górze w 2013 r. w powiecie nowosolskim bez pracy pozostawało 7 539 osób. Wśród osób bezrobotnych dominowały kobiety, które stanowiły ok. 54% ogółu bezrobotnych. Znamienne jest, że procentowo mniejszy udział wśród osób bezrobotnych stanowiły osoby zamieszkałe na obszarach wiejskich (40,2%). Z punktu widzenia poziomu życia na analizowanym obszarze ważne jest, że wśród osób bezrobotnych tylko 17,7% miało prawo do zasiłku.

Według najnowszych danych publikowanych przez WUP w Zielonej Górze (lipiec 2014 r.)¹ stopa bezrobocia w powiecie nowosolskim wyniosła 22,5%. W całym regionie wyższą stopę bezrobocia zanotowano tylko w powiecie Strzelce Krajeńskie (22,7%). Według oficjalnej statystyki bez pracy pozostawało 6 015 osób, w tym 3 316 kobiet. Wśród bezrobotnych dominowały osoby długotrwale bezrobotne (61,8%). Wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych był w powiecie nowosolskim najwyższy w całym województwie.

Jednocześnie, jak wynika z raportu końcowego „Badanie pracodawców powiatu nowosolskiego”², wielu pracodawców ma trudności ze znalezieniem pracowników na lokalnym rynku pracy. Jest to efekt przede wszystkim braku odpowiednich kwalifikacji i przygotowania zawodowego. Tylko około

¹ Informacja o stanie i strukturze bezrobocia w województwie lubuskim w lipcu 2014 r., Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze, www.wup.zgora.pl

² Opracowanie wykonane na zlecenie Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli w 2011 r.

1/3 pracodawców potwierdza, że kierunki kształcenia oraz przygotowanie zawodowe absolwentów szkół wyższych i średnich jest zgodne z potrzebami rynku pracy.

Relatywnie wysoka stopa bezrobocia występująca na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego przekłada się na poziom życia jego mieszkańców. Z dotychczasowych badań wynika, że na obszarze NOF-u mamy do czynienia z problemem ubóstwa ekonomicznego (liczonego z uwzględnieniem średniego wynagrodzenia i dochodów z podatków osobistych *per capita*)¹. Podregion zielonogórski zaliczony został do podregionów zmagających się z niniejszym problemem. Powyższa sytuacja może być następstwem faktu, że we współczesnym świecie obserwuje się zjawisko polegające na tym, iż osoby zatrudnione otrzymują wynagrodzenie za pracę niepozwalające w pełni zaspokoić potrzeb bytowych. Z informacji GUS wynika, że w 2013 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na obszarze NOF-u było niższe od średniej krajowej i kształtowało się na poziomie 83,9% średniej w kraju.

Niższe od średniej w kraju zarobki oraz występujące bezrobocie skutkują koniecznością korzystania z pomocy społecznej. Wskaźnikiem obrazującym skalę tego zjawiska jest liczba osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej na 10 tys. mieszkańców. Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 r. wskaźnik ten wyniósł 917 osób i był porównywalny ze wskaźnikiem regionalnym (920 osób)².

Utrzymujące się ubóstwo niesie ze sobą liczne negatywne konsekwencje ekonomiczne i społeczne. Szczególnie niebezpieczne jest tzw. „dziedziczenie biedy”. Szereg czynników związanych z urodzeniem i dorastaniem w określonym otoczeniu powoduje, że bieda „przenosi” się na kolejne pokolenia. Odpowiedzią na aktualną sytuację na rynku pracy powinno być przede wszystkim nasilenie działań zmierzających do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez wsparcie osób poszukujących pracy, w tym długotrwale bezrobotnych. Wsparciem należy objąć również osoby zamierzające podjąć działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnych. Ostatnia propozycja działania wpisuje się w szersze zagadnienie wspierania podmiotów ekonomii społecznej, które to nie tylko prowadzą działalność gospodarczą, ale również realizują cele społeczne.

3.1.1.3. Aktywność ludności

We współczesnym świecie kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru ma aktywność lokalnej społeczności. Aktywność ta wynika z poziomu kapitału społecznego, a ten jest obecnie jednym z najważniejszych endogenicznych czynników rozwoju lokalnego i regionalnego. Odzwierciedleniem aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń. Na obszarze NOF-u dominują stowarzyszenia i inne organizacje społeczne. Fundacje stanowią ok. 5% wszystkich organizacji pozarządowych. Funkcjonowanie, zwłaszcza stowarzyszeń, świadczy o istnieniu procesów oddolnych na danym terytorium, wynikających ze wzrostu świadomości obywatelskiej wśród mieszkańców. Organizacje pozarządowe działają bliżej społeczeństwa, a tym samym lepiej rozumieją lokalne potrzeby i mogą sprawniej i efektywniej realizować wybrane zadania publiczne. Sprawują one również nadzór nad zasadnością wydawania środków publicznych. W rezultacie są one kluczowym ogniwem rozwoju społeczno-gospodarczego, zwłaszcza w skali lokalnej.

Aktywność społeczna mierzona liczbą organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców była w 2013 r. w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym niższa niż w Polsce (32) i w regionie (32) i kształtowała się na poziomie 26. Jednocześnie wzrost liczby tych organizacji w stosunku do 2005 r. był na obszarze NOF-u szybszy niż w kraju i w regionie, co przy utrzymaniu się powyższej tendencji może skutkować poprawą jego pozycji na tle Polski i województwa lubuskiego.

¹ „Identyfikacja i delimitacja obszarów problemowych i strategicznej interwencji w Polsce”, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa 2009.

² BDL GUS.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

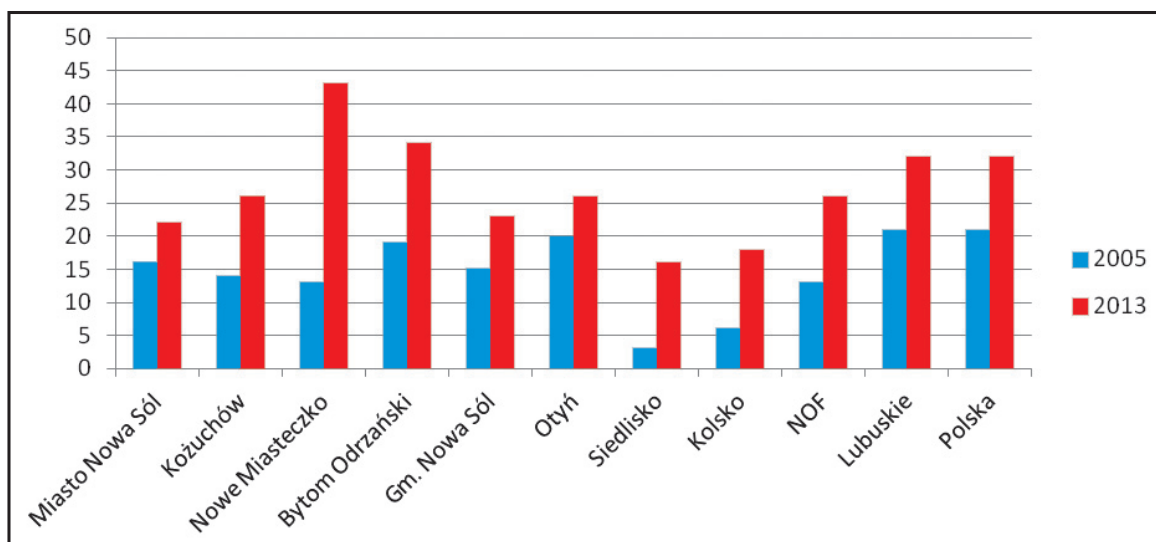
Tabela 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Gmina	2005	2013	Rok 2005 = 100	Lubuskie = 100 Rok 2013
Miasto Nowa Sól	16	22	137,5	68,8
Koźuchów	14	26	185,7	81,3
Nowe Miasteczko	13	43	330,8	134,4
Bytom Odrzański	19	34	178,9	106,3
Gmina Nowa Sól	15	23	153,3	71,9
Otyń	20	26	130,0	81,3
Siedlisko	3	16	533,3	50,0
Kolsko	6	18	300,0	56,3
NOF	13	26	200,0	81,3
Lubuskie	21	32	152,4	100,0
Polska	21	32	152,4	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

W 2013 r. w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym najwięcej organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminach Nowe Miasteczko (43) i Bytom Odrzański (34). W najgorszej sytuacji znalazły się gminy: Siedlisko (16) i Kolsko (18). Ważne jest, że we wszystkich gminach tworzących NOF w stosunku do 2005 r. wzrosła liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców.

Wykres 2. Organizacje pozarządowe w 2005 i 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Najwyższą dynamikę w niniejszym zakresie wykazały gminy: Siedlisko, Nowe Miasteczko i Kolsko. Najwolniej liczba organizacji pozarządowych przyrastała w gminie Otyń i w Nowej Soli (miasto).

Funkcjonujące na obszarze NOF-u organizacje pozarządowe borykają się z licznymi problemami, do których zaliczyć należy: ograniczony dostęp do środków finansowych oraz niewystarczający zakres oferowanych usług szkoleniowych i doradczych (np. księgowych, podatkowych, prawnych). W konsekwencji wskazane jest podjęcie działań zmierzających do wsparcia zakładania i funkcjonowania tych organizacji. Najwyższą dynamikę w niniejszym zakresie wykazały gminy: Siedlisko, Nowe Miasteczko i Kolsko. Najwolniej liczba organizacji pozarządowych przyrastała w gminie Otyń i w Nowej Soli (miasto).

Funkcjonujące na obszarze NOF-u organizacje pozarządowe borykają się z licznymi problemami, do których zaliczyć należy: ograniczony dostęp do środków finansowych oraz niewystarczający zakres oferowanych usług szkoleniowych i doradczych (np. księgowych, podatkowych, prawnych). W konsekwencji wskazane jest podjęcie działań zmierzających do wsparcia zakładania i funkcjonowania tych organizacji.

3.1.1.4. Edukacja

Potencjał społeczno-gospodarczy w długim okresie budowany jest poprzez przełamywanie barier w zakresie dostępu do edukacji, a zwłaszcza do edukacji przedszkolnej. Dostęp do przedszkoli i innych form opieki przedszkolnej (a także żłobków) umożliwia również podjęcie zatrudnienia przez oboje rodziców, a tym samym przyczynia się do wzrostu poziomu życia rodzin.

W 2013 r. na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonowały 23 przedszkola, dysponujące łącznie 2 212 miejscami. Jednocześnie liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego wynosiła 2 277. Z powyższych danych wynika, że w skali całego NOF-u liczba oferowanych w przedszkolach miejsc była mniejsza niż liczba dzieci do nich uczęszczających, co może świadczyć o niewystarczającym w stosunku do potrzeb rozwoju infrastruktury przedszkolnej.

Problem może narastać, gdyż, jak wynika z danych GUS, z przedszkoli korzystało tylko ok. 56% ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Dodatkowo dane statystyczne nie uwzględniają lokalizacji placówek, a ta może być nieadekwatna do zachodzących zmian demograficznych i przestrzennych. Ponadto pamiętać należy również o stanie technicznym obiektów, w których przedszkola się znajdują. Obiekty stare, adaptowane na przedszkola, w długim okresie generują większe koszty, co może prowadzić do ich zamknięcia.

Najwięcej przedszkoli (11) zlokalizowanych było w Nowej Soli. Oferowały one łącznie 1 160 miejsc. W tym samym czasie liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli wyniosła 1 232. Z dostępnych informacji wynika, że limit miejsc został przekroczony.

Z wszystkich gmin tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny tylko w gminie Koźuchów łączna liczba miejsc w przedszkolach (360) była większa niż liczba dzieci do nich uczęszczających (337). W pozostałych gminach liczba miejsc była równa (Nowe Miasteczko, gmina Nowa Sól, Otyń) lub mniejsza niż liczba dzieci.

Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego zaobserwować można ogólną tendencję zmniejszania się liczby uczniów. W latach 2004-2013 liczba uczniów szkół podstawowych zmniejszyła się z 6 514 do 4 951, a gimnazjów z 3 933 do 2 794. W analogicznym okresie zjawisko powyższe (w podobnej skali) wystąpiło również w województwie lubuskim. W przypadku szkolnictwa podstawowego największe natężenie niniejszego zjawiska zaobserwować można w gminach: Kolsko, Siedlisko i Koźuchów. W najmniejszym stopniu dotknęło ono gmin: Otyń, Nowa Sól (gmina wiejska) i Bytom Odrzański. W przypadku gimnazjów w największym stopniu zjawisko zmniejszania się liczby uczniów obserwuje się w gminach: Siedlisko, Nowe Miasteczko i gmina Nowa Sól, w najmniejszym w gminach Kolsko i Otyń.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Tabela 6. Infrastruktura przedszkolna

Gmina	2013
Miasto Nowa Sól	
Liczba przedszkoli	11
Miejsca	1 160
Liczba dzieci	1 232
Koźuchów	
Liczba przedszkoli	5
Miejsca	360
Liczba dzieci	337
Nowe Miasteczko	
Liczba przedszkoli	1
Miejsca	150
Liczba dzieci	150
Bytom Odrzański	
Liczba przedszkoli	1
Miejsca	145
Liczba dzieci	151
Gmina Nowa Sól	
Liczba przedszkoli	1
Miejsca	92
Liczba dzieci	92
Gmina	2013
Otyń	
Liczba przedszkoli	1
Miejsca	95
Liczba dzieci	95
Siedlisko	
Liczba przedszkoli	1
Miejsca	93
Liczba dzieci	99
Kolsko	
Liczba przedszkoli	2
Miejsca	117
Liczba dzieci	121
NOF	
Liczba przedszkoli	23
Miejsca	2 212
Liczba dzieci	2 277

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Przemiany demograficzne wpływają na liczbę szkół. W 2013 r. na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego działało łącznie 25 szkół podstawowych i 15 gimnazjów. Najwięcej szkół zlokalizowanych było w Nowej Soli (8 szkół podstawowych i 6 gimnazjów), najmniej w Bytomiu Odrzańskim (jedna szkoła podstawowa i jedno gimnazjum).

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Tabela 7. Uczniowie w szkołach podstawowych i gimnazjach

Gmina	2004	2012	Rok 2004 = 100
Miasto Nowa Sól			
szkoła podstawowa	2 856	2 174	76,1
gimnazjum	1 976	1 415	71,6
Koźuchów			
szkoła podstawowa	1 252	892	71,2
gimnazjum	669	473	70,7
Nowe Miasteczko			
szkoła podstawowa	488	353	72,3
gimnazjum	278	173	62,2
Bytom Odrzański			
szkoła podstawowa	438	361	82,4
gimnazjum	248	185	74,6
Gmina Nowa Sól			
szkoła podstawowa	384	326	84,9
gimnazjum	138	96	69,6
Otyń			
Szkoła podstawowa	491	418	85,1
gimnazjum	292	235	80,5
Siedlisko			
Szkoła podstawowa	324	229	70,7
gimnazjum	210	108	51,4
Kolsko			
Szkoła podstawowa	281	198	70,5
gimnazjum	122	109	89,3
NOF			
Szkoła podstawowa	6 514	4 951	76,0
gimnazjum	3 933	2 794	71,0
Lubuskie			
Szkoła podstawowa	74 084	56 491	76,3
gimnazjum	45 319	31 951	70,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Na poziom edukacji wpływa nie tylko dostępność infrastruktury, ale również jej wyposażenie. Kluczowe znaczenie ma dostęp do komputerów z Internetem. Na obszarze NOF-u w 2012 r. na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało ok. 11 uczniów w szkole podstawowej i 10 w gimnazjum. Jednocześnie na komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu przypadało łącznie (uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów) 18 uczniów. W województwie lubuskim, w analogicznym roku wskaźnik dostępności do komputerów z Internetem wyniósł 11 uczniów w szkołach podstawowych i 12 w gimnazjach. Równocześnie na jeden komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu przypadało 17 uczniów. Z powyższego wynika, że wskazane są działania w zakresie dalszej cyfryzacji szkół, zmierzające do zapewnienia uczniom dostępu do najnowocześniejszych technologii informatycznych.

Podsumowując charakterystykę warunków działania szeroko pojętej edukacji, stwierdzić można, że zachodzące przemiany demograficzne sprawiają, że działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury szkolnej i przedszkolnej powinny koncentrować się zarówno na budowie nowych obiektów, jak i na modernizacji już istniejących. Uzasadnieniem dla budowy nowych obiektów jest przede wszystkim sytuacja, gdy ich liczba jest niewystarczająca lub też lokalizacja jest nieadekwatna do aktualnego potencjału ludnościowego, w rezultacie mieszkańcy mają ograniczoną dostępność do przedszkoli i szkół. Budowę nowych obiektów uzasadnia również ich zły stan techniczny i związany z tym wysoki koszt eksploatacji.

Gospodarka oparta na wiedzy wymaga wysoko wykwalifikowanych kadr. W tym celu należy rozwijać szkolnictwo ponadgimnazjalne, zarówno ogólnokształcące, jak i profilowane, w tym techniczne. W 2013 r. na obszarze NOF-u funkcjonowało dziewięć placówek oświatowych dla młodzieży (bez liceów profilowanych), w tym trzy licea ogólnokształcące, sześć techników i jedna szkoła artystyczna. W szkołach tych kształciło się łącznie 2 114 uczniów¹. Warto zwrócić uwagę na fakt, że w pierwszych klasach kształciło się 573 uczniów, co stanowiło 73% wszystkich absolwentów gimnazjów. Pozostałe 27% uczniów podjęło naukę bądź to w zasadniczych szkołach zawodowych, bądź w szkołach „średnich” zlokalizowanych poza Nowosolskim Obszarem Funkcjonalnym. Przyczyn powyższego stanu rzeczy upatrywać można zarówno w niewystarczającym poziomie lokalnej edukacji – wskaźnik zdawalności egzaminu dojrzałości obliczony jako iloraz osób, które otrzymały świadectwo maturalne do liczby osób przystępujących do egzaminu wyniósł w 2013 r. 83,5%² – jak i w lepszej dostępności komunikacyjnej (dla części mieszkańców) placówek oświatowych zlokalizowanych poza NOF-em.

Ważną z punktu widzenia rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego kwestią jest sytuacja szkolnictwa zawodowego. Strategiczne dokumenty zarówno unijne, jak i krajowe podkreślają konieczność ponownego rozwoju przemysłu. Jednak rozwój ten wymaga kompetentnych kadr, które mogą zapewnić zasadnicze szkoły zawodowe. Odpowiednio wykwalifikowanych pracowników potrzebuje również wielkoobszarowe rolnictwo, a także turystyka. Niestety kolejne reformy systemu edukacyjnego sprawiły, że szkolnictwo zawodowe przez lata przeżywało regres. W 2013 r. w zasadniczych szkołach zawodowych dla młodzieży zlokalizowanych na obszarze NOF-u, kształciło się łącznie 439 uczniów. Szkoły zawodowe zlokalizowane były w Nowej Soli (329 uczniów) oraz w gminach: Koźuchów (65), Nowe Miasteczko (16) i Siedlisko (29).

Osobny problem stanowi profil kształcenia zawodowego i jego dostosowanie do potrzeb rynku. Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego w zasadniczych szkołach zawodowych kształci się uczniów w takich zawodach jak: monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, mechanik pojazdów samochodowych, operator obrabiarek skrawających, monter konstrukcji budowlanych, murarz-tylnik, betoniarz-zbrojarz, stolarz, dekarz, fryzjer, kucharz, piekarz, cukiernik, wędliniarz, krawiec, cieśla, stolarz, introligator, monter sieci i instalacji sanitarnych, lakiernik, blacharz samochodowy,

¹ BDL GUS.

² w 2004 r. wartość tego wskaźnika wynosiła 90%.

ślusarz, elektromechanik pojazdów samochodowych, złotnik-jubiler, zegarmistrz, ogrodnik, sprzedawca, kominiarz, elektryk. Jak wynika z powyższych informacji, brakuje kierunków kształcenia nastawionych na potrzeby nowoczesnego przemysłu, a także współczesnego rolnictwa. Pamiętać však należy, że sektor rolno-spożywczy nadal jest ważną gałęzią gospodarki analizowanego obszaru.

Współczesna gospodarka wymaga podnoszenia kwalifikacji przez całe życie, dlatego też tak ważna jest dostępność usług edukacyjnych skierowanych do dorosłych. Na obszarze NOF-u funkcjonują centra kształcenia ustawicznego dysponujące relatywnie bogatą ofertą kształcenia. Jednak od 2007 r. maleje zainteresowanie usługami edukacyjnymi dla dorosłych, co może wskazywać na konieczność poprawy jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz wypracowania nowych metod nauczania z wykorzystaniem technik informatycznych¹.

Poza placówkami oświatowymi na obszarze NOF-u, kształcenie umożliwiają także instytucje szkoleniowe stanowiące uzupełnienie kształcenia skierowanego przede wszystkim do osób dorosłych. Według Rejestru Instytucji Szkoleniowych w WUP w Zielonej Górze w 2012 r. na terenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego zlokalizowanych było 17 instytucji szkoleniowych.

Aktualnie na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego nie odbywa się kształcenie na poziomie wyższym. Od 2006 r. funkcjonował w Nowej Soli Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny wydziału Odlewnictwa AGH. W roku akademickim 2010/2011 nie przeprowadzono rekrutacji i ośrodek został zlikwidowany. Wydaje się, że z uwagi na bliskość Zielonej Góry (oferującej możliwość kształcenia na pięciu uczelniach) oraz Sulechowa (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) nie ma konieczności rozwoju szkolnictwa wyższego na obszarze NOF-u.

3.1.1.5. Zdrowie

Na potencjał sfery społecznej duży wpływ ma infrastruktura zdrowotna. Z dostępnych informacji wynika, że w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym w latach 2004-2013 zwiększyła się liczba zakładów opieki zdrowotnej z 20 do 56. Rozpatrując zagadnienie w ujęciu gminnym, stwierdzić należy, że we wszystkich gminach zanotowano wzrost liczby zakładów opieki zdrowotnej. W przeciwieństwie do 2004 r., gdy w gminach Nowe Miasteczko, gmina Nowa Sól, Siedlisko i Kolsko nie było zakładów opieki zdrowotnej, aktualnie placówki takie zlokalizowane są na terenie wszystkich gmin tworzących NOF. Najwięcej placówek zlokalizowanych było w Nowej Soli (29). W stosunku do całego NOF-u, w Nowej Soli funkcjonowało ok. 52% wszystkich zakładów opieki zdrowotnej. W przeciągu dziewięciu lat wskaźnik ten zmniejszył się; w 2004 r. wynosił on 65%.

Wzrost liczby zakładów opieki zdrowotnej spowodowany był przede wszystkim rozwojem niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. Wynikał on także z podziału dotychczasowych zakładów na mniejsze jednostki zlokalizowane w poszczególnych miejscowościach. Również polityka inwestycyjna gmin sprzyjała budowie nowych ośrodków zdrowia.

Jednym ze wskaźników, który odzwierciedla dostępność ludności do opieki medycznej, jest liczba łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców. W Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym w 2012 r. wskaźnik ten wyniósł 54. Znamienne jest, że w stosunku do 2005 r. wzrósł on, gdyż wówczas wynosił 47. Świadczy to o poprawie dostępności mieszkańców NOF-u do opieki medycznej. Równocześnie pamiętać należy, iż zarówno w 2005 r., jak i w 2012 r. powyższy wskaźnik był na analizowanym obszarze wyższy, niż w województwie lubuskim². Dodatkowo mieszkańcy NOF-u mają również dostęp do poradni specjalistycznych, niejednokrotnie niefunkcjonujących w pozostałej części województwa lubuskiego.

¹ Diagnoza społeczno-gospodarcza miasta Nowa Sól, s. 12.

² Wskaźnik liczby łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców w województwie lubuskim w roku 2005 i 2012 kształtował się odpowiednio na poziomie 43 i 44. Dane na podstawie BDL.

Tabela 8. Zakłady opieki zdrowotnej

Gmina	2004	2013
Miasto Nowa Sól	13	29
Kożuchów	4	7
Nowe Miasteczko	0	6
Bytom Odrzański	1	4
Nowa Sól	0	2
Otyń	2	3
Siedlisko	0	2
Kolsko	0	3
NOF	20	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Równie istotną kwestią jest dostępność ludności NOF-u do personelu medycznego. Jak wynika z danych GUS, na terenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2011 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 36 lekarzy oraz 67 pielęgniarek i położnych. Wskaźniki te kształtowały się powyżej średniej dla regionu, bowiem w województwie lubuskim w 2011 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 24 lekarzy i 62 pielęgniarki i położne. W 2012 r. powiat nowosolski (którego granica administracyjna pokrywa się z granicą NOF-u) pod względem liczby mieszkańców przypadających na 1 lekarza plasował się na 8 miejscu w województwie lubuskim, a pod względem liczby mieszkańców przypadających na 1 pielęgniarkę na 5 miejscu¹.

Problemem jest jednak zaawansowany wiek lekarzy oraz brak chętnych do podjęcia specjalizacji w dziedzinie medycyny rodzinnej. W rezultacie w najbliższych latach na Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego może pojawić się problem tzw. luki pokoleniowej w szczególności na obszarach wiejskich².

Specjalistyczna opieka medyczna koncentruje się w Nowej Soli. W mieście funkcjonują Wielospecjalistyczny Szpital SPZOK w Nowej Soli, dysponujący 449 łózkami rzeczywistymi³ oraz Dolnośląskie Centrum Chorób Serca MEDINET – Filia w Nowej Soli. Placówki te zapewniają specjalistyczną opiekę medyczną mieszkańcom całego badanego obszaru.

Kluczowe znaczenie dla dostępności mieszkańców Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego do specjalistycznej opieki medycznej ma sprawne funkcjonowanie Wielospecjalistycznego Szpitala Samodzielnego w Nowej Soli. Traktując problem szerzej, uznać należy, że oddziaływanie szpitala wykracza poza analizowany obszar NOF-u i wpływa na bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców województwa lubuskiego, a nawet dolnośląskiego.

Wielospecjalistyczny Szpital SPZOK w Nowej Soli posiada silną pozycję na rynku usług zdrowotnych województwa lubuskiego i zachodniej części województwa dolnośląskiego. O dobrym wizerunku szpitala świadczy duży popyt na wykonywane usługi, przejawiający się m.in. corocznym wzrostem wartości

¹ Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020, Zielona Góra 2014., s. 82 i 83.

² www.lubuskie.uw.gov.pl/wydzial_zdrowia/Powiat_nowosolski.html

³ Stan na 31.12.2012. Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020, Zielona Góra 2014, s. 87.

umów na świadczenia opieki zdrowotnej zawieranych z Narodowym Funduszem Zdrowia. W latach 2011-2013 zwiększyła się również efektywność funkcjonowania szpitala, o czym świadczy skrócenie średniej długości hospitalizacji z 5,7 do 5,4 osobodnia¹. Widoczny jest również wzrost efektywność wykorzystania Bloku Operacyjnego. Stopień wykorzystania sal operacyjnych w godzinach 7.00-15.00 sięga 90%, co stanowi wartość graniczną i stwarza ryzyko zahamowania rozwoju dyscyplin zabiegowych w szpitalu.

Jednocześnie szpital podejmuje działania zmierzające do zwiększenia wartości umów zawartych z NFZ. Ważnym argumentem w negocjacjach z NFZ jest tzw. wskaźnik migracji, czyli odsetek pacjentów spoza Lubuskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ. W przypadku niektórych oddziałów, np. jedyne w woj. lubuskim Oddziału Chirurgii Plastycznej i Oparzeń, odsetek pacjentów „migracyjnych” sięga 40%.

Szpital podjął także działania zmierzające do wzmocnienia poradni specjalistycznych, w rezultacie zwiększyła się liczba porad, a tym samym skróceniu uległa kolejka pacjentów oczekujących. Szczególnie w 2014 r., zgodnie z zaleceniami Ministra Zdrowia i NFZ, nastąpiło skrócenie kolejek oczekujących pacjentów pierwszorazowych do wielu poradni nowosolskiego szpitala. Obecnie Wielospecjalistyczny Szpital SPZOZ w Nowej Soli prowadzi 21 poradni specjalistycznych.

Jednocześnie w latach 2011-2013 szpital rozpoczął realizację nowych wysokospecjalistycznych procedur medycznych. Nastąpił rozwój stosowanych technik chirurgii naczyniowej. Wszczepiane są m.in. nowoczesne stentgrafty, zapobiegające krwawieniu z tętniaków aorty i innych dużych naczyń krwionośnych. Rozpoczęto także (jako jedyna placówka w województwie lubuskim) wykonywanie procedury endowaskularnego zaopatrzenia tętniaków naczyń mózgowych. Od 2014 r. w szpitalu wykonywane są również zabiegi przezskórne zamykania uszka lewego przedsionka serca. Na uwagę zasługuje fakt, że szpital jako jedyny w woj. lubuskim realizuje procedurę ESWL (Extracorporeal Shock Wave Lithotripsy) – litotrypsję zewnątrzustrojową falą uderzeniową.

Podkreślić także należy znaczenie jedyne w województwie lubuskim samodzielnego Oddziału Reumatologicznego w leczeniu pacjentów z reumatoidalnym zapaleniem stawów, zeszywniającym zapaleniem stawów kręgosłupa, łuszczycowym zapaleniem stawów i innymi chorobami układowymi.

Szpital rozwija także świadczenia w zakresie onkologii, połączone z kształceniem lekarzy. Ogłoszone przez Ministerstwo Zdrowia „zielone światło dla onkologii” sprawia, że konieczne stają się dalsze inwestycje w niniejszym zakresie. Potrzebny jest oddział chemioterapii dziennej lub ambulatoryjnej. Uruchomienie go będzie wymagało inwestycji, m.in. zakupu łóżek, czy też nowego tomografu komputerowego. Uruchomienie powyższego oddziału pozwoli na ograniczenie kosztów związanych z migracją mieszkańców NOF-u na leczenie onkologiczne. Wartość migracji mieszkańców powiatu nowosolskiego wyjeżdżających na leczenie onkologiczne do innych województw, w przeliczeniu na 10 tys. ubezpieczonych w 2011 r. kształtowała się na poziomie ok. 200 tys. zł².

Utrzymanie wysokiego poziomu świadczenia usług medycznych, zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców NOF-u, a także mieszkańcom województwa lubuskiego wymaga podjęcia dalszych inwestycji. Część z nich wynika z obowiązków, jakie na szpital nakładają przepisy Ministerstwa Zdrowia i Narodowego Funduszu Zdrowia. Niespełnienie ich grozi utratą kontraktów, a nawet likwidacją oddziałów. Przykładowo w nowelizacji Ustawy o Świadczeniach Opieki Zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych wprowadzono pojęcie „poradni przyszpitalnej”. Poradnie te mają być kontraktowane w pierwszej kolejności. W przypadku Wielospecjalistycznego Szpitala SPZOZ w Nowej Soli wymagania stawiane „poradni przyszpitalnej” spełniają tylko budynki przy ul. Chałubińskiego 7 oraz Chałubińskiego 1. Oznacza to, że przed następnym terminem kontraktowania świadczeń niezbędne

¹ Wielospecjalistyczny Szpital SPZOZ w Nowej Soli, Informacja o działalności, sierpień 2014, s. 3.

² Kierunki rozwoju lecznictwa w zakresie onkologii i onkohematologii w województwie lubuskim na lata 2012 -2020, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Zielona Góra 2012.

będzie przeniesienie prowadzonych przez szpital poradni specjalistycznych z budynku Przychodni przy ul. Witosa 18 w Nowej Soli do budynku Przychodni przy ul. Chałubińskiego 1 w Nowej Soli. Przedsięwzięcie to wymaga dużych nakładów inwestycyjnych i organizacyjnych.

Kolejnym wyzwaniem jest obowiązek prowadzenia całej dokumentacji medycznej w formie elektronicznej. Choć proces informatyzacji jest już w szpitalu zaawansowany, to jednak pozostają jeszcze kwestie m.in. podpisu elektronicznego w dokumentacji medycznej oraz digitalizacji dokumentów podpisywanych przez pacjentów i ich opiekunów. Wprawdzie ustawodawca przesunął termin obowiązku prowadzenia dokumentacji medycznej w formie elektronicznej do 2017 r., ale do tego czasu szpital musi rozwiązać powyższe problemy, a także m.in. zainwestować w serwery do archiwizacji ogromnych baz danych.

O potrzebie dalszych inwestycji w rozwój szpitala świadczą informacje zawarte w Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020¹. Wynika z nich np., że czas oczekiwania osób zakwalifikowanych do kategorii medycznej „przypadek pilny” w przypadku endoprotezoplastyki wynosił w nowosolskim szpitalu 282 dni i należał do najdłuższych w województwie. Również zawarte w Strategii opinie specjalistów świadczą o konieczności dalszych działań, zmierzających do poprawy dostępu ludności do specjalistycznej opieki medycznej. Eksperti wskazali także na konieczność doposażenia szpitala, np. pododdziału udarowego w kardiomonitor, pompy infuzyjne, aparaty Holtera, EEG i ciśnienia krwi.

Dążąc do spełnienia wymogów wynikających z przepisów prawa, szpital zobowiązał się do podjęcia następujących działań:

- dostosowanie do wymagań infrastruktury bloku operacyjnego,
- likwidacja barier architektonicznych w całym szpitalu,
- adaptacja pomieszczeń szpitalnych pod potrzeby mycia i dekontaminacji łóżek szpitalnych,
- modernizacja Oddziału Urologicznego z Pododdziałem Onkologii, Oddziału Chirurgii Plastycznej i Oparzeń, Oddziału Noworodków i Wcześnieńców.

Jednocześnie planowane są następujące inwestycje:

- rozbudowa o Blok Operacyjny; w zasobach znajdują się pomieszczenia do mycia i dekontaminacji łóżek szpitalnych,
- rozbudowa systemu informatycznego w związku z koniecznością uruchomienia systemu dokumentacji medycznej i rejestracji elektronicznej,
- budowa trafostacji z możliwością drugostronnego zasilania,
- modernizacja kotłowni jako trzeci etap termomodernizacji,
- modernizacja bazy po Bloku Operacyjnym z przeznaczeniem na rozwój onkologii i zakresów w zależności od potrzeb społeczno-epidemiologicznych,
- budowa zapasowego zbiornika na wodę pitną,
- modernizacja i remonty w oddziałach: Chirurgii Plastycznej i Oparzeń (kontynuacja prac), Urologicznym z Pododdziałem Onkologii, Noworodków i Wcześnieńców. Działania te zakończą podjęty proces remontowo-modernizacyjny wszystkich oddziałów, pracowni i zakładów usługowych szpitala,
- nadanie poradniom specjalistycznym statusu poradni przyszpitalnych.

Reasumując: dostępność ludności Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego do świadczeń opieki medycznej musi ulec dalszemu wzmocnieniu. Opieka specjalistyczna świadczona przez Wielospecjalistyczny Szpital SPZOZ w Nowej Soli powinna być nadal rozszerzana. Pamiętać należy, że szybka diagnoza i niezwłocznie podjęte leczenie nie tylko ratuje życie ludzkie, ale także obniża koszty funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej. Ważne jest, aby mieszkańcy mieli możliwość podjęcia szybkiego leczenia w ośrodku zlokalizowanym jak najbliżej miejsca zamieszkania, bez konieczności oczekiwania i dojeżdżania do

¹ Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014 -2020, Zielona Góra 2014.

ośrodków wojewódzkich. Bliskość szpitala stwarza również większe poczucie bezpieczeństwa, a tym samym sprzyja osiedlaniu się nowych mieszkańców i podnosi potencjał społeczny obszaru.

3.1.2. Sfera gospodarcza

3.1.2.1. Przedsiębiorczość

Pod względem gospodarczym Nowosolski Obszar Funkcjonalny jest silnie zróżnicowany. Jak wynika z zapisów Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, na obszarze NOF-u znajdują się m.in. gminy o znaczeniu:

- ponadregionalnym – miasto Nowa Sól, gmina Nowa Sól, Kożuchów – bardzo dobrze działające organizmy ekonomiczne i społeczne,
- regionalnym – Otyń, Bytom Odrzański,
- lokalnym – Siedlisko, Nowe Miasteczko, Kolsko – gminy dotknięte regresem ekonomicznym i społecznym oraz dużym bezrobociem.

Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 r. funkcjonowało łącznie 6 650 podmiotów gospodarczych, zaliczanych do sektora prywatnego, w tym 4 917 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i 405 spółek prawa handlowego, z czego 94 posiadały zagranicznych udziałowców¹. Na terenie NOF-u dominują mikro i małe przedsiębiorstwa, relatywnie niska jest natomiast liczba przedsiębiorstw dużych. Jak wynika z danych GUS, w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym w 2013 r. działały tylko 4 przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 249 pracowników.

Na terenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego przeważają przedsiębiorstwa funkcjonujące w szeroko rozumianej sferze usług (73,2% ogółu przedsiębiorstw). W sektorze przemysłowym i budownictwie działa 23,5% przedsiębiorstw, a w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie ok. 3,3%. W największym stopniu usługi dominują w gminie miejskiej Nowa Sól (79,4%) oraz w gminie Kożuchów (75,9%). Przedsiębiorstwa przemysłowe mają istotny udział w strukturze gospodarczej gmin: Gmina Nowa Sól (36,9%), Siedlisko (34,1%), Kolsko (33,2%) i Nowe Miasteczko (31,4%). Równocześnie w gminach Siedlisko i Nowe Miasteczko, a także w gminie Otyń dobrze rozwinięte jest rolnictwo.

W stosunku do 2004 r. liczba podmiotów sektora prywatnego funkcjonujących na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego zwiększyła się o ok. 15,5%. Wzrosła również liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 9,9%), a także liczba spółek (o 57%), w tym liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego (o 32,4%). Znamienne jest, że (za wyjątkiem spółek handlowych) tempo wzrostu było na obszarze NOF-u szybsze niż w całym regionie, gdzie powyższe wskaźniki osiągnęły następujące wartości: 12,7% (podmioty sektora prywatnego), 4,4% (osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą), 54,6% (spółki), 26,3% (spółki z udziałem kapitału zagranicznego). Szczegóły zawiera tabela 9 na stronach 30-31.

Niepokój budzi relatywnie wolny przyrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Może to świadczyć o problemach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Przedsiębiorstwa te również w większym stopniu narażone są na wahania koniunktury gospodarczej. Przyczyn trudności upatrywać należy także w niedostatecznej podaży kapitału oraz usług doradczych (prawnych, księgowych, podatkowych) dla mikro i małych przedsiębiorstw. W rezultacie ważne jest wspieranie instytucji otoczenia biznesu, wspomagających przedsiębiorczość i rozwijanie usług odpowiednio dostosowanych do potrzeb przedsiębiorców. Receptą na powolny wzrost liczby przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne może stać się również promowanie i wspieranie samozatrudnienia. Należy wskazać ludziom korzyści związane z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.

¹ Na podstawie Banku Danych Lokalnych (BDL) GUS.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Tabela 9. Podmioty gospodarcze – sektor prywatny

Gmina	2004	2013	Rok 2004 = 100
Miasto Nowa Sól			
Sektor prywatny ogółem	3 277	3 329	101,6
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 451	2 313	94,4
Spółki handlowe	183	249	136,1
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	36	47	130,6
Koźuchów			
Sektor prywatny ogółem	940	1 179	125,4
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	736	839	114,0
Spółki handlowe	30	45	150,0
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	11	16	145,5
Nowe Miasteczko			
Sektor prywatny ogółem	260	368	141,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	212	297	140,1
Spółki handlowe	13	18	138,5
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	6	8	133,3
Bytom Odrzański			
Sektor prywatny ogółem	295	374	126,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	239	300	125,5
Spółki handlowe	15	20	133,3
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	7	9	128,6
Gmina Nowa Sól			
Sektor prywatny ogółem	328	466	142,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	276	399	144,6
Spółki handlowe	17	24	141,2
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	6	7	116,7
Otyń			
Sektor prywatny ogółem	352	537	152,6
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	297	455	153,2

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Otyń cd.			
Spółki handlowe	14	22	157,1
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	100,0
Siedlisko			
Sektor prywatny ogółem	147	196	133,3
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	118	156	132,2
Spółki handlowe	10	13	130,0
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	4	4	100,0
Kolsko			
Sektor prywatny ogółem	158	201	127,2
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	144	158	109,7
Spółki handlowe	3	14	466,7
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	0	2	200,0
NOF			
Sektor prywatny ogółem	5 757	6 650	115,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4 473	4 917	109,9
Spółki handlowe	285	405	142,1
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	71	94	132,4
Lubuskie			
Sektor prywatny ogółem	93 262	105 106	112,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	75 042	78 366	104,4
Spółki handlowe	5 691	8 801	154,6
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	2 199	2 778	126,3
Polska			
Sektor prywatny ogółem	3 442 317	3 947 500	114,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 763 380	2 961 733	107,2
Spółki handlowe	214 974	377 869	175,8
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	51 347	78 834	153,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Rdzeniem rozwoju gospodarczego Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest miasto Nowa Sól, trzecie co do wielkości miasto województwa lubuskiego po Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze. W aktualnych, regionalnych dokumentach strategicznych pełni ona rolę ważnego ośrodka gospodarczego usytuowanego na osi przyspieszonego rozwoju, przebiegającej od Gorzowa Wielkopolskiego poprzez Zieloną Górę do Nowej Soli. Nowa Sól wskazywana jest także jako ważny element tzw. Lubuskiego Trójmiasta, które tworzy wraz z Zieloną Górą i Sulechowem.

Przed 1989 r. gospodarka miasta oparta była na przemyśle odlewniczym („Dozamet”) i włókienniczym („Odra”). W okresie transformacji systemowej nastąpiła upadłość wielu zakładów, powodując tym samym zapaść na rynku pracy i wzrost bezrobocia. Rewitalizacja przemysłu nowosolskiego związana z powstaniem i rozwojem podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (KSSSE), a także wzrostem przedsiębiorczości samych mieszkańców sprawiła, że aktualnie miasto jest jednym z większych ośrodków przemysłowych na zachodzie Polski¹.

Rozwój gospodarczy miasta opiera się przede wszystkim na branżach: budowlanej, metalowej, maszynowej, elektrotechnicznej, spożywczej, motoryzacyjnej i elektronicznej. Do kluczowych przedsiębiorstw funkcjonujących w Nowej Soli zalicza się: AB Foods Polska sp. z o.o., Alumetal Poland sp. z o.o., BCC Polska sp. z o.o., Fabryka Tapicerki Samochodowej Fatsa sp. z o.o., Gedia Poland Assembly sp. z o.o., Groclin Service sp. z o.o., Zakład Produkcji Opakowań KARTON PAK S.A., Zakłady Jajczarskie „OVOPOL” sp. z o.o., Omni Modo, Przedsiębiorstwo Projektowo-Produkcyjne TECHNICAL sp. z o.o., VOIT Polska sp. z o.o., JOST sp. z o.o., PPH „Jadik” sp. z o.o., Logosol Polska sp. z o.o., Mazel M.H. Mazurkiewicz sp. j., Nord Zakłady Produkcyjne sp. z o.o.

Na pozycję gospodarczą miasta i całego Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego w coraz większym stopniu wpływają przedsiębiorstwa zlokalizowane w Parku Technologicznym Interior, takie jak: Akson Elektro (technika, automatyka, oprogramowanie), INGENII (oprogramowanie), Octalex Lighting Engineering sp. z o.o. (oświetlenie LED), Audit Doradztwo Personalne sp. z o.o. (Oddział w Nowej Soli), Laxo Biuro w Nowej Soli (HR), P-D-C-A Szkolenia Doradztwo (HR), Astozi Consulting (IT), NewTech Solutions sp. z o.o. (IT), Sinersio Polska sp. z o.o. (IT), 4MET sp. z o.o., Aquatec Weber sp. z o.o. (ochrona środowiska), Ungaro (ochrona środowiska)².

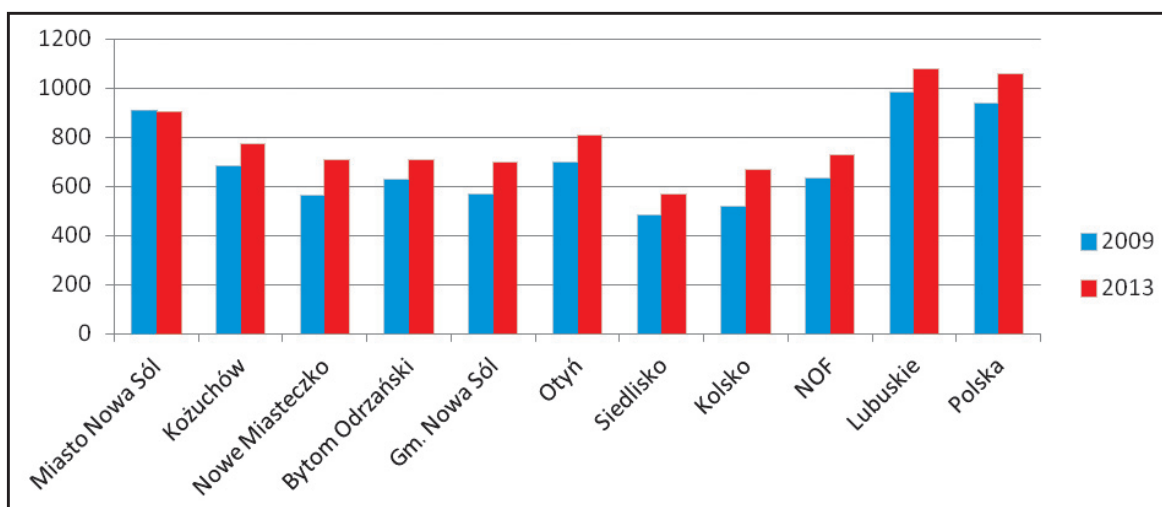
W Nowej Soli w 2013 r. funkcjonowało łącznie 3 329 podmiotów gospodarczych zaliczanych do sektora prywatnego (ok. 50% wszystkich podmiotów zlokalizowanych na obszarze NOF-u), z czego 2 313 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (47% ogółu działających na terenie NOF-u). W mieście zlokalizowanych było również łącznie 249 spółek, czyli ponad 61% wszystkich spółek funkcjonujących na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. W stosunku do 2004 r. w Nowej Soli wzrosła łączna liczba podmiotów gospodarczych sektora prywatnego o ok. 1,6%. Szczególnie widoczny był przyrost spółek prawa handlowego o ok. 36,1%. W latach 2004-2013 odnotowano również wzrost liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego, a wskaźnik dynamiki wyniósł 30,6%. Niestety, w analogicznym okresie zanotowano spadek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Znamienne jest również, że zaprezentowane wskaźniki przemian gospodarczych w Nowej Soli, za wyjątkiem zmian dotyczących liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego, osiągnęły wartości poniżej średniej w regionie. Oznacza to, że rdzeń Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, mający pełnić funkcję koła napędowego rozwoju gospodarczego, rozwija się relatywnie wolno na tle województwa lubuskiego. Przyczyny powyższego stanu rzeczy mogą mieć różnorodny charakter. Z jednej strony wynikają one z powolnego wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców Nowej Soli, z drugiej strony

¹ Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, Pracowania Badań Społecznych i Marketingowych, Nowa Sól 2014, s. 17.

² www.parkinterior.pl

Wykres 3. Zmiany przedsiębiorczości w kraju, regionie i na obszarze NOF-u

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

mogą być rezultatem zbyt wolnego w stosunku do aktualnych potrzeb napływu inwestycji zewnętrznych. Wynika to m.in. z niedostatecznej podaży terenów inwestycyjnych. Aktualnie główny ciężar dostarczania uzbrojonych terenów inwestycyjnych spoczywa na władzach lokalnych. Jednak działania takie wiążą się z kosztami m.in. uzbrojenia terenu i rozbudowy infrastruktury drogowej. Równolegle należy wspierać rodzimą przedsiębiorczość, gdyż możliwość kooperacji z lokalnymi podmiotami może decydować o lokalizacji inwestycji zewnętrznej.

Oprócz Nowej Soli największy potencjał gospodarczy zlokalizowany jest w gminie Kożuchów (1 179 podmiotów). W gminie tej działa 839 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 45 spółek handlowych, w tym 16 z udziałem kapitału zagranicznego. W latach 2004-2013 nastąpił wyraźny wzrost liczby podmiotów gospodarczych należących do sektora prywatnego. Wskaźnik dynamiki dla całego sektora przedsiębiorstw prywatnych osiągnął wartość 25,4% i był wyższy od analogicznego wskaźnika dla Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego i województwa lubuskiego. Szczególnie widoczny był wzrost (o 50%) liczby spółek handlowych. Do najważniejszych przedsiębiorstw zlokalizowanych w gminie Kożuchów zaliczyć można m.in.: ZASET Sp. z o.o. w likwidacji Zakład Sprzęgieł i Elementów Tłocznych, ANTE-HOLZ Polska Sp. z o.o., Wasiak Technology Sp. z o.o., Fabryka Konstrukcji Stalowych „FAKOS” Spółka z o.o., Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „USKOM”, „Jarzyny Meyer” Sp. z o.o., SAD SOLNIKI.

Potencjał gospodarczy mierzony liczbą podmiotów gospodarczych w pozostałych gminach tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny jest niższy. Najmniej podmiotów gospodarczych sektora prywatnego funkcjonuje w gminach: Siedlisko (196 podmiotów) i Kolsko (201). Przy czym gminy te wykazują szybszy niż w regionie wzrost liczby podmiotów.

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych funkcjonujących poza Nową Solą i gminą Kożuchów zaliczyć można m.in.: „GOTIR” Dariusz Guldziński, Jan Fijoł i Katarzyna Fijoł-Kulus Piekarnia Siedlisko, PPU PROBUT-PLUS Zdzisław Dysiewicz, PPHU PROBUT Sebastian Dysiewicz, Krzysztof Niedbalski Piekarnia i Cukiernia Belawy, Monika i Robert Śliwińscy RM Warbet Sp. j., Z.H.P.U „ARMIS” Arkadiusz Żeletko, Spółdzielnia Niewidomych „Nadodrze”, DRIED FLOWERS Export-Import-Produkcja, Przedsiębiorstwo Wytwarzania Metalowych „Cynkmet”, B&J Metallex s.c. Bogumił Chojnacki Janusz Hruświcki, Staś Mebel Usługi Meblarskie u Klienta, „Drewnostyl” Usługi Stolarskie, STELMET sp. z o.o. sp.j. Zielona Góra – Zakład w Lubięcinie, Hesmo, Hydrogaz, Techgips, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „SKORPION” s.c., Pensjonat „KORONA”, Creator Agro, KRASPOL, ALTEKS Tartak, „Dworek

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Uroczysko”, Ferma Trzody Chlewnej Pol-Ferm, Ferma Drobiu – Niedoradz, Figury Ogrodowe Samtex.

Analizując sferę gospodarczą, należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców, mierzoną liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Dla Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wskaźnik ten w 2013 r. wynosił 726 i był niższy od średniej krajowej (1 057) oraz analogicznego wskaźnika dla województwa lubuskiego (1 075). W latach 2009-2013 niniejszy wskaźnik rósł na obszarze NOF-u szybciej niż w kraju i w regionie. Nie zmienia to jednak faktu, że wartość tego wskaźnika dla Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego nadal znacząco odbiega od wartości niniejszego wskaźnika w regionie¹.

Tabela 10. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

Gmina	2009	2013	Dynamika Rok 2009 = 100	Polska =100 Rok 2013	Lubuskie = 100 Rok 2013
Miasto Nowa Sól	908	902	99,3	85,3	83,9
Koźuchów	681	771	113,2	72,9	71,7
Nowe Miasteczko	560	704	125,7	66,6	65,5
Bytom Odrzański	628	704	112,1	66,6	65,5
Gmina Nowa Sól	565	694	122,8	65,7	64,6
Otyń	695	804	115,7	76,1	74,8
Siedlisko	483	566	117,2	53,5	52,7
Kolsko	518	665	128,4	62,9	61,9
NOF	630	726	115,2	68,7	67,5
Lubuskie	981	1 075	109,6	101,7	100,0
Polska	937	1 057	112,8	100,0	98,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

We wszystkich gminach tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny wskaźnik przedsiębiorczości jest niższy niż w województwie lubuskim. Najwyższy poziom aktywności gospodarczej mieszkańców wykazuje miasto Nowa Sól (wskaźnik 902) i gmina Otyń (804). Najniższą wartość wskaźnik osiąga w gminach: Siedlisko (566), Kolsko (665) i Gmina Nowa Sól (694).

Jednocześnie w Nowej Soli (miasto) w latach 2009-2013 nastąpił nieznaczny spadek przedsiębiorczości. W pozostałych gminach nastąpił jej wzrost. Najmocniej zjawisko to uwidoczniło się w gminach: Kolsko, Nowe Miasteczko i gmina Nowa Sól. Niską dynamikę wzrostu przedsiębiorczości wykazują z kolei gminy Bytom Odrzański i Koźuchów.

Niski wskaźnik przedsiębiorczości prowadzi do wniosku, że przedsiębiorczość musi być wspierana w sposób bardziej intensywny i skoordynowany. Dotychczas przedsiębiorczość wspierały przede wszystkim władze samorządowe szczebla lokalnego i regionalnego oraz banki. Aktualnie większy nacisk powinien zostać położony na usługi świadczone dla przedsiębiorców przez instytucje otoczenia biznesu, jako podmioty powołane do pomocy przedsiębiorcom.

O sytuacji gospodarczej Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego świadczy również wysokość nakładów inwestycyjnych, dokonywanych przez przedsiębiorstwa oraz wartość brutto środków trwałych.

¹ Przyjmując wartość 100 dla województwa lubuskiego, wskaźnik dla NOF wynosi 67,5.

W Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym wartość nakładów inwestycyjnych na jednego mieszkańca wynosiła w 2012 r. 2 048 zł i była niższa niż w kraju (3 324 zł) i w regionie (2 628 zł)¹. Równocześnie wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na mieszkańca wynosiła 22 920 zł i także była niższa niż średnia dla Polski (40 021 zł) i województwa lubuskiego (32 344 zł). Powyższe dane świadczą o słabości ekonomicznej przedsiębiorstw i potrzebie ich wspierania. Jednocześnie niska wartość środków trwałych może wynikać z dekapitalizacji majątku przedsiębiorstw.

3.1.2.2. Otoczenie instytucjonalne biznesu

Na potencjał gospodarczy Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wpływa instytucjonalne wsparcie biznesu. Szczególną rolę odgrywają sprawnie działające instytucje otoczenia biznesu (IOB). Pełnią one ważną funkcję wspierania innowacyjności i to zarówno w odniesieniu do przedsiębiorstw, jak i obszarów. Mogą one także pośredniczyć we współpracy sektora przedsiębiorstw z uczelniami i instytucjami badawczymi.

Wśród instytucji wspierających transfer technologii pomiędzy sektorem naukowo-badawczym a sektorem MSP najistotniejszą rolę odgrywają parki technologiczne, parki przemysłowe, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości oraz instytucje Krajowej Sieci Innowacji.

Do IOB funkcjonujących na obszarze NOF-u zalicza się:

- Park Technologiczny Interior w Nowej Soli – udziałowcami Parku są JST (miasto Nowa Sól, miasto Bytom Odrzański), uczelnia wyższa (Uniwersytet Zielonogórski), organizacja pracodawców (Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej) oraz Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna strefa Ekonomiczna. Park oferuje inwestorom budynek główny o pow. 2 tys. m² (laboratorium teleinformatyczne, laboratorium meteorologiczne, laboratorium badań korozyjnych, centrum przetwarzania danych, sale konferencyjne, żłobek, biura), halę magazynowo-usługowo-produkcyjną o powierzchni około 1,5 tys m², place składowe. Aktualnie na terenie Parku działalność prowadzi 13 podmiotów działających w branżach: elektrotechnicznej, IT, HR, ochrona środowiska. Funkcjonują tu również 4 organizacje non profit.
- Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej (Oddział w Nowej Soli) – reprezentuje ona interesy przedsiębiorców, prowadzi szkolenia, doradza, promuje pracodawców, ale również podejmuje działania na rzecz rozwoju rynku pracy i przeciwdziałania bezrobociu;
- Lubuski Fundusz Pożyczkowy (punkt konsultacyjny w Nowej Soli) – Fundusz funkcjonuje w strukturach Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Zielonej Górze, wspiera on sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw inwestujących w województwie lubuskim, udziela pożyczek obrotowych i inwestycyjnych, w tym przeznaczonych na inwestycje finansowane z udziałem środków unijnych;
- Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli;

IOB funkcjonują przede wszystkim w Nowej Soli, na pozostałym obszarze instytucjonalne otoczenie biznesu jest słabo ukształtowane. W Nowej Soli należy wzmacniać, w tym finansowo, już istniejące IOB, kładąc nacisk na te z nich, które wspierają tworzenie innowacyjnego środowiska.

Dodatkowo, należy zacieśniać współpracę w ramach Lubuskiego Trójmiasta. Przedsiębiorstwa funkcjonujące na obszarze NOF-u mogą korzystać z potencjału IOB działających w Zielonej Górze, takich jak: Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii, Lubuski Fundusz Pożyczkowy, Fundacja Rozwoju Inicjatyw Gospodarczych.

¹ Na podstawie BDL

Niestety, relatywnie słabo rozwinięte instytucjonalne otoczenie biznesu przekłada się na niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw działających na terenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jak wynika z dotychczasowych badań, żadna z firm prowadzących działalność na terenie Nowej Soli (stanowiącej rdzeń obszaru) nie posiada własnych jednostek badawczo-rozwojowych. Współpracę z innymi podmiotami w zakresie działalności B+R deklaruje tylko niewielki odsetek firm; głównymi partnerami są: uczelnie wyższe, instytuty badawcze, przedsiębiorstwa¹. Główne obszary współpracy firm w zakresie działalności innowacyjnej dotyczą: szkolenia pracowników, badania nad nowymi produktami, doradztwa w zakresie transferu technologii.

Na podstawie raportu pt. „Badanie innowacyjności przedsiębiorstw z województwa lubuskiego” sporządzonego przez ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o. o., stwierdzić można, że główne działania innowacyjne na terenie województwa lubuskiego (można je przełożyć na działania firm nowosolskich) w latach 2006-2008, dotyczyły:

- nakładów inwestycyjnych na maszyny i urządzenia techniczne (69%),
- szkoleń pracowników w związku z zakupem technologii lub maszyn i urządzeń (41%),
- nakładów inwestycyjnych na budynki i/lub budowle oraz/lub grunty (40%),
- działalności marketingowej dotyczącej nowych i zmodernizowanych produktów/usług (27%),
- zakupu gotowej technologii w postaci dokumentacji i/lub praw (8%),
- prowadzenia prac badawczo-rozwojowych (4%),
- wykonania badań firmom zewnętrznym, szkołom wyższym lub instytutom badawczym (3%).

Do liderów innowacyjności na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego zaliczyć należy Zakłady Jajczarskie Ovopol oraz Mazel M.H. Mazurkiewicz Sp.j. odnoszące sukcesy w opracowywaniu i wdrażaniu nowych rozwiązań technologicznych.

3.1.2.3. Potencjał inwestycyjny

Instytucje otoczenia biznesu oraz specjalne strefy ekonomiczne wspierają zarówno rozwój przedsiębiorczości lokalnej, jak i wzmacniają atrakcyjność inwestycyjną obszaru. Potencjał inwestycyjny analizowanego obszaru wzmacniają przede wszystkim tereny zlokalizowane w podstrefach Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (KSSSE). Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego znajdują się następujące podstrefy:

- Nowa Sól – 94,79 ha,
- Bytom Odrzański – 13,27 ha,
- Kożuchów – 25 ha.

Na podstawie materiałów dostępnych na stronie internetowej KSSSE² stwierdzić można, że największym zainteresowaniem inwestorów cieszą się tereny zlokalizowane w podstrefie Nowa Sól. Z 94,79 hektarów przeznaczonych pod inwestycje, niezagospodarowanych pozostało tylko 14,52 ha. Są to cztery działki o powierzchniach: 10,4 ha, 1,67 ha, 1,45 ha, i 1 ha. Na pozostałych terenach działalność ulokowało czternastu inwestorów zarówno zagranicznych, jak i krajowych.

Tereny inwestycyjne zlokalizowane w dwóch pozostałych podstrefach, w zdecydowanej większości pozostają niezagospodarowane. W podstrefie Bytom Odrzański z 13,27 ha wolne jest 12,25 ha, a w podstrefie Kożuchów z dostępnych 25 ha, inwestora nie znalazło nadal 23,51 ha. W obu podstrefach działalność gospodarczą ulokowało po jednym inwestorze (Dried Flowers Export-Import-Produkcja Sp. z o.o. w Bytomiu Odrzańskim i Ekolbud Sp. z o.o. w Kożuchowie).

Z raportu „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013” przedstawionego przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową wynika, że atrakcyjność inwestycyjna podregionu zielono-

¹ Diagnoza społeczno-gospodarcza Miasta Nowa Sól, s. 21.

² www.kssse.pl

górskiego (na obszarze którego zlokalizowany jest Nowosolski Obszar Funkcjonalny) jest wysoka dla działalności przemysłowej, przeciętna dla działalności usługowej oraz niska dla działalności zaawansowanej technologicznie¹. Należy przy tym pamiętać, że nie tylko sama ocena atrakcyjności inwestycyjnej podregionu jest istotna, ale również jego pozycja na tle podregionów sąsiednich, które zarówno z nim konkurują, jak i mogą kooperować.

Biorąc pod uwagę atrakcyjność inwestycyjną dla działalności przemysłowej, podregion zielonogórski znajduje się na poziomie podregionów jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego. Wyprzedza on podregiony: gorzowski i leszczyński. W przypadku atrakcyjności dla działalności usługowej z podregionów sąsiadujących tak samo oceniono atrakcyjność inwestycyjną podregionu gorzowskiego. Atrakcyjność podregionu jeleniogórskiego oceniono jako wysoką, podregionu leszczyńskiego jako niską, natomiast podregionu legnicko-głogowskiego jako najniższą. Najbardziej niepokoi fakt, że atrakcyjność inwestycyjną podregionu zielonogórskiego dla zaawansowanych technologii oceniono jako niską. Pod tym względem podregion zielonogórski ustępuje wszystkim sąsiednim podregionom.

3.1.2.4. Rolnictwo

Zachodzące przemiany społeczno-gospodarcze sprawiają, że systematycznie zmniejsza się ekonomiczne znaczenie rolnictwa i leśnictwa w rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wpłynęła na to m.in. likwidacja PGR-ów, które na ziemiach zachodnich i północnych Polski były istotnym wytwórcą produkcji rolniczej.

Jak wynika z przeprowadzonych dotychczas analiz, w tym syntetycznej waloryzacji warunków produkcji rolnej, polegającej na punktowej wycenie podstawowych składników środowiska przyrodniczego, tj.: gleby, agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych, najwyższy wskaźnik odzwierciedlający potencjał rozwoju rolnictwa nie tylko na obszarze NOF-u, ale i całego województwa lubuskiego ma gmina Nowe Miasteczko². Poza gminą Nowe Miasteczko, wysokiej klasy grunty orne umożliwiające rozwój upraw zbóż posiada gmina Kożuchów. Dodatkowo gmina Siedlisko dysponuje dużymi powierzchniami kompleksu zbożowo-pastewnego.

Aktualnie produkcja rolna koncentruje się na uprawie warzyw (m.in. szparagi i rzodkiewki w gminie Nowe Miasteczko), reaktywowane są również uprawy winnej latorośli. Na niezagospodarowanych użytkach rolnych rośnie szereg roślin leczniczych (zioł), które przy odpowiednim zagospodarowaniu mogą stać się w przyszłości atrakcyjnym towarem produkcyjnym zarówno dla przemysłu krajowego, jak i na eksport.

Z danych GUS wynika, że w szeroko rozumianym sektorze rolnym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) w 2013 r. na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego działały 232 podmioty gospodarcze, co stanowiło ok. 3% ogółu podmiotów. W sektorze tym w 2012 r. pracowało łącznie 2 591 osób (niespełna 16% ogółu pracujących).

Jednocześnie na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego stwierdzić można, że w 2010 r. na obszarze NOF-u funkcjonowały łącznie 3 304 gospodarstwa rolne. Dominowały gospodarstwa małe do 5 ha (ponad 72% ogółu gospodarstw). Niestety relatywnie mała powierzchnia gospodarstw przekłada się na ich pozycję ekonomiczną. W przypadku ok. 91% gospodarstw rolnych siła ekonomiczna nie przekraczała 8 ESU. Świadczy to m.in. o tym, że w gospodarstwach tych rzadko podejmowana jest pozarolnicza aktywność gospodarcza. Jest to zjawisko niepokojące, zwłaszcza uwzględniając naturalną predyspozycję tego obszaru do rozwoju turystyki i rekreacji (agroturystyki, ekoturystyki).

Lasy stanowiły w 2013 r. 39,1% powierzchni Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dominowała publiczna własność gruntów leśnych. Grunty publiczne zajmowały 29 764,95 ha, co stanowiło ponad 96%

¹ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2013.

² Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, Zielona Góra 2021, s. 21.

ogółu powierzchni lasów. Prywatne grunty leśne zajmowały powierzchnię 1 157,85 ha. Rozwój własności prywatnej wynikał z prowadzonego zalesiania, które największe rozmiary przybrało w latach 2006-2009. W rekordowym 2006 r. zalesiono ponad 232 ha. Wpływ na niniejsze działania miała zapewne polityka UE, wspierająca odtwarzanie lasów, zwłaszcza na obszarach o niskiej klasie bonitacyjnej gleby.

3.1.2.5. Turystyka i rekreacja

Specyfika Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wymaga, aby szczególną uwagę poświęcić turystyce. Na obszarze NOF-u można uprawiać turystykę: kolejową – szlak kolejowy Nowa Sól-Wolsztyn; wodną – odrzański szlak wodny, Bytom Odrzański – Siedlisko – stara Wieś („Środek Odry”) – Nowa Sól; rowerową – Szlak Czarciego Kamienia, Szlak Odry, Szlak Dziadoszan, Szlak Starorzecza Odry, Szlak Wiatraków i Jezior, Brandenburski Flaeming Skate; pieszą.

Poza tym na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego znajdują się liczne obiekty dziedzictwa materialnego, takie jak:

- obiekty sakralne o znaczeniu ponadregionalnym: kościół parafialny w Kożuchowie, wieża kościoła Pokoju w Kożuchowie;
- zespoły i obiekty rezydencjonalne o znaczeniu ponadregionalnym: Kożuchów, Siedlisko, Lasocin gmina Kożuchów;
- zabytki techniki i przemysłu o znaczeniu europejskim: Nowa Sól – most zwodzony, magazyny solne;
- zabytki techniki i przemysłu o znaczeniu ponadregionalnym: Kożuchów – tramwaj konny.

Warto pokreślić, że każda z gmin NOF-u ma potencjał turystyczny, aczkolwiek różnorodny jest profil odbiorcy oferowanych produktów turystycznych. W konsekwencji gminy mogą zabiegać zarówno o turystę masowego, jak i elitarnego.

Produkt krajoznawczy związany jest ze zwiedzaniem, dlatego też największe możliwości mają gminy, na obszarach których znajdują się obiekty dziedzictwa materialnego lub atrakcje przyrodnicze: Bytom Odrzański (renesansowy rynek otoczony kamieniczkami z XVII i XVIII w., kamienica „Pod Złotym Lwem”, ratusz, kościół p.w. św. Hieronima), Kożuchów (kamienice z XVI-XX w., kościół p.w. Najświętszej Marii Panny z XIII w., zamek wzniesiony w XIV w., wieża kościoła p.w. św. Ducha z XIV w., Lapidarium – cmentarz ewangelicki, mury obronne); Nowa Sól (kościół p.w. św. Michała Archaniola wzniesiony w XVI w., Zbór Braci Morawskich z XVIII w., magazyny solne, budynek ratusza z XVI w., wieża ciśnień z 1903 r., unikatowy zwodzony most na kanale portowym rzeki Odry z 1927 r., Park Krasnała); gmina Nowa Sól (kościół z XIII w. p.w. św. Szymona i Judy Tadeusza i zabytkowa dzwonnica z XVIII w. w Rudnie, wiatraki „Koźlaki” z 1705 r. i 1815 r. w Lubięcinie, dwór i szkoła z XIX w. w Stanach, stalowy most kolejowy na Odrze z początku XX w. z zachowanymi fortyfikacjami kolejowymi, drewniana dzwonnica z zabytkowym dzwonem z 1748 r. w Lipinach); Nowe Miasteczko (kościół p.w. św. Marii Magdaleny, kościół p.w. Opatrzności Bożej, ratusz); Otyń (Sanktuarium Matki Bożej „Klenickiej” Królowej Pokoju, ratusz); Siedlisko (ruiny zamku rodu Schöenaich z fortyfikacjami bastionowymi z przełomu XVI-XVII w., mauzoleum księżnej Anny Dönnersmark z początku XX w.); Kolsko (kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela).

Jak już wspomniano, Nowosolski Obszar Funkcjonalny predysponowany jest do rozwoju turystyki rowerowej. Na szczególną uwagę zasługują następujące trasy rowerowe:

- Trasa 1: Starorzecza Odry;
- Trasa 2: Nowa Sól – Modrzyca – Otyń – Bobrowniki – rezerwat leśny „Bukowa Góra” – Biała Góra – Nowa Sól; długość – 23 km.;
- Trasa 3: Nowa Sól – Modrzyca – Bobrowniki – Czarna-Zabór – dąb „Napoleon” – Miłsko – Bojadła – Pyrnik – Buczków – Lipiny – Stany – Nowa Sól; długość – 47 km.;

- Trasa 4: Nowa Sól – Siedlisko – Bytom Odrzański – Tarnów Bycki – Kielcz – Stara Wieś – Nowa Sól; długość – 26 km.;
- Trasa 5: Bytom Odrzański – Sobolice – Kromolin – rezerwat leśny „Dalkowskie Jary” – Góra Świętej Anny – rezerwat leśny „Annabrzeskie Wąwozy – Bonów – Wierzbnice – Bytom Odrzański; długość – 26 km.;
- Trasa 5a: Wierzbnice – Miłaków – Nowe Miasteczko – Popęszyce – Szyba – Borów – Borów Polski – Zawada – Solniki – Dziadoszyce – Bielice – Lasocin – Drwalewice – Ciepiałów – Rudno – Nowa Sól; długość – 65,7 km.;
- Trasa 6: Nowa Sól – Rudno – Ciepiałów – Drwalewice – Czciradz – Kożuchów – Bulin – Mirocin Górny – Mirocin Dolny – Studzieniec – Lubieszów – Nowa Sól; długość – 41 km.;
- Trasa 7: Nowa Sól – Zakęcie – Konradowo – Czasław – Książ Śląski – Barcikowice – Zatonie – Kielpin – Ochla – Kielpin – rezerwat leśny „Zimna Woda” Drzonków – Sucha – Niedoradz – Zatonie – Niedoradz – rezerwat leśny „Bażantarnia” – Konradowo – Zakęcie – Nowa Sól; długość – 50 km.;
- Trasa 7a: Trasa jest przedłużeniem trasy nr 7 o 23,5 km od Drzonkowa – Racula – Stary Kisielin – Nowy Kisielin – powrót przez Stary Kisielin – Przytok – Droszków – Niedoradz – rezerwat leśny „Bażantarnia” – Konradowo – Zakęcie – Nowa Sól; długość – 48 km.;
- Trasa 8: Nowa Sól – Przyborów – Siedlisko – Piękne Kąty – Różanówka – Bielawy – Grochowice – Krążkowo – Lipinki – Sława; długość – 36,5 km.;
- Trasa 8b: Bytom Odrzański – Kierzno – Skidnów – Ceber – Bogomice – Rapocin – Grodziec Mały – Głogów – Kurowice.

Turystykę wodną uprawiać można przede wszystkim wzdłuż odrzańskiego szlaku wodnego: Bytom Odrzański – Siedlisko – stara Wieś („Środek Odry”) – Nowa Sól. Zlokalizowane są tutaj przystanie i mariny stanowiące istotny element infrastruktury turystycznej, umożliwiając korzystanie z potencjału rzeki Odry.

Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego znajdują się także szlaki turystyczne uznane w dokumencie: Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku jako produkty turystyczne. Są to takie szlaki jak:

- Szlak Wina i Miodu przebiegający przez gminy: Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański, gmina Nowa Sól, Nowa Sól (miasto), Otyń, Siedlisko, Kolsko. Na trasie szlaku zlokalizowane są liczne winnice i pasieki;
- Szlakiem Krzyży Pokutnych – Ługi (gmina Otyń) – Mirocin Dolny (gmina Kożuchów) – Kożuchów – Borów Wielki (gmina Nowe Miasteczko) – Gołaszyn (gmina Nowe Miasteczko) – Miłaków (gmina Nowe Miasteczko) – Bytom Odrzański.

Funkcjonujące na obszarze NOF-u winiarnie sprawiają, że staje się on atrakcyjnym miejscem dla enoturystyki, w przypadku której motywem podróży jest chęć poznania regionu winiarskiego, jak również procesu winifikacji, a także chęć skosztowania miejscowych gatunków win.

Nowosolski Obszar Funkcjonalny posiada także potencjał w zakresie rozwoju turystyki filmowej (Nowa Sól – Solanin Film Festiwal) i sentymentalnej.

Pamiętać jednak należy, że na potencjał turystyczny NOF-u wpływa także podaż obiektów turystycznych. W 2013 r. na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonowało ogółem 12 obiektów noclegowych, w tym 10 całorocznych. Obiekty te dysponowały łącznie 646 miejscami noclegowymi, przy czym 446 z nich miało charakter całoroczny. Na obszarze NOF-u w 2013 r. działały:

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

- trzy hotele – dysponujące 174 miejscami, w tym 89 pokojami z własną łazienką i WC,
- dwa motele – 87 miejsc noclegowych, 48 pokoi z własną łazienką i WC,
- jeden pensjonat – 45 miejsc noclegowych, 25 z własną łazienką i WC,
- dwa inne obiekty hotelowe – 76 miejsc, 4 pokoje z własną łazienką i WC,
- ośrodek szkolno-wypoczynkowy – 100 miejsc noclegowych,
- pole biwakowe – 100 miejsc,
- dwa pozostałe obiekty nieklasyfikowane – 64 miejsca noclegowe.

W 2013 r. z noclegów skorzystały ogółem 30 844 osoby, w tym 1 436 turystów zagranicznych, głównie z Niemiec (551 osób) i Ukrainy (405 osób). W tym samym roku udzielono łącznie 49 805 noclegów.

Niestety, podstawowe wskaźniki związane z obsługą turystyki, za wyjątkiem stopnia wykorzystania miejsc noclegowych kształtują się na analizowanym obszarze poniżej średniej dla województwa lubuskiego.

Tabela 11. Wskaźniki rozwoju turystyki w 2013 r.

	NOF	Województwo Lubuskie
miejsca noclegowe na 1000 ludności	7,35	18,64
udzielone noclegi na 1000 ludności	567,05	1169,6
korzystający z noclegów na 1000 ludności	351,63	598,94
stopień wykorzystania miejsc noclegowych (%)	26,20	25,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Powyższa sytuacja wynikać może z relatywnie niskiego standardu obiektów turystycznych zlokalizowanych na obszarze NOF-u. Wzrost zamożności społeczeństwa powoduje, że rosną również oczekiwania turystów, co do standardu oferowanych usług. Może ona także być rezultatem braku rozpoznawalnego produktu turystycznego będącego wizytówką NOF-u.

3.1.2.6. Współpraca międzynarodowa

Współpraca międzynarodowa realizowana jest zarówno przez JST, jak i przedsiębiorstwa. Z uwagi na położenie geograficzne Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego współpraca ta w dużej mierze koncentruje się na współpracy transgranicznej.

Sztandarowym przykładem jest współpraca realizowana w ramach Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr. Do członków zwyczajnych Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” należą m.in.: miasto Nowa Sól oraz gminy: Bytom Odrzański, Kożuchów, Nowe Miasteczko, Nowa Sól, Otyń i Siedlisko.

Nadrzędnym celem Euroregionu jest działalność na rzecz obszarów przygranicznych Polski i Niemiec, ich sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego i kulturalnego oraz poprawy warunków życia ich mieszkańców, w tym zniwelowanie istniejących różnic sytuacji ekonomicznej.

W ramach porozumienia realizowane są liczne projekty, w tym: „KARTOFLADA – polsko-niemieckie spotkania seniorów”, „Poznajemy Pogranicze”, „Polsko-Niemiecki Festiwal Młodzieży”, „Solania Film Festiwal – polsko-niemiecki transgraniczny festiwal filmów niezależnych oraz przegląd europejskich filmów fabularnych”.

Równocześnie gminy podejmują współpracę międzynarodową we własnym zakresie, zawierając umowy partnerskie z zagranicznymi jednostkami samorządowymi. Doświadczenia historyczne oraz

położenie w sąsiedztwie granicy sprawiają, że partnerami w ramach współpracy międzynarodowej są przede wszystkim podmioty niemieckie. Przykładem może być współpraca gminy Nowe Miasteczko z niemieckimi gminami Bad Liebenwerda i Storkow (Mark).

Drugim ogniwem współpracy międzynarodowej realizowanej na obszarze NOF-u jest współpraca przedsiębiorstw z partnerami zagranicznymi. Współcześnie obserwuje się dynamizację procesu internacjonalizacji przedsiębiorstw. Zjawisko to widoczne jest także na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zauważyć można wzrost napływu inwestycji zagranicznych, który przejawia się powstawaniem nowych przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Sam fakt posiadania zagranicznych udziałowców sprawia, że przedsiębiorstwa muszą funkcjonować również na rynkach zewnętrznych, współpracując zarówno z zagranicznymi centralami, jak również kontrahentami. Polskie przedsiębiorstwa, poszukując nowych rynków zbytu na swoje produkty i usługi, także chętniej kooperują z partnerami zagranicznymi, tworząc tym samym nowe sieci współpracy międzynarodowej. Współpracy międzynarodowej na poziomie przedsiębiorstw sprzyja zwłaszcza funkcjonowanie podstref SSE oraz instytucji otoczenia biznesu.

3.1.3. Sfera przyrody i ochrony środowiska

3.1.3.1. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych

Osią przyrodniczego układu Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest rzeka Odra. Ochroną prawną objętych jest ok. 22% powierzchni NOF-u. Łączna powierzchnia obszarów prawnie chronionych w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym wynosiła w 2012 r. 17 195,3 ha, co stanowiło ok. 3,2% ogółu obszarów prawnie chronionych w województwie lubuskim.

Najwięcej obszarów prawnie chronionych znajduje się na terenie gminy wiejskiej Nowa Sól (18 676,8 ha) oraz Kolsko (4 440,8 ha) Na obszarze miasta Nowa Sól tereny prawnie chronione nie występują. Relatywnie niedużą powierzchnię zajmują one również w gminach Siedlisko (380,0 ha), Nowe Miasteczko (450,0 ha) i Kożuchów (458,3 ha).

Tabela 12. Obszary prawnie chronione (w ha)

Gmina	2012	Lubuskie =100
Miasto Nowa Sól	0,0	–
Kożuchów	458,3	0,1
Nowe Miasteczko	450,0	0,1
Bytom Odrzański	2 863,0	0,5
Gmina Nowa Sól	5 817,8	1,1
Otyń	2 785,4	0,5
Siedlisko	380,0	0,1
Kolsko	4 440,8	0,8
NOF	17195,3	3,2
Lubuskie	543 254,6	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Na obszarze Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej znajdują się obszary objęte programem Natura 2000. Zaliczyć do nich należy:

- „Broniszów” – specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa) – pow. 630 ha. Zwarty kompleks starych dąbrów i grądów ze stanowiskiem jelonka rogacza i kozioroga dobosza, a także unikatową fauną motyli położony w powiecie nowosolskim, gminie Kożuchów i Nadleśnictwie Nowa Sól. Obszar pełni funkcje ostoi zwierzyny i korytarza ekologicznego pomiędzy Borami Zielonogórskimi a Puszczą Tarnowską od wschodu i Borami Zielonogórskimi a Borami Dolnośląskimi od południowego-wschodu;
- „Dolina Środkowej Odry” – obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia). Obszar obejmuje fragment doliny Odry od Nowej Soli do ujścia Nysy Łużyckiej wraz z rejonem ujścia Obrzycy do Odry. Znaczna część obszaru jest zalewana podczas wysokich stanów wody w Odrze. Zachowane są tutaj liczne starorzecza, występują duże kompleksy wilgotnych łąk, a także zarośla i lasy łąkowe. Wśród tych ostatnich najcenniejsze są fragmenty łągów jesionowo-wiązowych (np. kompleks koło Krępy) i łągów wierzbowych. Występuje co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika i Dyrektywy Ptasiej, 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie łąkowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), trzmielojad, świerszczak i remiz; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje derkacz i cyranka;
- „Nowosolska Dolina Odry” – specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa). Fragment doliny Odry (tereny zalewowe) od rejonu miejscowości Dobrzejowice do mostu na drodze łączącej miejscowości Zabór i Bojadła. Obszar obejmuje typowo wykształcone płyty lasów i zarośli łąkowych, wciąż podlegających zalewom, oraz mozaikę szuwarów turzycowych, mozgowisk, wilgotnych łąk i zarośli wierzbowych. Jeden z lepiej zachowanych i bardziej naturalnych fragmentów doliny Odry: stwierdzono tu występowanie 10 rodzajów siedlisk z Załącznika i Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ok. 77% powierzchni obszaru, i 8 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Najlepiej w lubuskim wykształcone i zachowane płyty wciąż zalewanych lasów łąkowych i niskich grądów. Ponadto, obszar pełni funkcję ważnego korytarza ekologicznego;
- „Otyń” – pow. 0,1 ha – specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa). Obszar obejmuje kościół w Otyniu. Na strychu kościoła żyje kolonia rozrodzka nocka dużego Myotis myotis. Dolot na strych umożliwiają okna na wieży. Jest to jedna z ważniejszych kolonii rozrodzkiej nocki dużego na Ziemi Lubuskiej ze względu na liczebność populacji nietoperzy;
- „Pojezierze Sławskie” – obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia). Występuje co najmniej 21 gatunków ptaków z Załącznika i Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie łąkowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), bączek (PCK), podróżniczek (PCK) i gęgawa; występuje 22-50 par czapli siwej;
- „Żurawie Bagno Sławskie” – specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)¹.

Na obszarze NOF zlokalizowane są również inne, cenne przyrodniczo obszary, do których zaliczyć można:

- Rezerwat przyrody „Bukowa Góra” – utworzony w 1954 r., położony w gminie Otyń, w rejonie miejscowości, zajmuje powierzchnię 10,96 ha. Jest on rezerwatem typu leśnego. Zajmuje strome zbocze oddzielające pradolinę rzeki Odry od przedpola Wału Zielonogórskiego.

¹ <http://obszary.natura2000.org.pl/>

W grzbietowej partii zbrocza wykształcił się bór mieszany, w którym obok sosny występują: buk, brzoza, dąb. Kilka pomników dębów i jesionów podnosi wartość przyrodniczą rezerwatu. Krawędzie wzniesienia przecinają liczne malownicze wąwozy. Rezerwat stanowi doskonały punkt widokowy na starorzecze rzeki Odry i ujście Śląskiej Ochli;

- Rezerwat przyrody „Bażantarnia” – utworzony w 1959 r., znajduje się przy trasie Otyń – Niedoradz w kierunku Konradowa (gmina Otyń). Zajmuje powierzchnię 17,86 ha i jest rezerwatem leśnym. Ochroną objęto las mieszany sosnowo-dębowo-świerkowy z modrzewiem, brzozą i bukiem. Interesująca przyrodniczo jest partia drzewostanu dębowo-świerkowego. W rezerwacie rośnie 12 dębów uznanych za pomniki przyrody, a wiek każdego z nich to od 180 do 250 lat;
- Rezerwat przyrody „Annabrzeskie Wąwozy” – utworzony w 1977 r. w gminie Bytom Odrzański, zajmuje 55,83 ha. Jest to rezerwat typu leśnego, a ochroną objęto las mieszany ze świerkiem i bukiem. Urozmaicony licznymi wąwozami teren ukształtowany przez lodowiec, przez rezerwat przebiega czarny szlak turystyki pieszej;
- Rezerwat przyrody „Jezioro Mesze” – utworzony w 1983 r. w gminie Kolsko, zajmuje 19,81 ha. Jest to rezerwat torfowiskowy, ochroną objęto zarastające jezioro z zespołami roślinnymi rzadkich gatunków;
- Rezerwat przyrody „Jezioro Święte”, na terenie którego objęto ochroną jezioro zasilane wodami podziemnymi, porośnięte rzadkimi roślinami wodnymi¹.

Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego znajduje się również pięć obszarów krajobrazu chronionego wykraczających swym zasięgiem poza NOF. Zalicza się do nich: „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”, „Pojezierze Sławsko-Przemęckie”, „Wzgórza Dalkowskie”, „Dolina Śląskiej Ochli”, „Nowosolska Dolina Odry”.

3.1.3.2. Stan i jakość powietrza

Kluczowe znaczenie dla środowiska naturalnego na obszarze NOF-u ma jakość powietrza i związany z tym stan jego zanieczyszczenia.

Według przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze oceny jakości powietrza, w strefie nowosolsko-wschowskiej wystąpiła zwiększona liczba przekroczeń poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego w powietrzu PM10. Ponadto stężenie metali ciężkich zawartych w pyłe zawieszonym kształtowało się znacznie powyżej poziomu dopuszczalnego.

Z tego względu w 2010 r. został opracowany program ochrony powietrza dla strefy nowosolsko-wschowskiej. Stacja pomiarowa w Nowej Soli ustawiona została przy ul. Tadeusza Kościuszki, na terenie gimnazjum. Według danych z rocznej oceny jakości powietrza powodem przekroczeń dopuszczalnego poziomu mogły być źródła zlokalizowane w centrum miasta, szczególnie intensywny ruch samochodowy oraz indywidualne systemy ogrzewania budynków na terenie miasta.

Na obszarze strefy nowosolsko-wschowskiej na jakość powietrza wpływają również zanieczyszczenia spoza strefy (strefa nowosolsko-wschowska sąsiaduje z okręgiem głogowskim, gdzie występuje skupisko przetwórstwa miedzi: kopalnie i huty) oraz emisja ze strefy poszczególnych zanieczyszczeń, zarówno z zakładów przemysłowych (w tym energetyka), jak i z komunikacji czy indywidualnych źródeł ciepła.

Główne kierunki działań w celu poprawy jakości powietrza powinny koncentrować się na obniżeniu emisji z transportu oraz z niskich źródeł indywidualnego ogrzewania.

¹ Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Nowosolskiego na lata 2008-2011, Starostwo Powiatowe w Nowej Soli, Nowa Sól 2008, s. 34 i 35, <http://www.turystyka.powiat-nowosolski.pl/index.php/pl/rezerwaty-przyrody>.

Na jakość powietrza w Nowej Soli wpływa także działalność Zakładów Jajczarskich OVO POL Sp. z o.o. Uciążliwości zapachowe są powodowane przez procesy produkcyjne zakładów, które stanowią źródła odorów.

3.1.4. Sfera kulturowa

W dzisiejszych czasach istotne znaczenie dla sytuacji społeczno-gospodarczej danego terytorium ma potencjał kulturalny, zwłaszcza gdy przyjmujemy, że podstawą rozwoju tzw. przemysłów kreatywnych jest klasa twórcza, która, podejmując decyzję o miejscu osiedlenia się, bierze pod uwagę poziom kultury.

Rdzeń potencjału kulturalnego Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowią lokalne ośrodki kultury, niejednokrotnie finansowane przez gminy i użytkujące ich majątek. Na terenie NOF-u znajduje się 8 domów (ośrodków) kultury, 26 kół oraz 26 zespołów artystycznych.

Na szczególną uwagę zasługuje Teatr Terminus a Quo (TAQ), który jest jedyną tego typu placówką kulturalną na obszarze NOF-u. Poprzez swoje występy na licznych festiwalach w Polsce teatr buduje pozytywny wizerunek miasta jako ośrodka kultury. Teatr prowadzony jest przez Nowosolskie Alternatywne Stowarzyszenie Artystów – NASA. Powstał on w 1976 r. w Zakładowym Domu Kultury „Odra” Nowosolskiej Fabryki Nici „Odra” w Nowej Soli. Od 1994 r. teatr występuje we własnej sali im. Ryszarda Cieślaka. Od początku swego istnienia Terminus a Quo jest teatrem kontestującym, eksperymentującym, przekraczającym sztywne ramy teatralne, ale też powracającym do klasyki czy też do spektakli utrzymanych w kategoriach głębokiej poetyki.

Przedstawienia teatru odbywają się na miejscu w Nowej Soli, ale także na innych scenach w Polsce (teatr im. C.K. Norwida w Jeleniej Górze, teatr im. A. Mickiewicza w Częstochowie, Teatr Lubuski im. L. Kruczkowskiego w Zielonej Górze, teatr „Miniatura” w Gdańsku, teatr im. Modrzejewskiej w Legnicy) czy w miejscach nietypowych, jak plenery Gór Kamiennych w Niedamirowie i plenery Gór Sowich w Srebrnej Górze. Teatr TAQ jest także organizatorem licznych imprez, jak Spotkanie Teatrów Amatorskich, Meeting Teatrów Amatorskich – Meta, Meeting Teatrów Alternatywnych – Meta, Festiwal Nasa, Turniej Poetycki o Pierścień Kingi, Meeting Teatrów Interesujących – Mit.

Niestety na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego aktualnie nie funkcjonuje kino, chociaż jeszcze w 2004 r. działały 2 kina. Trudno orzec, czy likwidacja kin jest efektem zmieniającego się popytu wynikającego z rozwoju telewizji i Internetu, czy też jest skutkiem zubożenia społeczeństwa. Może wpływ na powyższą sytuację mają zmieniające się upodobania konsumentów, którzy wybierają kina w multiplexach zlokalizowanych poza obszarem NOF-u.

Ofertę kulturalną Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego uzupełniają wydarzenia (przykładowe) przedstawione w tabeli 13.

Tabela 13. Wydarzenia kulturalne w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym

Nazwa imprezy	Miejsce i Termin
„Bonanza”	Nowe Miasteczko (maj)
„Biesiada Zespołów Ludowych”	Bytom Odrzański (maj)
„Otyńskie Spotkania Zespołów Śpiewaczych”	Otyń (maj)
„Spring Rock Festiwal”	Nowa Sól (maj)

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Turniej Rycerski	Koźuchów (maj)
„Regaty Smoczyc Łodzi”	Nowa Sól (maj, czerwiec, wrzesień)
„Święto Solan”	Nowa Sól (maj/czerwiec)
„Lubięcińskie Reggulacje Letnie”	Lubięcín (czerwiec/lipiec)
„Flis Odrzański”	Bytom Odrzański (czerwiec/lipiec)
„Odra Adventure”	Nowa Sól (lipiec)
„Europejski Dzień bez Samochodu”	Nowa Sól (wrzesień)
Festiwal STO	Nowa Sól (listopad)

Źródło: <http://www.turystyka.powiat-nowosolski.pl/>

Ofertę kulturalną NOF wzbogaca także działające w Nowej Soli Muzeum Miejskie posiadające stałe ekspozycje, takie jak: Militaria, Wnętrza mieszczkańskie, Przyroda Doliny Odry, Nowa Sól – powstanie miasta, Historia wynalazków.

3.1.5. Infrastruktura techniczna

3.1.5.1. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i gazowa

Na przestrzeni lat 2004-2012 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej pozostał na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego na zbliżonym poziomie. W 2013 r. wyniósł on 83,0%. Zwiększyła się natomiast dostępność gospodarstw domowych do sieci kanalizacyjnej z 34,0% do 39,2% i gazowej z 15,4% do 24,1%¹. Nadal jednak podstawowe wskaźniki dostępności do omawianych mediów kształtują się poniżej średniej w regionie, nie można również stwierdzić (poza dostępnością do sieci gazowej), aby dystans ten uległ zmniejszeniu.

Sytuacja na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest zróżnicowana. Dotyczy to zwłaszcza podziału na miasta i obszary wiejskie. W najmniejszym zakresie dostęp do sieci wodociągowej mają gospodarstwa domowe w gminach: Kolsko (68,1%), Otyń (76,2%), gmina Nowa Sól (76,3%) i Siedlisko (76,6%). O ile jednak w przypadku gmin Otyń, Nowa Sól i Siedlisko w stosunku do 2004 r. nastąpiła widoczna, pozytywna zmiana w dostępności do sieci wodociągowej, to w przypadku gminy Kolsko odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do sieci wodociągowej uległ zmniejszeniu. W największym stopniu sieć wodociągowa dostępna jest w Nowej Soli (97,3%) oraz w gminach Bytom Odrzański i Kożuchów.

Zaznaczyć przy tym należy, że nie tylko średnie pokrycie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego siecią wodociągową jest istotne, ale również jej stan techniczny, który rzutuje na skalę ubytków wody i jej jakości. Sieć wodociągowa na obszarze NOF-u wykonana jest z żeliwa, PCV, PE, stali oraz azbestocementu (np. w Nowej Soli 4%). Rury azbestocementowe położone w gruncie nie są groźne dla zdrowia, jednakże wskazana jest ich wymiana. Stopniowa wymiana sieci wodociągowej wskazana jest również z uwagi na jej wiek. Dla przykładu w Nowej Soli 40% sieci wodociągowej mieści się w przedziale wieku 51-100 lat².

W przypadku dostępności do sieci kanalizacyjnej Nowosolski Obszar Funkcjonalny znajduje się w sytuacji znacznie gorszej niż województwo. W najmniejszym zakresie sieć kanalizacyjna dostępna jest dla gospodarstw domowych na obszarze gmin: Otyń, Nowa Sól, Siedlisko i Kolsko. Procentowo największy dostęp do tej sieci mają gospodarstwa domowe w Nowej Soli oraz w gminie Bytom Odrzański. Zaznaczyć przy tym należy, że dane dotyczące kanalizacji publikowane są przez GUS z opóźnieniem. Nie uwzględniają one inwestycji zakończonych w 2013 r., a jak wynika z informacji przekazanych przez przedstawicieli gmin, to właśnie w tym roku zakończono szeregi istotnych inwestycji. Sytuacja niniejsza ma chociażby miejsce w przypadku gminy Otyń i miasta Nowa Sól.

Na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub przydomowych szamb, które bywają nieszczelne. Dodatkowym problemem jest wywóz ścieków na grunty własne lub odprowadzanie ich do rowów, cieków czy też bezpośrednio do ziemi. Praktyka powyższa prowadzi do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. W takiej sytuacji konieczne są działania zmierzające do uporządkowania systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków.

Jednak nie zawsze budowa kanalizacji znajduje uzasadnienie ekonomiczne. W miejscowościach o rozproszonej zabudowie porządkowanie gospodarki ściekowej powinno koncentrować się na wspieraniu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Konsekwentna polityka w niniejszym zakresie powinna ograniczyć problem nieszczelnych szamb i przyczynić się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

¹ Poprzez dostępność należy rozumieć odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej i gazowej.

² Lokalny Program Rewitalizacji dla Śródmieścia Miasta Nowa Sól na lata 2009-2015, Nowa Sól 2009 (aktualizacja 2013), s. 35.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Tabela 14. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej¹

Gmina	2004	2012
Miasto Nowa Sól		
wodociągi	97,0	97,3
kanalizacja	86,4	88,6
gaz	90,8	91,2
Koźuchów		
wodociągi	89,6	90,1
kanalizacja	54,0	54,0
gaz	0,0	5,0
Nowe Miasteczko		
wodociągi	82,6	84,7
kanalizacja	45,8	47,3
gaz	0,0	2,6
Bytom Odrzański		
wodociągi	94,5	94,7
kanalizacja	67,8	74,0
gaz	25,1	52,0
Gmina Nowa Sól		
wodociągi	69,4	76,3
kanalizacja	0,1	8,2
gaz	4,1	10,4
Otyń		
wodociągi	69,8	76,2
kanalizacja	0,0	0,0
gaz	2,9	31,3

¹ Dane nie uwzględniają inwestycji zakończonych w 2013 i 2014 r. W latach tych zakończono istotne inwestycje wpływające na dostępność ludności do przedstawionej w tabeli infrastruktury.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Siedlisko		
wodociągi	70,6	76,6
kanalizacja	13,4	16,5
gaz	0,0	0,0
Kolsko		
wodociągi	68,5	68,1
kanalizacja	4,7	24,7
gaz	0,0	0,1
NOF		
wodociągi	80,3	83,0
kanalizacja	34,0	39,2
gaz	15,4	24,1
Lubuskie		
wodociągi	87,9	89,7
kanalizacja	60,4	64,9
gaz	50,2	52,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Nowosolski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się również niską (24,1%) na tle województwa lubuskiego (52,3%) dostępnością do sieci gazowej. W tym przypadku NOF wykazuje także silne wewnętrzne zróżnicowanie. W największym zakresie dostęp do sieci gazowej posiadają gospodarstwa domowe w mieście Nowa Sól (91,2%) oraz w gminach Bytom Odrzański (52,0%) i Otyń (31,3%). W pozostałych gminach dostępność do niniejszej sieci kształtuje się w przedziale od 0% (Siedlisko) do 10,4% (gmina Nowa Sól).

3.1.5.2. Infrastruktura drogowa i kolejowa. Dostępność komunikacyjna

Kluczowy dla sytuacji Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest rozwój infrastruktury drogowej. NOF posiada relatywnie dobrze rozbudowaną sieć komunikacyjną. W samej tylko Nowej Soli krzyżują się liczne drogi krajowe i wojewódzkie, przebiega magistrała kolejowa północ-południe, a także droga wodna na rzece Odrze z portem w Nowej Soli¹.

Główny układ komunikacyjny wiążący Nowosolski Obszar Funkcjonalny z systemem dróg krajowych tworzy droga krajowa nr 3 (S3) relacji: Miłoszów (Świnoujście) – Jakuszyce (Jelenia Góra) – Trutnov (Republika Czeska). Jednocześnie to ważny szlak tranzytowy Polska Północno-Zachodnia – Szczecin – Gorzów Wlkp. – Zielona Góra – Nowa Sól – Nowe Miasteczko – Legnica – Jelenia Góra – Polska Południowa. Droga ta stanowi również istotne połączenie Zielona Góra – Nowa Sól – Wrocław.

¹ Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, Pracownia Badań Społecznych i Marketingowych, Nowa Sól 2014, s. 47.

Ważnymi ciągami komunikacyjnymi są także drogi wojewódzkie. Przez teren Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego przebiega 15 dróg wojewódzkich¹, a mianowicie:

- nr 283 Kożuchów – Zielona Góra,
- nr 290 Mirocin Dolny – Kaczeniec (nr 284),
- nr 291 Bytom Odrzański – Kożuchów,
- nr 292 Nowa Sól – Bytom Odrzański – Głogów,
- nr 293 Bytom Odrzański – Nowe Miasteczko – Borów (nr 297),
- nr 296 Kożuchów – Żagań,
- nr 297 Nowa Sól – Kożuchów – Szprotawa – Bolesławiec – Jelenia Góra,
- nr 315 Nowa Sól – Wolsztyn,
- nr 316 Sławocin (nr 314) – Droniki – Kaszczor,
- nr 317 Sulechów – Sława – Wschowa,
- nr 318 Sława – Lubięcín (nr 315),
- nr 320 Przyborów (nr 315) – Siedlisko (nr 321) – Bytom Odrzański – Różanówka (321),
- nr 321 Siedlisko – Różanówka – Głogów,
- nr 325 Siedlisko – Tarnów Jezierny (nr 318),
- nr 328 Nowe Miasteczko – Przemków – Złotoryja.

Wewnętrzny układ komunikacyjny tworzą drogi gminne i powiatowe. W latach 2005-2012 łączna długość dróg gminnych o twardej nawierzchni zmniejszyła się w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym ze 111,6 km do 105,7 km. Zmniejszyła się również długość dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej z 88,3 km do 84,3 km oraz dróg gruntowych z 384,5 km do 275,9 km. analogicznym okresie zwiększyła się natomiast długość dróg powiatowych o twardej nawierzchni z 218,4 km do 220,1 km, a także długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej ulepszonej z 213,1 km do 216,6 km. Zmniejszeniu uległa długość dróg powiatowych o nawierzchni gruntowej z 52,7 km do 50 km².

Drogi powiatowe i gminne na terenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem nawierzchni oraz parametrów technicznych, tj.: szerokość, nośność itp. Istotnym mankamentem układu komunikacyjnego NOF-u jest fakt, że drogi są przeważnie jednojezdniowe, często niewystarczające w czasach wzmożonego rozwoju transportu samochodowego. Drogi te nie gwarantujące odpowiedniej przepustowości mogą być barierą rozwoju gospodarki.

Drugim kluczowym problemem jest stan nawierzchni oceniany niejednokrotnie przez mieszkańców jako zły³. W rezultacie konieczna jest budowa i przebudowa dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą, tak aby zwiększyć ich bezpieczeństwo i przepustowość. Niniejszym działaniom musi towarzyszyć budowa, przebudowa i modernizacja mostów i wiaduktów.

Poza tym pamiętać należy, że o dostępności komunikacyjnej obszaru decydują nie tylko drogi, ale także ścieżki rowerowe. Dlatego też modernizacji dróg powinny towarzyszyć działania zmierzające do rozwoju ścieżek rowerowych łączących poszczególne gminy i miejscowości. Działanie takie nie tylko poprawiają stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), ale również służą promocji turystyki i rekreacji. Mogą one przyczynić się zwłaszcza do rozwoju turystyki weekendowej. Poprzez budowę ścieżek rowerowych poprawi się dostępność miejsc atrakcyjnych turystycznie. Dodatkowo ścieżki rowerowe zwiększają mobilność mieszkańców i umożliwiają nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości, bez konieczności posiadania samochodu.

Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonują liczne trasy rowerowe, jednak ich przestrzenna lokalizacja jest silnie zróżnicowana. Jednocześnie trasy te znajdują się zarówno w ciągu

¹ Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Nowosolskiego na lata 2008-2011, Starostwo Powiatowe w Nowej Soli, Nowa Sól 2008, s. 28.

² BDL GUS

³ <http://nowosolskie.info/2013/10/wiosna-ruszy-budowa-drogi-w-rudnie/>, <http://www.mmnowasol.pl/artykul/powiatowe-drogi-pod-lupa>

dróg gminnych, jak i dróg powiatowych co utrudnia skoordynowane zarządzanie nimi. Dodatkowo przebiegają one przez obszar wielu gmin, wymusza to współpracę przy planowaniu i realizacji polityki inwestycyjnej.

Jak już wspomiano, poszczególne gminy tworzące NOF znajdują się na różnym etapie rozwoju ścieżek rowerowych. Z jednej strony jest gmina Siedlisko, która posiada 44 km ścieżek rowerowych, przebiegających przez wszystkie miejscowości w gminie¹, a z drugiej strony gmina Otyń, która ma jedynie ścieżkę rowerową wzdłuż drogi powiatowej z Otynia do Bobrownik (Trasa 2)². Relatywnie słabo trasy rowerowe rozwinięte są także w gminie Bytom Odrzański. Przez gminę przebiega Trasa 4 na odcinku Bytom Odrzański – Tarnów Bycki oraz Trasa 5. Liczne trasy rowerowe funkcjonują w mieście Nowa Sól. Z informacji otrzymanych z Urzędu Miasta wynika, że na terenie Nowej Soli znajduje się 10,3 km tras rowerowych będących w gestii gminy oraz 25,44 km tras, za które odpowiada Powiatowy Zarząd Dróg. Przez gminę wiejską Nowa Sól przebiegają wyłącznie trasy rowerowe zarządzane przez powiat, natomiast gmina jest na etapie planowania przebiegu tras lokalnych.

Jak wynika z przedstawionych informacji, na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wskazane są dalsze inwestycje w infrastrukturę rowerową. Widoczny jest przede wszystkim brak połączenia rowerowego Nowej Soli ze wszystkimi głównymi ośrodkami gminnymi. Trasy rowerowe łączą Nową Sól z Bytomiem Odrzańskim, Kożuchowem, Otyniem i Siedliskiem, nie ma natomiast połączenia z Nowym Miasteczkiem i Kolskiem. Sytuacja taka musi ulec zmianie, jeżeli Nowa Sól ma pełnić funkcję rdzenia świadczącego usługi pozostałym gminom NOF-u.

Analiza przebiegu tras rowerowych nasuwa wniosek, że mają one zarówno charakter turystyczno-rekreacyjny, jak i gospodarczy. Komunikacja rowerowa umożliwi pracownikom dotarcie do zakładów pracy. W rezultacie wskazana jest dalsza rozbudowa tras rowerowych w kierunku stref aktywności gospodarczej, gdzie koncentrują się inwestycje gospodarcze.

Pamiętać również należy, że NOF działa w określonych uwarunkowaniach zewnętrznych i musi koordynować swoje inwestycje z działaniami otoczenia. Dlatego też konieczne będą inwestycje umożliwiające powstanie Odrzańskiej Trasy Rowerowej.

Rozwojowi tras rowerowych musi towarzyszyć rozbudowa infrastruktury towarzyszącej. Powinny powstać stojaki na rowery, ławki, wiaty umożliwiające odpoczynek i ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. Ważne jest także czytelne oznaczenie tras rowerowych.

Uzupełnienie sieci dróg stanowi transport kolejowy. Ważne znaczenie komunikacyjne ma linia kolejowa Zielona Góra – Wrocław. Niestety komunikacja kolejowa uległa w minionych latach znacznemu ograniczeniu. PKP wyłączyły z eksploatacji liczne odcinki infrastruktury kolejowej, takie jak trakty z Nowej Soli do Wolsztyna, z Nowej Soli do Żagania i dalej do Jeleniej Góry, z Kożuchowa do Nowego Miasteczka i dalej do Marciszowa, z Konotopu do Sulechowa i z Konotopu do Sławy i dalej do Głogowa i Leszna. Doprowadziło to do przyspieszonej degradacji wielu zabytków techniki często o znaczeniu ponadregionalnym. Najważniejszym z nich jest most kolejowy na Odrze koło Stanów.

Ograniczenia w komunikacji kolejowej dotyczą także połączeń na czynnych nadal traktach kolejowych. Nowa Sól w ciągu kilkunastu lat utraciła bezpośrednie połączenia kolejowe z Warszawą, Poznaniem, Leszmem, Kaliszem, Łodzią, Szczecinem i Berlinem³. Z punktu widzenia zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego duże znaczenie ma międzynarodowa linia kolejowa C 59/1: Nowa Sól – Żagań – Węglińiec – Praga.

Sieć drogowa i kolejowa jest pierwszym czynnikiem wpływającym na zewnętrzną i wewnętrzną

¹ Na podstawie informacji uzyskanej z gminy Siedlisko.

² Na podstawie informacji uzyskanej z gminy Otyń.

³ Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Nowosolskiego na lata 2008-2011, Starostwo Powiatowe w Nowej Soli, Nowa Sól 2008, s. 29.

dostępność komunikacyjną Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Drugim czynnikiem jest zakres i częstotliwość połączeń realizowanych przez przewoźników.

Z dotychczasowych badań zarówno ogólnopolskich, jak i lokalnych prowadzonych na terenie miasta Nowa Sól i gminy Otyń¹ wynika, że największy udział w przemieszczaniu się ludności w ramach NOF-u mają prywatne środki transportu, następnie transport zbiorowy (publiczny PKS, PKP, prywatny – mini busy), transport rowerowy i pieszy. Średni czas, jaki jest potrzebny, aby dojechać transportem prywatnym do Nowej Soli z najdalej położonej gminy Kolsko nie przekracza 30 minut, natomiast z sąsiadującej gminy Otyń nie przekracza 10 minut. Tak mierzony poziom dostępności komunikacyjnej można określić jako wysoki lub bardzo wysoki. W przypadku transportu publicznego średni czas połączenia pomiędzy głównymi ośrodkami gminnymi a Nową Solą waha się w przedziale od 10 do 35 min, co w połączeniu z liczbą bezpośrednich połączeń sprawia, że rzeczywistą dostępność komunikacyjna do Nowej Soli mają wszystkie gminy z wyjątkiem gminy Kolsko².

Inną kwestią jest ograniczona bezpośrednia dostępność komunikacyjna (za pomocą publicznych środków transportu) pomiędzy poszczególnymi gminami. Problem stanowi także funkcjonowanie transportu publicznego w soboty, niedziele i inne dni wolne od pracy. Niepewny jest również dalszy los PKS Nowa Sól, gdyż przedsiębiorstwo to postawione zostało w stan likwidacji.

Na podstawie informacji otrzymanych z urzędów gmin tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny stwierdzić można, że usługi transportu publicznego świadczą następujące podmioty:

- PKS Nowa Sól Sp. z o.o. w likwidacji,
- MZK Żagań – Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o.,
- PKS Sp. z o.o. Bolesławiec,
- Intertrans PKS Głogów,
- PKS Sp. z o.o. Gorzów Wlkp.,
- PKS Zielona Góra,
- Cruiser Przewozy pasażerskie – Bartek Jarząbek Kożuchów,
- Mini Bus sp. j. Przewozy osobowe. Wrzosek T.M.,
- LEONIDAS Sława,
- Usługi Handlowo-Przewozowe Naviga Małomice.

Z powyższych informacji wynika, że wzrasta znaczenie prywatnego transportu zbiorowego, który nie ogranicza się (jej emisji). Szczególnie ważne jest, aby z usług transportu publicznego mogły korzystać osoby starsze, które nie posiadają prywatnych środków transportu, lub ze względu na stan zdrowia nie są w stanie ich eksploatować. Należy również zwrócić uwagę na pomijaną niejednokrotnie dostępność środków transportu publicznego dla wózków dziecięcych. Zakup odpowiednich autobusów (niskopodłogowych) wpisuje się więc także w politykę prorodzinną.

Analiza infrastruktury drogowej i kolejowej oraz funkcjonowania transportu publicznego realizowanego na obszarze NOF-u wykazuje braki infrastrukturalne w niniejszym zakresie. Poprawa spójności komunikacyjnej Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wymaga przede wszystkim budowy Centrum Obsługi Pasażerów w Nowej Soli. Centrum takie daje możliwość łączenia różnych form transportu. Pozwala ono w pełni wykorzystać potencjał transportu publicznego w wyniku synchronizacji połączeń, zarówno międzymiastowych, jak i miejskich. Dodatkowo Centrum takie, jeżeli tylko posiada rozbudowaną infrastrukturę towarzyszącą (parking), zmniejsza natężenie

¹ Badania preferencji i zachowań komunikacyjnych mieszkańców gminy Otyń, Badania preferencji i zachowań komunikacyjnych mieszkańców Nowej Soli, PTC Public Transport Consulting Marcin Gromadzki, kwiecień 2014.

² Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego s. 51

transportu prywatnego, a tym samym przyczynia się do ograniczenia niskiej emisji. Umożliwia ono również szybsze przemieszczanie się wewnątrz NOF-u, a tym samym ułatwia podejmowanie pracy poza miejscem zamieszkania.

Z punktu widzenia sprawności funkcjonowania komunikacji publicznej ważne jest także, aby w pozostałych ośrodkach gminnych powstały przystanki autobusowe zapewniające należyty standard obsługi pasażerów. Wprawdzie w większości miejscowości zlokalizowanych na obszarze NOF-u istnieją przystanki, to jednak nie wszystkie z nich posiadają wiaty. Braki w niniejszym zakresie stwierdzić można np. w gminie wiejskiej Nowa Sól, czy też w gminie Koźuchów. Poza tym wątpliwości budzi stan techniczny istniejących przystanków. Przykładem jest chociażby gmina Otyń, w której wprawdzie w każdej miejscowości jest przystanek, jednak prawie wszystkie z nich wymagają remontu lub/i przebudowy. Konieczna jest również budowa nowych przystanków dostosowanych do aktualnej sieci osadniczej. Poza tym na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego problemem jest również brak zatok autobusowych, co negatywnie wpływa na bezpieczeństwo mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza wykazała także inne problemy związane z infrastrukturą komunikacyjną, do których zaliczyć należy brak wyznaczonych przystanków autobusowych w ciągu drogi wojewódzkiej nr 283 w Studzieńcu oraz brak wyznaczonych przystanków autobusowych odrębnych dla poszczególnych kierunków ruchu.

Poważnym mankamentem aktualnie funkcjonującego systemu transportu publicznego jest brak elektronicznej informacji pasażerskiej umożliwiającej podróżnym pełny dostęp do informacji dotyczącej m.in. rozkładu jazdy, utrudnień w ruchu, prognozowanego czasu przejazdu. Tradycyjne tablice informacyjne zawierają ograniczone i niejednokrotnie nieaktualne informacje, a tym samym zmniejszają zaufanie pasażerów do transportu publicznego.

Konkludując: poprawa spójności i jakości transportu publicznego na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wymaga z jednej strony wymiany istniejącego taboru na autobusy niskopodłogowe, a z drugiej strony rozwoju infrastruktury związanej z obsługą pasażerów.

3.1.5.3. Gospodarka odpadami

Kolejną kwestią wymagającą analizy jest gospodarka odpadami, prowadzona na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na diagnozowanym obszarze w 2012 r. zebrano łącznie ok. 23 602 tony odpadów zmieszanych. Od 2005 r. ilość zbieranych odpadów wzrosła o ok. 2%. W ujęciu gminnym w latach 2005-2012 w 4 gminach tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny zanotowano wzrost ilości zbieranych odpadów. Największy wzrost odnotowano w gminie Kolsko (54,6%). Spadek ilości zbieranych odpadów nastąpił w gminach: Nowa Sól (gmina wiejska), Nowe Miasteczko, Koźuchów i Siedlisko.

Z uwagi na brak danych statystycznych trudno jest jednoznacznie określić, jaki aktualnie odsetek zebranych odpadów stanowią selektywnie zebrane odpady surowcowe. Przed zmianą regulacji prawnych w niniejszym zakresie udział selektywnie zebranych odpadów był niewielki. Pewne wnioski można sformułować na podstawie danych dostarczonych przez gminy tworzące NOF. Wynika z nich, że udział mieszkańców segregujących odpady w poszczególnych gminach kształtuje się następująco:

- miasto Nowa Sól – 83%,
- Koźuchów – 78%,
- Bytom Odrzański – 76%,
- gmina Nowa Sól – 76%,
- Siedlisko – 63%.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Tabela 15. Ilość odpadów zmieszanych zbieranych w latach 2005-2012 w podziale na gminy (tony)

Gmina	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku [t]		
	2005	2012	2005=100
Miasto Nowa Sól	13651,7	15 272,5	111,9
Kożuchów	3 346,7	3 048,1	91,1
Nowe Miasteczko	1 047,7	843,9	80,5
Bytom Odrzański	1 135,7	1 223,4	107,7
Gmina Nowa Sól	2 308,5	1 311,6	56,8
Otyń	990,6	1051,6	106,2
Siedlisko	471,3	441,0	93,6
Kolsko	264,8	409,5	154,6
NOF	23 217,0	23 601,6	101,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Zgodnie z danymi zawartymi w Planie gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2010 r. funkcjonowała sortownia zmieszanych odpadów komunalnych w Kielczu zarządzana przez TEW Gospodarowanie Odpadami Sp. z o.o. Działały także Składowisko Odpadów Komunalnych „USKOM” w Stypułowie oraz Składowisko Odpadów Komunalnych w Kielczu. Jednocześnie rekultywacji poddawane było Składowisko Odpadów Komunalnych w Kolsku. Na obszarze NOF-u zlokalizowane były także składowiska odpadów, na których nie są składowane odpady komunalne, a mianowicie: mokre składowisko odpadów przemysłowych w Mirocinie Dolnym (ZASED) i DOZAMET w Bobrownikach.

Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego działa związek międzygminny Eko-przyszłość, do którego należą następujące gminy tworzące NOF: Bytom Odrzański, Kolsko, Kożuchów, gmina Nowa Sól, Nowa Sól (miasto), Nowe Miasteczko, Otyń i Siedlisko.

Jak wynika z przytoczonego powyżej dokumentu, na obszarze NOF-u zlokalizowane są następujące instalacje spełniające wymogi dla regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych:

- Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowej Soli – składowisko odpadów komunalnych,
- Składowisko Odpadów Komunalnych „USKOM” w Stypułowie (gmina Kożuchów) – składowisko odpadów komunalnych.

Ponadto planowane są kolejne inwestycje, do których zalicza się rozbudowę TEW Gospodarowanie Odpadami Sp. z o.o. w Kielczu.

3.1.5.4. Infrastruktura mieszkaniowa. Rewitalizacja obszarów cennych kulturowo i przemysłowych

W latach 2005-2012 w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym oraz w sześciu gminach tworzących go (za wyjątkiem gmin Bytom Odrzański i Siedlisko) nastąpił wzrost zasobów mieszkaniowych mierzony liczbą mieszkań na 1000 mieszkańców. Na obszarze NOF-u powyższy wskaźnik wzrósł z 297,2 do 305,9 (wzrost o 2,9%). Wzrost ten następował jednak wolniej niż w całym województwie (6,3%). W największym stopniu zasoby mieszkaniowe powiększyły gmina Koźuchów (7,3%) i miasto Nowa Sól (4,7%). Poza dwiema gminami, która zanotowała spadek zasobów mieszkaniowych, najwolniej zasoby mieszkaniowe rosły w gminie Nowe Miasteczko (1%).

Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe

Gmina	2004	2012	2004=100
miasto Nowa Sól			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	57,6	59,4	103,1
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	20,6	22,3	108,3
mieszkania na 1000 mieszkańców	358,4	375,3	104,7
Koźuchów			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	67,5	70,3	104,1
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	20,9	23,4	112,0
mieszkania na 1000 mieszkańców	310,0	332,6	107,3
Nowe Miasteczko			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	70,6	73,4	104,0
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	21,5	22,6	105,1
mieszkania na 1000 mieszkańców	304,9	307,8	101,0
Bytom Odrzański			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	73,0	76,2	104,4
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	22,7	23,6	104,0
mieszkania na 1000 mieszkańców	310,7	309,8	99,7
Gmina Nowa Sól			

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

przeciętna pow. użytkowa mieszkania	89,7	96,8	107,9
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	24,6	27,6	112,2
mieszkania na 1000 mieszkańców	274,0	284,8	103,9
Otyń			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	85,9	96,4	112,2
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	24,1	27,9	115,8
mieszkania na 1000 mieszkańców	280,9	289,8	103,2
Siedlisko			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	88,0	97,3	110,6
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	21,4	23,6	110,3
mieszkania na 1000 mieszkańców	243,2	242,0	99,5
Kolsko			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	76,7	78,5	102,3
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	22,7	23,9	105,3
mieszkania na 1000 mieszkańców	295,8	304,9	103,1
NOF			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	76,1	81,0	106,5
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	22,3	24,4	109,2
mieszkania na 1000 mieszkańców	297,2	305,9	102,9
Lubuskie			
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	68,5	72,8	106,3
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę	22,4	25,4	113,4
mieszkania na 1000 mieszkańców	327,8	348,5	106,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Relatywnie wolny przyrost zasobów mieszkaniowych w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym prowadzi do sytuacji, w której trzon zasobów mieszkaniowych stanowią mieszkania znajdujące się w budynkach stawianych z wykorzystaniem starych technologii, a to rodzi potrzebę ich modernizacji i dostosowania do obowiązujących standardów. Należy się również spodziewać rosnących kosztów remontów nieruchomości, gdyż będzie postępowała ich dekapitalizacja.

Charakterystyczną dla Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego cechą jest relatywnie duża przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosząca 81m². Dla porównania w województwie lubuskim wskaźnik ten wynosił 72,8m². Tak duża przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań świadczy o dominacji na obszarze NOF-u budownictwa jednorodzinnego.

Wolny przyrost tkanki mieszkaniowej oraz dominacja budownictwa jednorodzinnego powodują konieczność podjęcia na obszarze NOF-u działań zmierzających do termomodernizacji budynków. Niska efektywność energetyczna budynków jest problemem, który wiąże się wprost ze zjawiskiem niskiej emisji. Problem ten odczuwalny jest w okresie grzewczym, ponieważ dla ogrzewania mieszkań oraz budynków użyteczności publicznej niejednokrotnie wykorzystywane są nieefektywne systemy grzewcze, a niewystarczająca izolacja termiczna budynków rzutuje na nadmierne zużycie energii.

Nowosolski Obszar Funkcjonalny musi zmierzyć się z problemem rewitalizacji, w tym obszarów przemysłowych. Jednocześnie pamiętać należy, że rewitalizacja ma także wymiar społeczny. Procesy rozwojowe nie przebiegają w przestrzeni równomiernie, są obszary wzrostu oraz tereny ulegające marginalizacji i peryferyzacji. Prowadzi to w konsekwencji do powstania obszarów wykluczenia społecznego i gospodarczego.

W rezultacie rewitalizacja musi obejmować przemiany zdegradowanych terenów w trzech głównych aspektach:

- rozwój infrastrukturalno-przestrzenny – zachowanie dziedzictwa kulturowego przez remonty, modernizację i konserwację zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz poprawa środowiska naturalnego,
- rozwój gospodarczy – tworzenie nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej,
- rozwój społeczny – zapobieganie patologiom społecznym (przestępczości, marginalizacji, wykluczeniom)¹.

Do celów, jakie powinny przeświecać rewitalizacji zaliczyć można: ożywienie społeczno-gospodarcze, wzmocnienie współpracy pomiędzy różnymi podmiotami przy lokalnych działaniach społecznych, zwiększenie udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym, ograniczenie patologii społecznych, poprawa wizerunku i tożsamości lokalnej mieszkańców, pobudzenie ruchu turystycznego, uzyskanie ładu przestrzennego i estetyki, przywrócenie nieruchomościom ich utraconej wartości, poprawa standardu zasobów mieszkaniowych, wzrost ilości przedsięwzięć organizowanych w obszarze oddziaływania inwestycji, podnoszenie prestiżu dotąd zaniedbanych miejsc.

W pierwszej kolejności rewitalizacji powinny zostać poddane obszary cenne kulturowo. Zgodnie z założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego znajdują się cenne historycznie i kulturowo układy przestrzenne, wymagające ochrony i rewitalizacji. W myśl przyjętej klasyfikacji są to układy przestrzenne zaliczone do:

- założeń urbanistycznych o znaczeniu europejskim – Kożuchów,
- założeń urbanistycznych o znaczeniu ponadregionalnym – Bytom Odrzański.

¹ Lokalny Program Rewitalizacji dla Śródmieścia Miasta Nowa Sól na lata 2009-2015, Nowa Sól 2009 (aktualizacja (2013)).

Równocześnie w dwóch gminach tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny, tj. w Nowej Soli (miasto) i Bytomiu Odrzańskim wydzielone zostały strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej:

- Nowa Sól – obszar dawnej kolonii Braci Czeskich,
- Bytom Odrzański – obszar ograniczony: brzegiem Odry i kanału Odry, podnóżem skarpy, granicą działki przy ul. Głogowskiej 31 i jej przedłużeniem do ul. Kościelnej. Następnie granica przebiega ulicą Kościelną, przedłużeniem odnogi ul. Polnej do ul. Kopernika. Od ul. Kopernika, granicami działek Szeroka 3 i 5, obejmując również wnętrze ul. Szerokiej oraz usytuowane przy niej budynki frontowe prowadzące do ul. Polnej, dalej granicami działek Szeroka 4 i 6 oraz Dworcowa 13 i 15, dalej ul. Cmentarną, Szkolną, Kożuchowską, Górną i zjazdem promowym do brzegu Odry.

Strefa „B” – ochrony konserwatorskiej:

- Nowa Sól – teren XVI-wiecznej osady we wschodniej części śródmieścia z Placem Solnym, teren dawnego cmentarza, a także tereny miasta rozbudowywane pomiędzy XVIII a XX w.,
- Bytom Odrzański – tereny położone między strefą „A” a ulicami Żeromskiego, Mickiewicza, Polną, Kościelną, kanałem Odry, ul. Spacerową oraz pomiędzy strefą „A” a ul. Kożuchowską i przedłużeniem ul. Żeromskiego do Odry.

Strefa „OW” – obserwacji archeologicznej – teren dawnego Urzędu Solnego w Nowej Soli oraz tereny w północnej części miasta w rejonie ul. Zamiejskiej i w południowej części miasta w rejonie ul. Piaskowej.

Ponadto do rejestru zabytków wpisany został zespół urbanistyczno-krajobrazowy Nowe Miasteczko, który też należy objąć rewitalizacją. Poza zwartymi obszarami urbanistycznymi na obszarze NOF-u zlokalizowane są również cenne kulturowo obiekty, które także wymagają rewitalizacji. W tym przypadku wskazana jest rewitalizacja punktowa, przywracająca obiektom ich walory turystyczne.

Rewitalizacją objąć należy także występujące na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego tereny przemysłowe. Zaliczyć do nich należy m.in.: tereny po byłym zakładzie Nowosolskiej Fabryki Nici „Odra” w Nowej Soli oraz Basen Portowy w Nowej Soli.

Szczególnie istotna jest rewitalizacja tkanki mieszkaniowej. Rewitalizacji wymagają m.in.: obszar zabudowy śródmiejskiej w Nowej Soli, a także starówka z Nowym Miasteczku. Rewitalizacji mieszkań powinna towarzyszyć rewitalizacja przestrzeni publicznej, takiej jak: parki miejskie i wiejskie oraz place zabaw.

Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego znajdują się także wymagające rewitalizacji obiekty dawnej infrastruktury technicznej w tym: wiatraki w Lubięcinie, linia kolejowa Nowa Sól – Wolsztyn, dworce kolejowe w Lipinach i Lubięcinie, most żelazny w Stanach.

Jednocześnie transformacja systemowa spowodowała załamanie się dotychczasowej gospodarki rolnej zdominowanej przez Państwowe Gospodarstwa Rolne. W rezultacie nadal istnieje problem rewitalizacji obszarów po byłych PGR-ach. Dotyczy to zarówno sfery mieszkaniowej, jak i całej infrastruktury towarzyszącej. W największym zakresie problem ten występuje w miejscowościach: Lubięcin, Chełmek, Lubieszów i Ciepeliów.

Znamienne jest, że poza Nową Solą i Bytomiem Odrzańskim gminy nie opracowały planów rewitalizacji. Nie jest to jednak równoznaczne z tym, iż nie ma tam obszarów, które powinny jej podlegać.

Konkludując: nie można zwiększyć atrakcyjności środowiska zamieszkania bez uprzedniej rewitalizacji. Obszar NOF-u zmaga się z problemem rewitalizacji obszarów zdegradowanych oraz nadania im nowych funkcji. Dodatkowo na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego występuje zdekapitalizowany majątek jako pozostałość dawnych inwestycji w sferę socjalną zakładów pracy. Obiekty te należy poddać modernizacji i przywrócić je do użytku, co spowoduje nie tylko poprawę jakości życia na obszarze NOF-u, ale jako efekt uzupełniający wzmocni jego potencjał rekreacyjny. Powyższe działanie

Tabela 18. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców jako stosunek do średniej wojewódzkiej

Gmina	Województwo lubuskie = 100
Nowa Sól	83,9
Bytom Odrzański	65,5
Kolsko	61,9
Kożuchów	71,7
Nowa Sól – obszar wiejski	64,6
Nowe Miasteczko	65,5
Otyń	74,8
Siedlisko	52,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

połączone z rewitalizacją budynków mieszkalnych i dróg powinno zapobiec niekorzystnemu procesowi przekształcania się niektórych terenów w obszary biedy.

3.1.5.5 Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną tworzą przede wszystkim boiska sportowe, hale sportowe, korty tenisowe i baseny. Obiekty te pełnią szereg istotnych funkcji, do których w pierwszej kolejności należy zaliczyć: profilaktykę zdrowotną, włączenie społeczne oraz integrację lokalnej społeczności.

Powszechnie dostępna i należycie utrzymana infrastruktura sportowo-rekreacyjna przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców, w tym przede wszystkim dzieci i młodzieży. Dodatkowo pozwala ona kształtować nawyk zdrowego stylu życia bez względu na wiek, środowisko, czy też status społeczny. Jednak, aby osiągnąć powyższy skutek, infrastruktura niniejsza musi mieć charakter kompleksowy i ogólnodostępny dla mieszkańców.

Aktualnie na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonują m.in.: stadiony, baseny, hale sportowe, boiska, w tym wielofunkcyjne, sale gimnastyczne, korty tenisowe, centra rekreacyjno-sportowe, place zabaw.

Najwięcej obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej zlokalizowanych jest w Nowej Soli. Z informacji otrzymanej z Urzędu Miejskiego w Nowej Soli wynika, że funkcjonuje tutaj: basen (przy Gimnazjum nr 2), 3 hale sportowe, 5 „Orlików”, 18 boisk, w tym 4 wielofunkcyjne, 8 sal gimnastycznych, 2 bieżnie lekkoatletyczne, 3 korty tenisowe, 14 placów zabaw oraz miejsce używane do kąpieli „Koci staw”.

Analizując powyższe informacje, stwierdzić można, że infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Nowej Soli wymaga rozbudowy, zwłaszcza gdy uświadomimy sobie, iż Nowa Sól powinna pełnić funkcje wyższego rzędu wobec innych ośrodków i obszarów wiejskich. Widoczny jest zwłaszcza brak ogólnodostępnego basenu miejskiego, a także brak krytego lodowiska.

Na obszarze pozostałych gmin infrastruktura sportowo-rekreacyjna możliwa do wszechstronnego wy-

korzystania jest znacznie słabiej rozbudowana. Kształtuje się ona następująco:

- gmina Bytom Odrzański – Basen Miejski w Bytomiu Odrzańskim (basen odkryty), Stadion Miejski w Bytomiu Odrzańskim (bieżnia), korty tenisowe funkcjonujące w ramach boisk wielofunkcyjnych, centra rekreacyjno-sportowe w miejscowościach wiejskich – Bycz, Królikowice, Małaszowice,
- gmina Koźuchów – boiska wielofunkcyjne Orlik przy Szkole Podstawowej nr 2 oraz Orlik przy stadionie miejskim,
- gmina wiejska Nowa Sól – boiska wielofunkcyjne wraz z kortami tenisowymi w Lubięcinie i Lubieszowie,
- gmina Otyń – boisko Orlik w miejscowości Modrzyca (możliwość utworzenia kortu tenisowego), boisko sportowe przy ZS w Niodradzu (bieżnia 60 m, boisko wielofunkcyjne z możliwością zaaranżowania kortu tenisowego),
- gmina Siedlisko – boisko wielofunkcyjne z kortem tenisowym w miejscowości Siedlisko (Orlik) oraz boisko wielofunkcyjne z kortem tenisowym i bieżnią w miejscowości Bielawy (Orlik).

Jak wynika z powyższych informacji, na obszarze NOF-u podaż obiektów sportowo-rekreacyjnych jest zbyt mała w stosunku do potrzeb społeczeństwa. Widoczne są braki w infrastrukturze zwłaszcza w wymiarze terytorialnym. Dodatkowo pamiętać należy, że niejednokrotnie obiekty sportowo-rekreacyjne znajdują się w złym stanie technicznym lub nie posiadają odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego.

Kluczowym problemem jest brak krytej pływalni, co uniemożliwia zarówno naukę pływania w ramach zajęć szkolnych, jak i profesjonalne szkolenia. CRS Zielona Góra służy głównie jako zaplecze rekreacyjne, w sporadyczny sposób jako instruktaz pływania dla uczniów z obszaru NOF-u. Problem jest tym istotniejszy, gdy skonfrontujemy go z wynikami badania diagnostycznego przeprowadzonego w 28 jednostkach oświatowych w 2013 r., z którego wynika, że ponad połowa uczniów szkół ma wady postawy. Z powyższych informacji jednoznacznie wynika konieczność budowy nowoczesnego basenu. Pływalnia taka powinna być usytuowana w Nowej Soli jako centrum Obszaru Funkcjonalnego i świadczyć usługi pozostałym gminom NOF-u. Jej lokalizacja musi gwarantować relatywnie łatwy dostęp za pomocą publicznych i prywatnych środków transportu wszystkim mieszkańcom Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Optymalna byłaby lokalizacja w sąsiedztwie centrum przesiadkowego,

Równie ważna jest niedostateczna liczba boisk wielofunkcyjnych posiadających odpowiednią infrastrukturę. Dodatkowo, stan techniczny nie wszystkich obiektów odpowiada standardom bezpieczeństwa. Ograniczony dostęp do boisk spełniających wymagania bezpieczeństwa sprawia, że nauczyciele rezygnują z zajęć na świeżym powietrzu. Niewystarczająca ilość zajęć ruchowych oraz ich jednorodność wpływa na stan psychofizyczny uczniów, czego konsekwencją jest niski wzrost poziomu nauczania w szkołach wiejskich oraz wady postawy stwierdzone u uczniów z obszaru NOF-u. Aktualnie dojazd uczniów do infrastruktury sportowej jest uciążliwy, wiąże się z kosztami i jest niedostępny dla ubogich rodzin. Uczniowie w czasie wolnym korzystają z „dzikich boisk”, które nie spełniają roli wychowawczo-rekreacyjnej.

Odpowiedzią na powyższą sytuację powinny być skoordynowane działania zmierzające do rewitalizacji istniejącej oraz budowy nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej adekwatnej do aktualnych potrzeb. Szczególny nacisk należy położyć na wielofunkcyjność obiektów. Współcześnie dominują boiska przeznaczone do gry w piłkę nożną i koszykówkę. Brakuje natomiast miejsc umożliwiających uprawianie lekkiej atletyki. Niedostateczna jest również podaż kortów tenisowych w czasach, kiedy sport ten zyskuje na popularności i rośnie rzesza osób go uprawiających.

Budowie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej towarzyszyć powinien rozwój infrastruktury towarzyszącej, takiej jak: chodniki, ławki parkowe, ogrodzenia, siatki zabezpieczające, lampy, obiekty małej architektury.

Równocześnie pamiętać należy, że powyższe obiekty służą nie tylko jako baza sportowa i rekreacyjna,

ale także spełniają funkcje społeczne. Stanowią one punkt spotkań, a tym samym przyczyniają się do konsolidacji społeczności lokalnej. Widoczne jest to zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie obiekty sportowo-rekreacyjne pełnią rolę faktycznych centrów wsi.

3.2. Analiza powiązań

3.2.1. Analiza powiązań komunikacyjnych JST NOF

Kluczowe znaczenie dla sytuacji społeczno-gospodarczej Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także jego perspektyw rozwoju ma zewnętrzna dostępność komunikacyjna NOF-u oraz jego wewnętrzna spójność. Na dostępność i spójność komunikacyjną obszaru rzutuje stan infrastruktury drogowej i kolejowej oraz powiązania komunikacyjne pomiędzy poszczególnymi ośrodkami NOF-u.

Jak wynika z dotychczasowej diagnozy, drogi na terenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem nawierzchni oraz parametrów technicznych. Dominują drogi jednojezdniowe, niejednokrotnie nie wystarczające w czasach wzmożonego rozwoju transportu samochodowego. Drogi te nie gwarantują odpowiedniej przepustowości i mogą być barierą rozwoju gospodarki. Dodatkowo problemem jest stan nawierzchni oceniany często przez mieszkańców jako zły.

W rezultacie wskazana jest budowa i przebudowa dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą, tak aby zwiększyć ich bezpieczeństwo i przepustowość.

Rozwój infrastruktury drogowej wymaga koordynacji działań poszczególnych gmin. Inwestycje muszą być spójne i zgodne z ogólną koncepcją rozwoju układu komunikacyjnego całego Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Powinny one uwzględniać także planowane przedsięwzięcia gospodarcze, tak aby doprowadzić do skomunikowania nowych terenów inwestycyjnych z siecią dróg krajowych i wojewódzkich.

Fundamentalnym wskaźnikiem określającym stopień powiązań pomiędzy rdzeniem Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego a pozostałymi gminami jest dostępność komunikacyjna rdzenia. Możliwość dotarcia do centrum NOF-u zbiorowymi środkami komunikacji odzwierciedla skalę wewnętrznej integracji obszaru. Jest ona także odzwierciedleniem dotychczasowych powiązań pomiędzy Nową Solą a pozostałymi gminami tworzącymi Nowosolski Obszar Funkcjonalny.

Dostępność komunikacyjna przekłada się na możliwość osiedlania się mieszkańców rdzenia na obszarze innych gmin NOF-u. Równocześnie daje ona szansę na podjęcie pracy i nauki w Nowej Soli mieszkańcom pozostałych gmin. Reasumując: stopień skomunikowania poszczególnych gmin z rdzeniem ukazuje istniejącą sieć zależności oraz wzajemnej współpracy.

W niniejszym opracowaniu przyjęto jako wskaźnik dostępności komunikacyjnej iloraz liczby połączeń komunikacyjnych i czasu przejazdu. Jako źródło danych wykorzystano informacje zawarte w dokumencie Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na potrzeby opracowania przyjęto, że główny ośrodek gminy odzwierciedla dostępność komunikacyjną całej gminy, wyjątkiem stanowi gmina Nowa Sól. Do konstrukcji wskaźnika przyjęto wyłącznie połączenia bezpośrednie, pomijając połączenia wymagające przesiadek. Zaznaczyć również należy, że niniejsza liczba połączeń dotyczy dni roboczych. W dni ustawowo wolne od pracy ich liczba jest niższa.

Tabela 17. Dostępność komunikacyjna Nowej Soli

Gmina		Liczba połączeń bezpośrednich	Średni czas połączenia (w min.)	Wskaźnik dostępności komunikacyjnej Nowej Soli
Bytom Odrzański		29	15	1,93
Kolsko		6	35	0,17
Kožuchów		39	20	1,95
Nowa Sól	Lubięcín	21	30	0,70
	Przyborów	41	10	4,10
	średnia	31	20	1,55
Nowe Miasteczko		27	20	1,75
Otyń		17	10	1,70
Siedlisko		20	15	1,33

Źródło: Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, s. 51

Analiza wartości powyższego wskaźnika oraz innych dostępnych danych odnoszących się do powiązań komunikacyjnych na obszarze NOF-u prowadzi do następujących wniosków:

- gminy tworzące Nowosolski Obszar Funkcjonalny wykazują relatywnie wysoki stopień powiązań komunikacyjnych z Nową Solą, wyjątkiem jest gmina Kolsko,
- niski wskaźnik powiązania komunikacyjnego gminy Kolsko może sugerować, że cięży ona równocześnie ku innemu ośrodkowi wzrostu,
- wyłączając rdzeń, gminy tworzące NOF wykazują niski stopień wzajemnych powiązań komunikacyjnych. Brakuje połączeń bezpośrednich, komunikacja zbiorowa przebiega niejednokrotnie przez rdzeń,
- brak nowoczesnego centrum przesiadkowego w Nowej Soli osłabia wewnętrzną spójność komunikacyjną analizowanego obszaru.

3.2.2. Analiza powiązań gospodarczych JST NOF

Rdzeniem rozwoju gospodarczego Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest Nowa Sól. Rozwinięty przemysł i usługi w rdzeniu NOF-u w naturalny sposób tworzą sieć powiązań funkcjonalnych. Jednocześnie potencjał rdzenia wpływa na sytuację gospodarczą pozostałych gmin tworzących NOF. Wynika to m.in. z faktu, że przedsiębiorstwa, lokując swoją działalność poza rdzeniem, jednocześnie współpracują z podmiotami funkcjonującymi w Nowej Soli. Im silniejszy ekonomicznie jest rdzeń, im więcej dużych i renomowanych przedsiębiorstw funkcjonuje na jego obszarze, w tym większym stopniu może on stymulować rozwój pozostałych gmin Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poza tym, znane przedsiębiorstwa zlokalizowane w rdzeniu kształtują wizerunek całego obszaru. Pozytywny wizerunek

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

terytorium sprawia, że inwestorzy chętniej decydują się na lokalizacje inwestycji na danym obszarze, jednocześnie wzmacniając jego konkurencyjność.

Potencjał gospodarczy Nowej Soli wspierany jest przede wszystkim przez gminy: Koźuchów, Otyń i Nowa Sól (gminę wiejską). Znamienne jest, że gminy Otyń i Nowa Sól (gmina wiejska) zlokalizowane są w sferze bezpośredniego oddziaływania rdzenia. Lokalizacja przedsięwzięć gospodarczych na obszarze powyższych gmin daje przedsiębiorstwom możliwość redukcji kosztów funkcjonowania, przy jednoczesnym dostępie do wykwalifikowanych kadr, kształconych przede wszystkim w Nowej Soli. Jednocześnie najmniejszy potencjał gospodarczy posiadają gminy zlokalizowane peryferyjnie w stosunku do rdzenia.

Wskaźnikiem prezentującym stopień powiązania pomiędzy poszczególnymi gminami a rdzeniem NOF-u jest liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców, jako stosunek do średniej wojewódzkiej. Wartość niniejszego wskaźnika obrazuje stopień zaawansowania procesów aglomeracyjnych w sferze gospodarczej. Im wskaźnik ten jest wyższy, tym proces szybciej zachodzi, a gminy silniej powiązane są z centrum. Jak już wspomniano wynika to m.in. z faktu, że przedsiębiorstwa, redukując koszty, lokują swoją działalność poza rdzeniem, jednocześnie współpracują z podmiotami funkcjonującymi w Nowej Soli. Dodatkowo zatrudniają one wykwalifikowaną kadrę mieszkającą na obszarze rdzenia.

Tabela 18. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców jako stosunek do średniej wojewódzkiej

Gmina	Województwo lubuskie = 100
Nowa Sól	83,9
Bytom Odrzański	65,5
Kolsko	61,9
Koźuchów	71,7
Nowa Sól – obszar wiejski	64,6
Nowe Miasteczko	65,5
Otyń	74,8
Siedlisko	52,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie przedstawionych powyżej wyników, można sformułować następujące wnioski:

- Pod względem gospodarczym najsilniejszy związek z Nową Solą wykazują gminy Otyń i Koźuchów;
- Związek w niniejszym zakresie widoczny jest również w przypadku gmin: Bytom Odrzański, Nowe Miasteczko, Gmina Nowa Sól i Kolsko;
- W najmniejszym stopniu ekonomiczne więzi z rdzeniem wykazuje gmina Siedlisko.

Dodatkowym wskaźnikiem gospodarczym, określającym powiązania gmin tworzących NOF z jego rdzeniem, jest wskaźnik udziału podmiotów świadczących usługi wyższego rzędu, funkcjonujących na obszarze analizowanych gmin do wartości niniejszego wskaźnika obliczonego dla Nowej Soli. W dotychczasowych badaniach przyjmowano, że minimalna wartość wskaźnika powinna wynieść 50. Im wyższy wskaźnik, tym silniejsze powiązanie gminy z rdzeniem.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Jak wynika z przeprowadzonej w niniejszym zakresie analizy, wskaźnik ów osiągnęły gminy: Koźuchów, Kolsko, Otyń, Nowe Miasteczko oraz Bytom Odrzański. Pożądanymi wartościami nie osiągnęły: gmina wiejska Nowa Sól oraz Siedlisko. Należy jednak zaznaczyć, że w gminach tych wartości wskaźników nieznacznie odbiegały od przyjętego minimum.

Reasumując: najmniejszy stopień powiązań gospodarczych z Nową Solą wykazuje gmina Siedlisko. Może to wskazywać na ciążenie ku innemu ośrodkowi gospodarczemu. Remedium na zaistniałą sytuację powinna być intensyfikacja procesów integracyjnych.

3.2.3. Analiza powiązań społecznych JST NOF

Na podstawie analizy dostępnych materiałów źródłowych, a zwłaszcza statystycznych stwierdzić można, że na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego zachodzą procesy dezurbanizacji, czyli przemieszczania się ludności miast na obszary wiejskie.

Proces ten, powoduje wzrost zależności funkcjonalnych pomiędzy sąsiadującymi jednostkami terytorialnymi, a zwłaszcza między miastami a otaczającymi je obszarami wiejskimi. Najczęściej wyprowadzający się z rdzenia funkcjonują w nim na dotychczasowych zasadach, nie zmienia się ich sytuacja zawodowa, korzystają z tych samych instytucji, pojawia się jedynie konieczność dłuższych dojazdów.

Istotnym wskaźnikiem powiązań pomiędzy rdzeniem NOF-u a pozostałymi gminami, jest wskaźnik liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli, zlokalizowanych w Nowej Soli. Im wyższa wartość wskaźnika, tym dana gmina silniej związana jest z rdzeniem. Wybór przedszkola dla dziecka niejednokrotnie związany jest z miejscem pracy rodziców. W rezultacie im więcej dzieci z danej gminy uczęszcza do przedszkoli w Nowej Soli, tym więcej osób z tych gmin prawdopodobnie pracuje na obszarze rdzenia.

Tabela 19. Wskaźnik liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli zlokalizowanych w Nowej Soli w relacji do potencjału demograficznego gmin

Gmina	Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola w Nowej Soli
Bytom Odrzański	0
Kolsko	b.d.
Koźuchów	3
Gmina Nowa Sól	4
Nowe Miasteczko	b.d.
Otyń	13
Siedlisko	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z gmin: Bytom Odrzański, Koźuchów, Gminę Nowa Sól, Otyń i Siedlisko.

Niestety nie udało się pozyskać informacji ze wszystkich gmin tworzących NOF. Dodatkowo dane uzyskane z gmin: Otyń i Koźuchów dotyczą wyłącznie liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli niepublicznych. Niemniej na podstawie posiadanych informacji można przedstawić następujące wnioski:

- Nowa Sól nie stanowi istotnego zaplecza przedszkolnego dla pozostałych gmin NOF-u;
- w największym stopniu z przedszkoli w Nowej Soli korzystają mieszkańcy gminy Otyń,

- mieszkańcy gminy Bytom Odrzański nie korzystają z infrastruktury przedszkolnej zlokalizowanej w Nowej Soli.

Istotnych informacji o powiązaniach pomiędzy Nową Solą a pozostałymi gminami tworzącymi NOF dostarcza analiza migracji edukacyjnych na poziomie szkół podstawowych. Z dostępnych danych wynika, że do szkół podstawowych w Nowej Soli najczęściej uczęszcza dzieci z terenów gminy wiejskiej Nowa Sól. Można to tłumaczyć bezpośrednim położeniem niniejszej gminy w sąsiedztwie miasta Nowa Sól oraz sytuacją zawodową rodziców tych uczniów. W szkołach podstawowych w Nowej Soli uczą się także dzieci z Bytomia Odrzańskiego, Siedliska oraz Otynia.

Jak wynika z wcześniejszych badań, w których uwzględniono stosunek uczniów dojeżdżających do szkół w Nowej Soli do liczby osób objętych obowiązkiem szkolnym zamieszkujących daną gminę, niemalże co trzeci mieszkaniec gminy wiejskiej Nowa Sól w wieku 7-12 lat jest uczniem nowosolskich podstawówek. W pozostałych przypadkach wskaźnik osiąga niewielkie wartości.

Natomiast do gimnazjów na terenie Nowej Soli dojeżdżają uczniowie ze wszystkich gmin NOF-u poza Siedliskiem i Kolskiem. W największym stopniu z oferty gimnazjów nowosolskich korzystają uczniowie z terenu gminy Nowa Sól.

Ostatnim wskaźnikiem wykorzystanym w niniejszej analizie do określenia stopnia powiązań rdzeń – gminy jest wskaźnik liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczęszczających do szkół w Nowej Soli. Z niniejszego wskaźnika wynika, w jakim stopniu rdzeń dostarcza usług edukacyjnych na poziomie ponadgimnazjalnym pozostałym gminom, a tym samym, jaka jest jego ranga jako centrum edukacyjnego. Im wyższa wartość wskaźnika, tym silniejsza zależność gminy od rdzenia.

Analizując stosunek liczby uczniów dojeżdżających do szkół ponadgimnazjalnych w Nowej Soli do liczby osób w wieku szkolnym określonego typu w gminach, można stwierdzić, że najsilniej powiązana z rdzeniem jest gmina wiejska Nowa Sól, gdzie niemalże co drugi uczeń wybiera szkoły w rdzeniu. Więcej niż co trzeci mieszkaniec gminy Otyń w wieku 16-19 lat wybiera szkołę ponadgimnazjalną w Nowej Soli – podobnie niespełna co trzeci mieszkaniec Bytomia Odrzańskiego. Szkoły w Nowej Soli wybiera także co czwarty uczeń z Nowego Miasteczka. Pozostałe gminy są w tym zakresie zdecydowanie słabiej powiązane z Nową Solą¹.

Dodatkowo przykładem powiązań społecznych są funkcjonujące na terenie NOF-u organizacje skupiające mieszkańców analizowanego obszaru. Przykładem może być Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich”, w skład którego wchodzi gminy: Bytom Odrzański, Kożuchów i Nowe Miasteczko, a którego celem jest m.in. rozwój zrównoważony obszarów wiejskich i promocja edukacji.

Więzi społeczne kształtują się również w wyniku działań podejmowanych w ramach Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr.

3.2.4. Analiza powiązań turystycznych JST NOF

Jak już wspomniano, Nowosolski Obszar Funkcjonalny posiada duży potencjał do rozwoju turystyki. Jednak pełne jego wykorzystanie wymaga współpracy i koordynacji działań inwestycyjnych wszystkich gmin tworzących NOF.

Przykładem powiązań turystycznych jest opisana we wcześniejszym rozdziale lokalizacja tras rowerowych, które łączą poszczególne gminy, ułatwiając eksplorację Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jako całości.

Na uwagę zasługuje również realizowany w ostatnich latach projekt – „Odra dla turystów 2014 – rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej”. W projekcie uczestniczyły

¹ Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, s. 81

m.in. miasto Nowa Sól oraz gmina Bytom Odrzański. Celem projektu było uaktywnienie dla turystów lubusko-brandenburskiego pogranicza poprzez uatrakcyjnienie i udostępnienie terenów dorzecza Odry. Równocześnie w ramach projektu dążono do podniesienia konkurencyjności oferty turystycznej i stworzenia wspólnego systemu promocji Odry jako unikatowego przyrodniczo szlaku wodnego oraz wielo-wariantowego produktu turystycznego.

Przykładem zacieśniania współpracy w zakresie turystyki gmin tworzących NOF jest także inicjatywa wspólnego projektu „Odra dla turystów 2020 – lubuskie przystanie”, którego Nowa Sól jest liderem. Oprócz Nowej Soli w projekcie uczestniczą inne gminy z obszaru NOF-u, a mianowicie: gmina wiejska Nowa Sól, Siedlisko i Otyń. Projekt zakłada budowę małych przystani rzecznych we wspomnianych gminach. Najważniejszym celem tego projektu jest rozwój turystyki w regionie lubuskim, w tym aktywizacja żeglugi na obszarze Doliny Środkowej Odry i stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju turystyki w miejscowościach nadodrzańskich w województwie lubuskim.

O istniejących powiązaniach turystycznych pomiędzy poszczególnymi gminami tworzącymi Nowosolski Obszar Funkcjonalny świadczy także przebieg szlaków turystycznych, takich jak: Szlak Wina i Miodu przebiegający przez gminy Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański, Nowa Sól (gmina wiejska), Nowa Sól (miasto), Otyń, Siedlisko, Kolsko oraz Szlakiem Krzyży Pokutnych – gmina Otyń – gmina Kożuchów – gmina Nowe Miasteczko – gmina Bytom Odrzański.

3.2.5. Analiza powiązań rewitalizacyjnych JST NOF

Nowosolski Obszar Funkcjonalny musi zmierzyć się z problemem rewitalizacji. Niestety poza Nową Solą i Bytomiem Odrzańskim gminy nie opracowały planów rewitalizacji. Nie oznacza to jednak, iż nie ma tam obszarów, które powinny jej podlegać. Na obszarze NOF-u znajdują się cenne historycznie i kulturowo układy przestrzenne, wymagające ochrony i rewaloryzacji. Poza tym, poszczególne gminy bogate są w zabytki będące świadectwem dziedzictwa materialnego obszaru. Dodatkowo, zwłaszcza na obszarach wiejskich znajdują się wymagające rewitalizacji parki, które mogą pełnić funkcje rekreacyjne, także dla mieszkańców miast.

Jednak rewitalizacja, aby mogła odnieść zamierzony skutek, wymaga skoordynowanych działań wielu podmiotów. Aktualnie widoczne jest przede wszystkim współdziałanie gmin zmierzające do kompleksowej rewitalizacji zabytków i utworzenia powiatowej sieci zabytków związanych z lokalną historią.

3.2.6. Analiza powiązań w obszarze usług komunalnych JST NOF

Jednym z kluczowych celów tworzenia obszarów funkcjonalnych jest wzrost efektywności usług komunalnych poprzez ich racjonalizację i synchronizację.

Aktualnie na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonują wspólne przedsięwzięcia związane z gospodarką komunalną. Przykładem jest związek międzygminny „Eko-przyszłość”, który opracował projekt rozbudowy i przebudowy Centralnej Oczyszczalni Ścieków.

Również we wcześniejszych latach podejmowane były wspólne inicjatywy w zakresie gospodarki komunalnej. W latach 2009-2011 z inicjatywy trzech gmin: Nowa Sól (Miasto), gmina Nowa Sól i Otyń realizowany był projekt pn.: „Gospodarka wodno-ściekowa miasta Nowa Sól i gmin ościennych”, dzięki któremu usprawniony został system gospodarki wodno-ściekowej.

Gminy współpracują także w zakresie komunikacji publicznej. Linie autobusowe przebiegające przez obszar poszczególnych gmin obsługiwane są przez tych samych przewoźników. W rezultacie poprawia się spójność komunikacyjna obszaru, a zwłaszcza dostępność rdzenia dla pozostałych gmin.

3.2.7. Analiza powiązań pomiędzy miastem a terenami wiejskimi NOF

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego nie wskazuje powiatu nowosolskiego jako obszaru o niskim dostępie do usług publicznych lub też powiatu, w którym wystąpiła kumulacja negatywnych wskaźników społeczno-gospodarczych. Pamiętając, że obszar powiatu pokrywa się z obszarem NOF-u, może postawić tezę, że na analizowanym terytorium istnieją silne związki obszarów wiejskich z miastami, pełniącymi funkcje centrów społeczno-gospodarczych.

Miasta dostarczają obszarom wiejskim szeroki wachlarz usług. Po pierwsze edukacja ponadgimnazjalna koncentruje się w miastach, a zwłaszcza w Nowej Soli. Dzieci i młodzież z obszarów wiejskich NOF-u kontynuują naukę w zasadniczych szkołach zawodowych i szkołach średnich zlokalizowanych w miastach. W Nowej Soli znajduje się także szpital, świadczący specjalistyczną opiekę medyczną mieszkańcom obszarów wiejskich.

W Nowej Soli koncentrują się także Instytucje Otoczenia Biznesu, kreujące przedsiębiorczość i wspierające funkcjonowanie przedsiębiorstw. Z ich usług korzystają podmioty zlokalizowane na obszarach wiejskich. W miastach również przede wszystkim funkcjonują przedsiębiorstwa świadczące usługi wyższego rzędu, w tym finansowe, doradcze i księgowo.

Miasta, a zwłaszcza Nowa Sól pełnią także funkcję węzłów przesiadkowych, zwiększając tym samym dostępność komunikacyjną poszczególnych miejscowości.

3.2.8. Analiza wyzwań i potencjałów rozwoju NOF

Celem tworzenia obszarów funkcjonalnych jest wspomaganie wzrostu konkurencyjności poszczególnych regionów, budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych. Dlatego też, oceniając funkcjonowanie NOF-u, ważne jest z jednej strony wskazanie obszarów wymagających bezwzględnego wsparcia, a z drugiej strony ukazanie potencjałów tkwiących w analizowanych obszarze.

Za wymagające interwencji obszary na terenie gminy Bytom Odrzański uznać można: działania promocyjne, także związane z rozwojem turystyki; budowę ścieżek rowerowych; budowę i modernizację stanu dróg; inwestycje w tereny zielone (stworzenie parków i zieleńców).

Na terenie Kolska istnieją niezaspokojone potrzeby edukacyjne, zwłaszcza wskazana jest modernizacja placówek oświatowych. Istnieje także konieczność rozbudowy sieci kanalizacyjnej, budowy ścieżek rowerowych, wspierania rozwoju rynku pracy, poprawy dostępności do szerokopasmowego Internetu oraz budowy małej architektury (ławek, śmietników, placów zabaw).

Również w gminie Koźuchów potrzebne jest wsparcie działań edukacyjnych i modernizacja placówek oświatowych. Dodatkowo należy wspierać działania prozdrowotne, a także rozbudować infrastrukturę rekreacyjno-sportową.

W Gminie Nowa Sól istnieje deficyt w zakresie dostępności do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz szerokopasmowego Internetu.

W gminie Nowe Miasteczko wskazane są następujące działania zmierzające do likwidacji barier ograniczających rozwój społeczno-gospodarczy: modernizacja placówek oświatowych i działania edukacyjne, działania prozdrowotne, dofinansowanie pomocy socjalnej dla najuboższych, budowa obiektów sportowych i rekreacyjnych, promocja gminy jako produktu turystycznego, inwestycję w poprawę kondycji lokalnego rynku pracy, budowa ścieżek rowerowych i poprawa infrastruktury drogowej, rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, poprawa dostępu do szerokopasmowego Internetu, budowa małej architektury, inwestycje w tereny zielone.

Powyżej przedstawione problemy występują także w gminie Otyń. Natomiast w gminie Siedlisko

istnieje szczególna potrzeba wsparcia działań na rzecz rozwoju rynku pracy oraz poprawy dostępu do szerokopasmowego Internetu.

Redukcja przedstawionych powyżej barier rozwoju społeczno-gospodarczego jest pierwszym wyzwaniem, jakie stoi przed Nowosolskim Obszarem Funkcjonalnym. Bez ich usunięcia trudno będzie zdynamizować procesy rozwojowe na niniejszym obszarze. Wymaga to jednak podjęcia wspólnych i spójnych działań NOF-u, jako nowego aktora kształtującego rozwój lokalny i ponadlokalny.

Drugim wyzwaniem, przed jakim staje NOF, jest wykorzystanie potencjału, jakim niniejszy obszar dysponuje. Do najważniejszych atutów Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego zaliczyć można:

- potencjał ludnościowy, wynikający m.in. z korzystnej struktury wiekowej ludności – jego odpowiednie zagospodarowanie będzie czynnikiem dynamizującym rozwój obszaru,
- wzrost zaangażowania ludności w życie społeczno-gospodarcze obszaru, znajdujące odzwierciedlenie w przyroście liczby organizacji pozarządowych,
- funkcjonowanie szkół zawodowych zapewniających dopływ na rynek pracy wykwalifikowanych pracowników,
- rozwiniętą opiekę medyczną, relatywnie dobrą dostępność do specjalistycznych usług medycznych świadczonych przez szpital w Nowej Soli,
- funkcjonowanie gmin o znaczeniu ponadregionalnym (miasto Nowa Sól, Nowa Sól (gmina wiejska), Koźuchów uznanych (w dokumencie strategicznym) za bardzo dobrze działające organizmy ekonomiczne i społeczne, co prowadzi do wniosku, że mogą stać się one „motorami” przyspieszonego rozwoju obszaru,
- dynamiczny wzrost przedsiębiorczość mieszkańców, połączony z napływem inwestycji zewnętrznych, pozwalający na oparcie rozwoju gospodarczego zarówno o zasoby własne, jak i zewnętrzne źródła wzrostu,
- funkcjonowanie podstrefy specjalnej strefy ekonomicznej, dostarczającej tereny pod inwestycje,
- działalność Parku Technologicznego Interior w Nowej Soli, umożliwiającego rozwój przedsiębiorstw wykorzystujących nowoczesne technologie,
- duży, aczkolwiek nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny,
- występowanie cennych przyrodniczo obszarów, stanowiących podstawę do rozwoju turystyki i rekreacji,
- permanentne inwestycje w rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, podnoszące atrakcyjność NOF-u, jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Rekapitulując: przyszłość Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego uzależniona jest od dalszego pogłębiania i poszerzania współpracy wszystkich podmiotów w ramach NOF-u. Działania te muszą prowadzić do zdynamizowania procesu rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez jednoczesne przełamywanie barier i wykorzystywanie istniejących potencjałów.

4. Uwarunkowania zewnętrzne

4.1. Analiza ustaleń podstawowych dokumentów o charakterze strategicznym i kierunkowym

Do podstawowych dokumentów strategicznych szczebla regionalnego mogących rzutować na kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego zaliczyć można:

- Regionalny Program Operacyjny Lubuskie 2020 (projekt przekazany do Komisji),
- Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku,
- Strategię Rozwoju Kultury Województwa lubuskiego,
- Strategię Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020,
- Lubuską Strategię Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020,
- Strategię Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego do roku 2015,
- Lubuską Regionalną Strategię Innowacji.

Projekt **Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020** zakłada realizację dziesięciu osi priorytetowych, takich jak: gospodarka i innowacje; rozwój cyfrowy; gospodarka niskoemisyjna; środowisko i kultura; transport; regionalny rynek pracy; równowaga społeczna; nowoczesna edukacja; infrastruktura społeczna; pomoc techniczna. W skład każdej osi priorytetowej (poza pomocą techniczną) wchodzi priorytety inwestycyjne. Ich liczba waha się od jednego przy osi rozwój cyfrowy do sześciu w przypadku osi środowisko i kultura.

Program Rozwoju Turystyki do 2020 roku zawiera misję i wizję rozwoju turystyki w województwie lubuskim, a także cele operacyjne i działania zmierzające do realizacji celów. W niniejszym dokumencie przedstawiono osiem celów operacyjnych, a mianowicie: stworzenie konkurencyjnego wizerunku regionu; rozwój produktów turystycznych; rozwój infrastruktury turystycznej; wzmocnienie platform współpracy oraz rozwoju turystyki oraz doskonalenie kadr dla turystyki w regionie; rozwój wiodących form turystyki; rozwój rekreacji ruchowej i zdrowotnej; rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.

Strategia rozwoju kultury województwa lubuskiego precyzuje w dziedzinie kultury cele strategiczne i operacyjne, kierunki działania, zadania szczegółowe i ich hierarchizację. Strategia zawiera dziewięć celów głównych, tj.: zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego regionu; efektywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego regionu w podnoszeniu jego atrakcyjności; wzmocnienie pozycji bibliotek publicznych jako głównych ośrodków informacji oraz kulturalnej i obywatelskiej aktywizacji społeczności lokalnych; aktywne uczestnictwo społeczeństwa w życiu kulturalnym; znoszenie barier kompetencyjnych i organizacyjnych w odbiorze i dostępie Lubuszan do wartości kultury symbolicznej; zapewnienie społeczeństwu możliwości uczestnictwa w przedsięwzięciach artystycznych; mecenat nad regionalną działalnością twórczą; integracja społeczności województwa i zachowanie tożsamości narodowej; budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 zawiera m.in. diagnozę społeczną województwa lubuskiego oraz cele główne, strategiczne i kierunki interwencji. Diagnoza obejmuje: demografię, sytuację społeczno-ekonomiczną, dominujące problemy społeczne regionu, pomoc społeczną na rzecz osób i rodzin, edukację, ochronę zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, kulturę i sport, aktywność obywatelską oraz charakterystykę infrastruktury pomocy społecznej. Do celów głównych w niniejszym dokumencie zaliczono: wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży; zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem; doskonalenie systemu wsparcia społecznego i wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

W **Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020** określono cel nadrzędny jako: wzmocnienie jakości życia poprzez poprawę zdrowia mieszkańców województwa lubuskiego i zmniejszenie nierówności w zdrowiu. W dokumencie określono również cele strategiczne i cele operacyjne. Zgodnie z założeniami Strategii celami strategicznymi są: dostosowanie opieki zdrowotnej do dynamiki długo-okresowych trendów demograficznych i epidemiologicznych; poprawa efektywności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia; zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa; promocja zdrowia i kształtowanie prozdrowotnych postaw mieszkańców województwa lubuskiego i zmniejszenie nierówności w zdrowiu.

W **Strategii Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego do roku 2015** obiektem badań jest regionalny system transportowy w województwie obejmujący transport: kołowy, kolejowy, wodny oraz lotniczy wraz z jego instytucjonalizacją. Na podstawie analizy stanu istniejącego oraz doświadczeń krajowych i zagranicznych określono prawdopodobne trendy rozwoju, możliwości jego wspomaganie i instytucjonalizacji, a także sformułowano podstawowe wytyczne, które powinny być uwzględnione przy kreowaniu regionalnej polityki transportowej. Generalnym celem polityki transportowej jest osiągnięcie zrównoważonego systemu transportowego poprzez stworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania osób i towarów. Zaproponowane w dokumencie cele strategiczne wynikające z obszarów strategicznych to: zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz dostępności usług transportowych dla społeczeństwa i gospodarki regionu oraz integracja sieci drogowej województwa z krajową i międzynarodową siecią transportową; doskonalenie regionalnego transportu publicznego i usprawnienie zarządzania systemem transportu w województwie. Dla poszczególnych celów strategicznych sformułowano cele główne i operacyjne.

Lubuska Regionalna Strategia Innowacji wymaga zmian dostosowujących ją do potrzeb inteligentnej specjalizacji. Opracowano ją, aby budować przewagę konkurencyjną regionu poprzez rozwój potencjału naukowo-badawczego i kształtowanie kultury innowacyjności. Wyznaczone do 2015 r. cele strategiczne zakładają: wzmocnienie innowacyjności regionalnego potencjału edukacyjnego i naukowo-badawczego; rozwój systemu innowacji oraz infrastruktury innowacyjnej w regionie, wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności regionu.

Wpływ na sytuację Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wywierają również dokumenty szczebla unijnego, krajowego i ponadregionalnego, takie jak:

- EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie;
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Strategia Polski Zachodniej 2020.

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety: rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji; rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej; rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Ich realizacja będzie możliwa dzięki osiągnięciu nadrzędnych celów, takich jak:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
- na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
- należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);

- liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
- liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Strategia zawiera również siedem projektów przewodnich, a mianowicie:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji tak, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej tak, aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne: Sprawne i efektywne państwo; Konkurencyjna gospodarka; Spójność społeczna i terytorialna, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie.

Dokument ten określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty. Zawiera on trzy cele strategiczne: Konkurencyjność – wspieranie mocnych stron wszystkich miast wojewódzkich oraz ośrodków subregionalnych; Spójność – wsparcie obszarów, które wymagają dodatkowej pomocy, czyli województwa Polski Wschodniej, rewitalizowane miasta, obszary przygraniczne, miejsca o najniższej dostępności transportowej, jak również obszary wiejskie; Sprawność – potencjał administracyjny do tworzenia warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych, ukierunkowanych terytorialnie.

Celem strategicznym **Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030** jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa

oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w horyzoncie długookresowym. W KPZK 2030 sformułowano sześć celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

- podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;
- poprawa spójności wewnętrznej kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;
- poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;
- zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- Przywrócenie i utwalenie ładu przestrzennego.

Strategia Polski Zachodniej 2020 wyznacza główne kierunki rozwoju makroregionu i stanowi punkt odniesienia dla programowania działań rozwojowych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020. Głównym celem Strategii jest wzrost konkurencyjności Polski Zachodniej poprzez efektywne wykorzystanie potencjałów makroregionów. Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele szczegółowe, którymi są: integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu – cel koncentrujący się na zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej i spójności terytorialnej; budowa oferty gospodarczej makroregionu – mająca na celu dążenie do dalszego wzmocnienia siły gospodarczej makroregionu poprzez współpracę i sieciowanie przede wszystkim we wiodących branżach przemysłowych Polski Zachodniej; wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu – cel zakładający działania w zakresie wykorzystania i wzmocnienia zaplecza badawczo-rozwojowego i transferu wiedzy dla budowania gospodarki opartej na wiedzy.

4.2. Analiza ustaleń Strategii Województwa Lubuskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 jest najważniejszym dokumentem strategicznym na szczeblu regionalnym, określającym cel główny oraz cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki interwencji dla województwa lubuskiego. Dokument określa wizję rozwoju województwa, wskazuje obszary strategicznej interwencji oraz definiuje strategiczne przedsięwzięcia o charakterze regionalnym i ponadregionalnym. W dokumencie przedstawiono również silne i słabe strony regionu, a także szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia zewnętrznego. Do obszarów strategicznej interwencji zaliczono: miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne; ośrodki subregionalne i lokalne; obszary wiejskie, w szczególności o słabym dostępie do usług publicznych; obszary przygraniczne; obszary zagrożone powodzią; obszary o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych, w tym objęte ochroną prawną; obszary potencjalnej eksploatacji złóż surowców o strategicznym znaczeniu; obszary o najkorzystniejszych warunkach dla prowadzenia gospodarki rolnej.

Cel główny Strategii określony został jako „Wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem”.

W niniejszym dokumencie sformułowano następujący cele strategiczne:

- Cel strategiczny 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna;
- Cel strategiczny 2: Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna;
- Cel strategiczny 3: Społeczna i terytorialna spójność regionu;
- Cel strategiczny 4: Region efektywnie zarządzany.

W Strategii wskazano również 25 kluczowych inwestycji regionalnych, w tym 7 odnoszących się do Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Do kluczowych inwestycji z punktu widzenia regionu zaliczono:

- Rozwój Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego w Nowym Kisielinie;
- Rozwój Parku Technologii i Logistyki Przemysłu INTERIOR w Nowej Soli;
- Utworzenie parku naukowo-przemysłowego w Gorzowie Wlkp.;
- Budowa kompleksu wydobywczo-energetycznego Gubin-Brody wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
- Dokończenie budowy drogi ekspresowej S3;
- Dokończenie węzłów A2;
- Przebudowa drogi nr 18 do parametrów autostrady A18;
- Systemowa poprawa dostępności drogowej północy województwa poprzez modernizację dróg 22 i 24;
- Rozwój drogi nr 27 Zielona Góra – Żary – autostrada A18;
- Modernizacja połączeń drogi S3 z Nowej Soli przez Kożuchów i Żagań/ Szprotawę z autostradami A18/A4;
- Budowa przeprawy mostowej w Kostrzynie nad Odrą/północna obwodnica miasta;
- Budowa mostu w Miłsku;
- Most na Odrze w Krośnie Odrzańskim (wraz z obwodnicą);
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury linii kolejowej nr 273 (CE-59) na odcinku Głogów – Zielona Góra – Kostrzyn („Odrzanka”);
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury linii kolejowej nr 203 na odcinku Krzyż – Gorzów Wlkp. – Kostrzyn nad Odrą;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury linii kolejowych 275 na odcinku Miłkowice – Żagań oraz linii 14 na odcinku Żagań – Żary – Forst;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury i taboru transportu publicznego w obszarach funkcjonalnych Zielonej Góry (Lubuskie Trójmiasto) i Gorzowa Wlkp.;
- Rozbudowa i poprawa wyposażenia lotniska w Babimoście;
- Modernizacja lotniska w Przylepie;
- Budowa lotniska do celów biznesowych i sportowo-turystycznych w okolicach Gorzowa Wlkp.;
- Budowa bazy lotniczego pogotowia ratunkowego HEMS w północnej części województwa;
- Modernizacja odrzańskiej drogi wodnej E-30;
- Modernizacja międzynarodowej drogi wodnej E-70;
- Rozwój Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu;
- Dokończenie rozbudowy Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Drzonkowie oraz poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Gorzowie Wlkp.

4.3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego

Celem generalnym Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego jest wypracowanie strategicznej koncepcji struktury przestrzennej regionu lubuskiego, z nawiązaniem do zewnętrznego otoczenia regionu oraz zapewnienie spójnych warunków przestrzennych w horyzoncie 2020/2025, które stworzą szansę generowania zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego i pozwolą na harmonijną adaptację w przestrzeni regionu celów współzależnej z koncepcją „Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego”.

W ramach PZPWL przyjęto następujące cele główne:

- Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu.
- Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa i zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki i gospodarki.
- Rozwój przedsiębiorczości
- Efektywne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.

Cele główne zostały dodatkowo zdefiniowane i doprecyzowane przez cele operacyjne.

4.4. Analiza obszarów koncentracji problemów w NOF

Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego występują istotne problemy, stanowiące barierę rozwoju społeczno-gospodarczego NOF-u. Problemy te rzutują zarówno na relatywnie wolne tempo rozwoju obszaru, jak i przyczyniają się do jego wewnętrznego zróżnicowania. Wprawdzie wyrównywanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego jest niezwykle trudne, jednak stanowi ono istotę spójności, tak bardzo podkreślanej w dokumentach unijnych i krajowych.

U podstaw relatywnie wolnego rozwoju społeczno-gospodarczego Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego znajduje się przede wszystkim luka infrastrukturalna. Wynika ona ze zbyt słabego w stosunku do potrzeb mieszkańców i inwestorów uzbrojenia NOF-u w infrastrukturę techniczną i społeczną niezbędną do prawidłowego rozwoju społecznego i gospodarczego. Diagnoza wykazała liczne potrzeby w zakresie rozwoju (budowy/modernizacji):

- infrastruktury drogowej i transportowej,
- infrastruktury związanej z rozwojem komunikacji rowerowej,
- infrastruktury zdrowotnej
- infrastruktury edukacyjno-sportowej.

Ponadto, widoczna jest potrzeba intensyfikacji działań zmierzających do rewitalizacji, zarówno obszarów cennych kulturowo, jak i obszarów problemowych zagrożonych marginalizacją. Pamiętać należy, że marginalizacja może narażać lokalną społeczność na wykluczenie ekonomiczne i społeczne.

Przeprowadzona analiza infrastruktury drogowej i transportowej, a także dostępności komunikacyjnej Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wykazała szerokie spektrum problemów, dotyczących wielu sfer. Zdiagnozowano następujące problemy:

- dominacja dróg jedno-jezdniowych o niewystarczających parametrach technicznych i niejednokrotnie o złym stanie nawierzchni. Sytuacja taka negatywnie rzutuje na potencjał rozwojowy NOF-u, gdyż osłabia jego atrakcyjność inwestycyjną;
- brak centrum przesiadkowego w Nowej Soli, co negatywnie wpływa na zewnętrzną dostępność i wewnętrzną spójność komunikacyjną NOF-u. Brak centrum przesiadkowego wydłuża czas przejazdu komunikacją publiczną pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, a tym

samym sprawia, że zarówno mieszkańcy NOF-u, jak i osoby przyjeżdżające zmuszone są do korzystania z prywatnego transportu. Sytuacja powyższa zwiększa natężenie ruchu, w rezultacie czego rośnie niska emisja i pogarsza się stan powietrza na analizowanym obszarze;

- nie wszystkie miejscowości na obszarze NOF-u posiadają przystanki autobusowe, a te które istnieją, nie zawsze zapewniają odpowiedni standard podróży, niejednokrotnie brakuje wiat lub przystanki znajdują się w złym stanie technicznym. Powyższa sytuacja zmniejsza popyt na publiczne usługi transportowe i może skutkować redukcją połączeń. W rezultacie osobom nieposiadającym (w tym z przyczyn materialnych i zdrowotnych) prywatnych środków transportu ograniczony zostanie dostęp do innych miejscowości. Sytuacja taka może zwiększyć skalę wykluczenia społecznego, co jest zjawiskiem ze wszech miar negatywnym;
- brak wyznaczonych przystanków autobusowych w ciągu drogi wojewódzkiej nr 283 w Studzieńcu oraz brak wyznaczonych przystanków autobusowych odrębnych dla poszczególnych kierunków ruchu. Szczególnie drugi problem wymaga szybkiego rozwiązania, gdyż rzutuje zarówno na bezpieczeństwo osób korzystających z transportu publicznego, jak i na przepustowość niniejszej drogi;
- nie wszystkie przystanki posiadają zatoki autobusowe, co negatywnie wpływa na bezpieczeństwo mieszkańców;
- brak zintegrowanego systemu informacji pasażerskiej, tradycyjne tablice informacyjne nie zapewniają pasażerom dostępu do aktualnych rozkładów jazdy, poza tym nie informują o zakłóceniach w ruchu drogowym. Brak pełnej informacji podważa wiarygodność podmiotów świadczących usługi transportu publicznego. Poza tym utrudnia sprawne przemieszczanie się ludności, a tym samym obniża dostępność komunikacyjną poszczególnych miejscowości;
- nie wszystkie usługi transportu publicznego są realizowane z wykorzystaniem niskopodłogowych, ekologicznych autobusów. Sytuacja niniejsza nie tylko negatywnie wpływa na dostępność środków publicznych dla osób mających problemy z poruszaniem się, ale także powoduje wzrost niskiej emisji, co z kolei jest niekorzystne z punktu widzenia ochrony środowiska. Dodatkowo stwarza bariery dla przemieszczania się rodzin z wózkami, a to z kolei sprzeczne jest z zasadami polityki prorodzinnej;
- postępująca redukcja ilości i częstotliwości połączeń kolejowych. Utrzymanie się powyższej sytuacji negatywnie wpłynie przede wszystkim na zewnętrzną dostępność komunikacyjną NOF-u. Szczególną uwagę należy zwrócić na skutki, jakie powyższa polityka będzie miała dla rozwoju turystyki. Transport kolejowy ułatwia przemieszczanie się osób wraz z rowerami, a turystyka rowerowa jest jednym z kluczowych produktów turystycznych NOF-u;

Zgodnie z ideą transportu zrównoważonego mobilność transportową mieszkańców Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego kształtuje także transport rowerowy. Zintegrowane trasy rowerowe zwiększają mobilność przestrzenną ludności, umożliwiają dotarcie do miejsca pracy osobom nieposiadającym samochodu, a także pozytywnie wpływają na rozwój turystyki i rekreacji. Również w tym obszarze diagnoza wykazała istotne braki w istniejącej infrastrukturze. Zaliczyć do nich można:

- brak połączenia rowerowego Nowej Soli ze wszystkimi „stolicami” gmin tworzących NOF. Brak niniejszych połączeń powoduje, że nie funkcjonuje sieć transportu rowerowego z Nową Solą jako centrum, od którego odchodzą trasy do wszystkich gmin Obszaru Funkcjonalnego;
- istniejące trasy rowerowe nie zawsze są kompatybilne z trasami zlokalizowanymi poza NOF-em, a tym samym nie gwarantują wystarczającej ciągłości;
- niewystarczająco rozwinięta infrastruktura towarzysząca, taka jak: stojaki na rowery, ławki, wiaty umożliwiające odpoczynek i ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi;
- niewystarczające oznaczenie tras rowerowych.

Współcześnie obszary konkurują nie tylko o inwestorów, ale również o mieszkańców. Napływ nowych mieszkańców przekłada się na wzrost dochodów budżetów gmin z tytułu podatku od nieruchomości i podatku PIT. Jednocześnie zwiększa się chłonność lokalnego rynku zbytu, a to korzystnie wpływa na atrakcyjność inwestycyjną obszaru. Wpływ na decyzje osadnicze ludzi ma m.in. dostępność do infrastruktury edukacyjno-sportowej oraz zdrowotnej. Pamiętać należy, że infrastruktura niniejsza pozwala na rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży, zapobiegając chorobom cywilizacyjnym. Do najważniejszych problemów w powyższym zakresie zaliczyć należy:

- brak ogólnie dostępnego basenu miejskiego, zlokalizowanego w Nowej Soli i świadczącego usługi na rzecz wszystkich gmin tworzących NOF. Brak basenu przekłada się na problemy zdrowotne mieszkańców NOF-u, a zwłaszcza dzieci i młodzieży. Poza tym brak basenu uniemożliwia realizację ważnych działań, w tym powszechnej nauki pływania, a to sprzeczne jest z wytycznymi Ministerstwa Edukacji Narodowej. Brak basenu sprawia, że osoby najsłabsze ekonomicznie, których nie stać na wyjazd do Zielonej Góry oraz osoby chore pozbawione są możliwości korzystania z zajęć rehabilitacyjnych w wodzie. Powyższe pogłębia poczucie wykluczenia i niesprawiedliwości społecznej;
- niedostateczną podaż boisk wielofunkcyjnych. Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego znajdują się wprawdzie boiska, jednak przystosowane są one głównie do gry w piłkę nożną i koszykówkę. Brakuje boisk wielofunkcyjnych, umożliwiających uprawianie np. lekkiej atletyki. W rezultacie braku odpowiedniej infrastruktury nie odbywają się w należyty sposób zajęcia z wychowania fizycznego. W konsekwencji stan zdrowia młodzieży nie jest zadowalający. Ponadto, z powodu ograniczonej aktywności fizycznej należy spodziewać się wzrostu liczby przypadków zachorowań na tzw. choroby cywilizacyjne. Dodatkowo z analizy wynika, że nie wszystkie istniejące obiekty znajdują się w dobrym stanie technicznym, zapewniającym bezpieczeństwo użytkownikom. Wątpliwość budzi również przestrzenne rozmieszczenie obiektów sportowych. Infrastruktura edukacyjno-sportowa skoncentrowana jest w Nowej Soli, na pozostałym obszarze dostęp do niej jest trudniejszy. Pamiętać należy, że sport jest ważnym czynnikiem integrującym lokalną społeczność i przyczynia się do włączenia społecznego;
- ograniczony dostęp do kortów tenisowych. Aktualnie popularność tenisa ziemnego rośnie, a sam sport utracił swój elitarny charakter i stał się sportem powszechnie dostępnym. Niestety dostępność do kortów tenisowych, zwłaszcza na obszarach wiejskich jest silnie ograniczona. Mieszkanie poza najważniejszym ośrodkiem miejskim nie może być barierą dostępu do niniejszej infrastruktury.

Reasumując: braki infrastrukturalne przekładają się na praktyczną możliwość realizacji zajęć sportowych zarówno w ramach zajęć szkolnych, jak i pozaszkolnych. Uniemożliwiają szkolenie młodzieży i realizację przedsięwzięć miękkich w niniejszym zakresie, a tym samym nie sprzyjają integracji i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania NOF-u ma bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Można je zapewnić z jednej strony poprzez powszechny dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej (lekarze rodzinni), z drugiej strony poprzez dostęp do specjalistycznych usług zdrowotnych świadczonych przez Wielospecjalistyczny Szpital SPZOZ w Nowej Soli. Przeprowadzona diagnoza wykazała wiele problemów w sferze zdrowotnej. Do najistotniejszych z nich, wymagających w pierwszej kolejności przeciwdziałania, zaliczyć należy:

- zaawansowany wiek lekarzy oraz brak chętnych do podjęcia specjalizacji w dziedzinie medycyny rodzinnej. W konsekwencji w najbliższych latach na obszarze NOF-u może pojawić się problem tzw. luki pokoleniowej w szczególności na obszarach wiejskich;
- stopień wykorzystania sal operacyjnych w Wielospecjalistycznym Szpitalu SPZOZ w Nowej

Soli w godzinach 7.00-15.00 sięga 90%. Stanowi to wartość graniczną i stwarza ryzyko zahamowania rozwoju dyscyplin zabiegowych w szpitalu. W rezultacie mieszkańcy NOF-u zmuszeni zostaną do korzystania ze specjalistycznej opieki medycznej poza analizowanym obszarem;

- brak oddziału chemioterapii dziennej lub ambulatoryjnej w szpitalu. Prowadzi to do konieczności migracji mieszkańców NOF-u na leczenie onkologiczne. Wartość migracji mieszkańców wyjeżdżających na leczenie onkologiczne do innych województw, w przeliczeniu na 10 tys. ubezpieczonych w 2011 r. kształtowała się na poziomie ok. 200 tys. zł.,
- długi czas oczekiwania osób zakwalifikowanych do kategorii medycznej „przypadek pilny” w przypadku endoprotezoplastyki,
- nie wszystkie budynki spełniają wymagania stawiane „poradni przyszpitalnej”, co wymusza konieczność przeprowadzki do innego budynku. Brak stosownych działań może skutkować utratą kontraktów z NFZ i zmniejszeniem bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców;
- braki w wyposażeniu szpitala np. pododdziału udarowego. Powyższe może przekładać się na jakość świadczonych usług, a tym samym na skuteczność podejmowanych przez personel medyczny działań. Poza tym zbyt skromne wyposażenie szpitala sprawia, że nie może on zwiększyć liczby świadczonych usług medycznych;
- wybrane oddziały w szpitalu wymagają modernizacji i remontów. Zmieniające się przepisy prawne oraz upływ czasu sprawia, że w szpitalu konieczne są remonty i modernizacja oddziałów. Brak działań pogorszy ocenę szpitala, a to może skutkować zmniejszeniem skali zakontraktowanych świadczeń;
- niedokończona informatyzacja szpitala;
- bariery architektoniczne. Niedopuszczalne jest, aby dostęp do specjalistycznych usług medycznych ograniczony był dla osób najbardziej ich potrzebujących.

Przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego nie jest możliwe bez rewitalizacji techniczno-społeczno-ekonomicznej obszaru. Z diagnozy wynika, że na obszarze NOF-u:

- istnieją obszary cenne kulturowo wymagające rewitalizacji, dotyczy to zarówno całych zespołów urbanistycznych, jak i pojedynczych budynków i budowli. Kompleksy budynków znajdują się w miastach, na obszarach wiejskich dominują pojedyncze budynki i budowle, których rewitalizacja przede wszystkim podnosi potencjał turystyczny miejscowości;
- nie wszystkie gminy posiadają plany rewitalizacji, co utrudnia koordynację działań i racjonalizację wydatków na rewitalizację;
- w Nowej Soli występują obszary poprzemysłowe wymagające rewitalizacji, w tym przypadku wskazane jest, aby, zachowując istniejącą architekturę, nadać miejscu nową funkcję, dostosowaną do współczesnych realiów społeczno-gospodarczych i kulturowych. Ponadto potrzebne są działania zmierzające do zachowania dziedzictwa materialnego, świadczącego o wysokiej kulturze technicznej dawnych mieszkańców analizowanego obszaru. Rewitalizacją należy objąć: mosty, wiadukty, linie kolejowe, wiatraki itp. zlokalizowane w obszarze NOF-u;
- konieczna jest rewitalizacja dzielnic mieszkalnych, tak aby nie dopuścić do powstania obszarów zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Rewitalizacji budynków mieszkalnych musi towarzyszyć rewitalizacja przestrzeni publicznej, w tym parków i placów zabaw. Przestrzeń publiczna musi zostać oddana mieszkańcom, tak aby mogło ona pełnić funkcje lokalnych centrów sprzyjających integracji. Działanie takie sprzyjać będzie włączeniu społecznemu, a tym samym ograniczy obszar wykluczenia społecznego. Dodatkowo

poddane rewitalizacji obszary są atrakcyjniejsze dla inwestorów, co w rezultacie może także zmniejszyć lokalne wykluczenie ekonomiczne;

- transformacja systemowa doprowadziła do likwidacji PGR-ów. W rezultacie konieczna jest rewitalizacja obszarów po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych. Rewitalizacją tą objąć należy zarówno budynki mieszkalne, jak i pozostałą infrastrukturę. Poza tym w tym przypadku szczególnie widoczna jest potrzeba włączenia społecznej ludności zamieszkującej niniejsze obszary.
- Analiza obszarów problemowych może mieć również wymiar przestrzenny. Tak ujęte rozważania prowadzą do następujących wniosków:
- na obszarze NOF-u widoczny jest problem niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców. Największe problemy z niskim poziomem przedsiębiorczości, mierzonym liczbą podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców występują w gminach: Siedlisko, Kolsko i Nowa Sól (gmina wiejska). Jeżeli nie będą tworzone warunki sprzyjające kreowaniu przedsiębiorczości, gminom tym grozi marginalizacja gospodarcza i uzależnienie od rynków pracy zlokalizowanych poza ww. gminami. Dodatkowo w gminach Siedlisko i Kolsko również bezwzględna liczba podmiotów gospodarczych sektora prywatnego jest najniższa w całym NOF-ie;
- na obszarze NOF-u mamy do czynienia z niskim nasyceniem IOB;
- Nowosolski Obszar Funkcjonalny zmagają się z problemem wysokiego poziomu bezrobocia. Najtrudniejsza sytuacja na rynku pracy występuje w gminach Koźuchów, Siedlisko, Nowa Sól (gmina wiejska). W gminach tych udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest najwyższy. Jednocześnie w gminie Koźuchów i Nowa Sól (gmina wiejska) tempo spadku bezrobocia w stosunku do 2004 r. jest najwolniejsze, co dodatkowo pogłębia problemy na rynku pracy;
- W Nowej Soli obserwowane jest zjawisko zmniejszania się liczby ludności. Wynika ono prawdopodobnie z przeprowadzki mieszkańców Nowej Soli na przylegające do miasta obszary wiejskie. Zjawisko to uznać należy za negatywne, gdyż osłabia potencjał ludnościowy rdzenia NOF-u, zmniejsza wpływy z tytułu podatku PIT do budżetu miasta, a tym samym ogranicza jego możliwości inwestycyjne, prowadzi do niekorzystnych przesunięć wydatków na infrastrukturę komunalną i zwiększa koszty jej funkcjonowania;
- następuje nasilenie procesu starzenia się społeczeństwa Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. W największym stopniu proces ten zachodzi w Nowej Soli oraz w gminach Koźuchów i Nowe Miasteczko. Utrzymanie niniejszego trendu zmniejszy atrakcyjność inwestycyjną analizowanego obszaru;
- Nowosolski Obszar Funkcjonalny zmagają się z problemem niskiej aktywności społecznej mieszkańców. Wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców najniższy jest w gminach Siedlisko i Kolsko;
- Mieszkańcy obszarów wiejskich mają ograniczony dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej, dodatkowo rozproszona zabudowa sprawia, że niejednokrotnie nie ma uzasadnienia do jej budowy.

4.5. Analiza trendów rozwojowych NOF

Analizując trendy rozwojowe Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego należy zwrócić uwagę, że są one w dużej mierze zależne od czynników zewnętrznych, niezależnych od decyzji podejmowanych na obszarze NOF-u. Dotyczy to zwłaszcza sfery gospodarczej i wynika ze zjawiska globalizacji i internacjonalizacji przedsiębiorstw.

Doświadczenia historyczne prowadzą do wniosku, że w Polsce występują średniookresowe wahania koniunktury, tzw. cykl Juglara. Charakteryzuje się on występowaniem spowolnienia gospodarczego co 8-10 lat. Objawy spowolnienia pojawiają się z reguły na przełomie ósmego i dziewiątego roku danej dekady.

Zakładając, iż nie nastąpią nadzwyczajne okoliczności wpływające na gospodarkę, uznać można, że do 2019 r. Nowosolski Obszar Funkcjonalny powinien rozwijać się pod względem gospodarczym. Nastąpi wzrost produkcji na obszarze NOF-u, a także zwiększy się liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych. Wzrośnie również przedsiębiorczość mieszkańców, dodatkowo kreowana przez środki finansowe pozyskane przez NOF z UE. Niski kapitał społeczny nadal skutkować będzie dominacją mikro i małych przedsiębiorstw. Duże przedsiębiorstwa lokowane będą przez inwestorów zewnętrznych.

Na przełomie lat 2018/2019 należy spodziewać się spowolnienia gospodarczego, które negatywnie wpłynie na sytuację społeczno-gospodarczą NOF-u. Największych problemów gospodarczych można spodziewać się w 2020 r.

Rozwojowi gospodarczemu towarzyszyć będzie wzrost płac, co wzmocni chłonność lokalnego rynku i podniesie jego atrakcyjność inwestycyjną. Nie można jednak, o ile nie nastąpią skoordynowane działania władz państwowych i samorządowych, spodziewać się adekwatnego do wzrostu gospodarczego spadku bezrobocia. Wynika to z rosnącego znaczenia innowacyjnych technologii niewymagających dużego zaangażowania czynnika ludzkiego. Dodatkowo wzrost zatrudnienia hamowany będzie przez presję płacową. Powolny wzrost popytu na pracę może skutkować odpływem młodych wykształconych ludzi do większych ośrodków miejskich, takich jak: Poznań i Wrocław.

Odpływ młodych ludzi może przyspieszyć proces starzenia się społeczeństwa, a tym samym wymusi zmiany w kierunkach inwestycji infrastrukturalnych. Wzrośnie znaczenie inwestycji w służbę zdrowia i infrastrukturę społeczną służącą zaspokajaniu potrzeb ludzi starszych. Może zmniejszyć się obciążenie infrastruktury szkolno-wychowawczej, co grozi jej likwidacją i wzrostem napięć społecznych.

4.6. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony NOF i które, należy wykorzystane, sprzyjać będą jego rozwojowi;
- słabych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony NOF i które, niewyeliminowane, utrudnią będą jego rozwój;
- szans – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności NOF, ale przy odpowiednich działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego;
- zagrożeń – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności NOF, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jego rozwoju.

Opracowując analizę SWOT, pamiętać należy, że ten sam czynnik może być zarówno silną stroną obszaru, jak i jego słabością w zależności od kontekstu rozważań.

Analiza obszaru NOF została opracowana na podstawie analizy danych statystycznych, dokumentów źródłowych oraz **przeprowadzonej ankiety internetowej wśród mieszkańców NOF**, dotyczącej uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych obszaru.

Sfera gospodarcza

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dywersyfikacja działalności gospodarczej, przy jednoczesnej specjalizacji; • Funkcjonowanie podstref specjalnej strefy ekonomicznej; • Relatywnie niskie koszty pracy; • Wzrost liczby przedsiębiorstw i wzrost przedsiębiorczości mieszkańców NOF-u; • Funkcjonowanie Parku Technologicznego w Nowej Soli; • Współpraca z IOB zlokalizowanymi w Zielonej Górze; • Duże możliwości rozwoju działalności gospodarczej w oparciu o turystykę; • Wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze obszaru. • Bliskość Aglomeracji Zielonej Góry (oddziaływanie). 	<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie mała liczba dużych przedsiębiorstw mogących budować markę NOF; • Znaczna dywergencja w poziomie rozwoju gospodarczego poszczególnych gmin tworzących NOF; • Nadal relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców; • Niezadowalający poziom nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw zlokalizowanych na obszarze NOF; • Niska wartość środków trwałych, co może wynikać z dekapitalizacji majątku posiadanego przez przedsiębiorstwa; • Niska chłonność lokalnego rynku zbytu; • Relatywnie niskie nasycenie IOB; • Niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw; • Niskie zainteresowanie podstrefami KSSSE w Bytomiu Odrzańskim i Kożuchowie; • Niezadowalający dostęp do odpowiednio wykształconych kadr; • Niższe niż w regionie wskaźniki rozwoju turystyki; • Zbyt słaba promocja turystyczna obszaru; • Niedostateczna jakość zasobów ludzkich (kwalifikacje pracowników, etos pracy).

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ● Uproszczenie przepisów związanych z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej; ● Napływ inwestycji, w tym BIZ; ● Dostępność funduszy unijnych wspierających przedsiębiorczość, tworzenie miejsc pracy, samozatrudnienie, innowacyjność przedsiębiorstw współpraca sektora naukowo-badawczego z biznesem ● Wzrost znaczenie polityki miejskiej w kraju; 	<ul style="list-style-type: none"> ● Spowolnienie gospodarcze w kraju i w UE; ● Rosnący deficyt budżetu państwa i budżetów JST i związane z tym niebezpieczeństwo ograniczania wydatków publicznych na inwestycje; ● Wzrost obciążeń podatkowych i likwidacja ulg; ● Negatywne przemiany demograficzne, wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w relacji do osób w wieku przedprodukcyjnym mogą skutkować zakłóceniem rynku pracy; ● Odptyw wysoko wykwalifikowanych kadr do wiodących ośrodków miejskich; ● Ograniczenia czasowe funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych.

Sfera społeczna

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ● Korzystna struktura demograficzna mieszkańców NOF (wysoki w stosunku do ogółu populacji udział osób w wieku mobilnym oraz wysoki udział ludzi młodych do 19 roku życia; ● Dobry dostęp do personelu medycznego; ● Dobrze rozwinięta specjalistyczna opieka medyczna w Nowej Soli; ● Wzrost aktywności mieszkańców; ● Rozwinięte szkolnictwo zawodowe; ● Relatywnie bogata oferta kształcenia zawodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Wysoka stopa bezrobocia; ● Wysoki wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych; ● Niższe niż średnie w kraju wynagrodzenie brutto; ● Problem ubóstwa ekonomicznego; ● Wysoki wskaźnik osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej; ● Widoczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym; ● Postępująca marginalizacja społeczności wiejskich; ● Brak dobrze rozpoznawalnego produktu kultury integrującego wszystkie gminy NOF; ● Niższa niż w regionie aktywność ludności; ● Niedostateczna podaż instytucji kultury; ● Niedostateczne możliwości i warunki spędzania wolnego czasu na obszarze NOF.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ● Wsparcie sfery społecznej ze środków UE; ● Rozwój przemysłu i usług akumulujących wysoko wykwalifikowaną kadrę; ● Zmiana w mentalności społeczeństwa: docenienie zarówno szkolnictwa zawodowego, jak i potrzeby uczenia się przez całe życie; ● Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Postępujący trend starzenia się społeczeństwa; ● Odływ młodych, wykształconych osób do większych ośrodków miejskich; ● „Dziedziczenie biedy” – powielanie przez młode pokolenia negatywnych postaw rodziców; ● „Starzenie się kwalifikacji”, w rezultacie czego osoby długotrwale bezrobotne mogą ostatecznie opuścić rynek pracy i korzystać wyłącznie z pomocy społecznej; ● Niebezpieczeństwo luki pokoleniowej wśród lekarzy na obszarach wiejskich

Sfera infrastrukturalna

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ● Rozwinięta sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych; ● Wzrost dostępności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowniczej; ● Wzrost zasobów mieszkaniowych; ● Wzrost liczby zakładów opieki medycznej; ● Występowanie cennych historycznie i kulturowo układów przestrzennych (wymagających ochrony i rewaloryzacji). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Przeciętne parametry techniczne dróg; ● Niedostateczna ilość połączeń komunikacyjnych wewnątrz NOF; ● Likwidacja/ograniczenie połączeń kolejowych; ● Niewystarczająca jakość infrastruktury około drogowej; ● Dewastacja infrastruktury kolejowej; ● Brak wystarczającej liczby ścieżek rowerowych; ● Niższa niż średnia dla regionu wartość wskaźnika dostępności gospodarstw domowych do infrastruktury wodnej, kanalizacyjnej i gazowej; ● Nie najlepszy stan techniczny sieci wodociągowej (np. wykorzystanie azbestocementu); ● Dekapitalizacja budynków; ● Niska efektywność energetyczna wielu budynków, w tym użyteczności publicznej; ● Brak basenu; ● Niewystarczająca podaż infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach; Regulacje prawne (na poziomie UE) wymuszające stosowanie alternatywnych źródeł energii; Rewitalizacja obszarów przemysłowych. Tworzenie loftów, centrów kultury, centrów usługowych. 	<ul style="list-style-type: none"> Postępująca suburbanizacja, która może spowodować wzrost kosztów budowy i funkcjonowania infrastruktury komunalnej; Zmniejszenie nakładów finansowych (z powodu rosnącego deficytu budżetu centralnego i budżetów JST) na rozwój infrastruktury; Zbyt wysokie koszty ogrzewania ekologicznymi nośnikami energii; Wzrost cen energii elektrycznej spowodowany dostosowaniem się sektora energetycznego do wymogów UE w zakresie zwiększenia udziału OZE w wytwarzanej energii; Rosnące koszty utrzymywania infrastruktury niewykorzystywanej z uwagi na negatywne tendencje demograficzne.

Sfera środowiskowa

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Znaczący udział obszarów cennych przyrodniczo; Występowanie obszarów objętych programem Natura 2000; Występowanie rezerwatów przyrody; Funkcjonowanie obszarów chronionego krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> Nieszczelność zbiorników bezodpływowych i szamb przydomowych; Niezadawalający stan transportu publicznego, nie wszystkie środki transportu mają charakter niskoemisyjny; Przekroczenie poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego w powietrzu PM10; Wykorzystywanie tradycyjnych metod grzewczych zwiększających problem niskiej emisji.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Stały lobbing zarówno na poziomie regionu, jak i kraju zmierzający do uwzględnienia potrzeb komunikacyjnych NOF; Wsparcie finansowe dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; Proekologiczna polityka UE 	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczanie połączeń kolejowych przez władze regionalne w ramach redukcji kosztów funkcjonowania Przewozów Regionalnych; Likwidacja połączeń autobusowych; Wzrost cen energii z pochodzących z OZE.

4.7. Wnioski

Przeprowadzona diagnoza Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego prowadzi do następujących konkluzji ogólnych:

- Transformacja systemowa uwidoczniła słabość gospodarczą, społeczną i cywilizacyjną obszarów tworzących Nowosolski Obszar Funkcjonalny. Przeprowadzona (w duchu neoliberalnym), zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich prywatyzacja doprowadziła do wzrostu bezrobocia oraz kumulacji problemów społecznych. Nastąpiła marginalizacja i peryferyzacja obszaru, która spowodowała powiększenie się dystansu w rozwoju społeczno-gospodarczym pomiędzy nim, a wiodącymi ośrodkami w regionie i w regionach sąsiednich. Skutki owych przemian nadal rzutują na sytuację społeczno-gospodarczą NOF-u.
- Na przestrzeni lat 2004-2013/2014 nastąpił wyraźny rozwój społeczno-gospodarczy obszaru, widoczny zarówno w sferze gospodarczej, jak i infrastrukturalnej i społecznej. Niemniej nie doprowadził on do konwergencji wewnętrznej obszaru, a także nie usunął wszystkich barier hamujących jego rozwój. W rezultacie wskazana jest dalsza integracja gmin w ramach NOF-u, oraz wspólne działania na rzecz dynamizacji rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego.
- Lata 2014-2020 to z punktu widzenia NOF-u duże szanse na rozwój, ale także spore wyzwania. Rozwojowi sprzyjać powinien napływ zewnętrznych środków finansowych przeznaczonych na przełamywanie barier „twardych” infrastrukturalnych i „miękkich” związanych z niedostateczną aktywizacją i świadomością ludności. Do 2019 r. NOF powinien korzystać także z dobrej koniunktury gospodarczej, co winno przełożyć się na wpływy do budżetów gmin i ich zdolności inwestycyjnych. Wyzwaniem będzie sprawne pozyskiwanie funduszy oraz ich alokacja adekwatnie do potrzeb całego NOF-u, a nie tylko partykularnych interesów poszczególnych beneficjentów. Dodatkowo pod koniec dekady można spodziewać się spowolnienia gospodarczego.

Wnioski szczegółowe:

- Nowosolski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się korzystną strukturą wiekową ludności, jednak także tutaj obserwowane jest zjawisko starzenia się społeczeństwa, co w przyszłości może wpływać na atrakcyjność inwestycyjną obszaru oraz kierunki inwestycji infrastrukturalnych.
- Na przestrzeni ostatnich 10 lat wyraźnie poprawiła się w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym sytuacja na rynku pracy. Wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 21,9 do 13,9%. Nadal jednak sytuacja na rynku pracy na tle województwa nie przedstawia się korzystnie i wymaga dalszych skoordynowanych działań. Potwierdzają to dane WUP w Zielonej Górze, z których wynika, że stopa bezrobocia na obszarze powiatu nowosolskiego należy do najwyższych w całym regionie, a stopa bezrobocia długotrwałego jest wręcz najwyższa.
- Pomimo prowadzonych działań zaradczych na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego nadal mamy do czynienia z problemem ubóstwa ekonomicznego. W 2013 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na obszarze NOF-u było niższe od średniej krajowej i kształtowało się na poziomie 83,9%.
- Na obszarze NOF-u w latach 2005-2013 nastąpił dynamiczny rozwój organizacji pozarządowych, co świadczy o coraz większym zaangażowaniu społeczeństwa i wzroście kapitału społecznego. Nadal jednak wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. miesz-

kańców kształtował się poniżej średniej w regionie. W takim wypadku należy nadal wpierać sektor organizacji pozarządowych oraz mocniej włączać je w działania na rzecz NOF-u poprzez powierzanie (w granicach prawa) do realizacji zadań publicznych np. w zakresie oświaty, opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

- Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego zaobserwować można ogólną tendencję zmniejszania się liczby uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Widoczny jest również spadek zainteresowania szkołami „średnimi” zlokalizowanymi na terenie NOF-u. Równocześnie wielu pracodawców podkreśla trudności ze znalezieniem pracowników na lokalnym rynku pracy, z powodu braku odpowiednich kwalifikacji i przygotowania zawodowego. Powyższa sytuacja wymaga podjęcia zdecydowanych działań w kierunku poprawy jakości kształcenia, rozwoju oferty edukacyjnej i skorelowania jej z oczekiwaniami pracodawców.
- Od 2005 r. nastąpiła wyraźna poprawa dostępności ludności zamieszkującej obszar NOF-u do opieki medycznej. Mieszkańcy mają m.in. dostęp do poradni specjalistycznych, często niefunkcjonujących w pozostałej części województwa lubuskiego. Problemem na przyszłość może być zaawansowany wiek lekarzy, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Atutem Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest Wielospecjalistyczny Szpital SPZOZ w Nowej Soli, który posiada silną pozycję na rynku usług zdrowotnych województwa lubuskiego i zachodniej części województwa dolnośląskiego. Utrzymanie wysokiego standardu usług wymaga jednak dalszych inwestycji, a utrzymanie pozycji również poszerzenia oferty świadczeń.
- Na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego widoczne są korzystne zmiany ekonomiczne. W latach 2004-2013 wzrosła liczba przedsiębiorstw, a dynamika wzrostu z reguły była wyższa niż w regionie. Nastąpił także widoczny wzrost przedsiębiorczości mieszkańców NOF-u, a tempo zmian (ponad 15%) było wyższe niż w województwie (ok. 10%) i kraju (ok. 13%). Niestety poziom przedsiębiorczości w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym jest nadal niższy od regionalnego i krajowego. Pozytywną cechą jest lokowanie na obszarze NOF-u działalności gospodarczej związanej z nowymi technologiami. Wynika to m.in. ze sprawnie funkcjonującego Parku Technologicznego w Nowej Soli, co potwierdza zasadność tworzenia takich instytucji poza największymi ośrodkami miejskimi, a także uzasadnia jego dalszy rozwój.
- Nowosolski Obszar Funkcjonalny posiada niezaprzeczalne atuty predysponujące go do rozwoju turystyki i rekreacji. Jednak trudno uznać, że aktualnie są one w pełni wykorzystane. Podstawowe wskaźniki świadczące o rozwoju turystyki na obszarze NOF-u nadal odbiegają *in minus* od średnich dla regionu. Wskazana jest intensyfikacja działań na rzecz rozwoju turystyki, w tym jej promocja oraz tworzenie bodźców do rozwoju agroturystyki. Należy także podjąć działania zmierzające do rozbudowy i modernizacji infrastruktury turystycznej.
- Na przestrzeni lat 2004-2012 zwiększyła się dostępność gospodarstw domowych do sieci kanalizacyjnej i gazowej. Nadal jednak podstawowe wskaźniki dostępności do omawianych mediów kształtują się poniżej średniej w regionie, nie można również stwierdzić (poza dostępnością do sieci gazowej), aby dystans ten uległ zmniejszeniu. Powyższa sytuacja wymaga wspólnych działań na rzecz rozwoju niniejszej infrastruktury i niwelacji zapóźnień cywilizacyjnych. Dodatkowym wyzwaniem są obszary wiejskie o rozproszonej zabudowie, wymagające wsparcia w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Nowosolski Obszar Funkcjonalny posiada relatywnie dobrze rozbudowany system dróg, jednak ich stan techniczny musi ulec poprawie. Wskazana jest także budowa dróg o twardej nawierzchni na terenach, gdzie zachodzą wzmożone procesy urbanizacyjne. Budowie dróg musi towarzyszyć budowa ścieżek rowerowych. Inwestycje te wymagają ciągłej koordynacji, ponieważ muszą tworzyć zintegrowany system komunikacyjny.

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

- Analiza infrastruktury drogowej i kolejowej oraz funkcjonowania transportu publicznego realizowanego na obszarze NOF-u wykazuje braki infrastrukturalne w niniejszym zakresie. Poprawa spójności komunikacyjnej Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wymaga przede wszystkim budowy Centrum Obsługi Pasażerów w Nowej Soli. Należy także budować/modernizować przystanki autobusowe, dostosowując je do aktualnych potrzeb mieszkańców.
- Aktualnie na obszarze Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonują obiekty infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, jednak zarówno ich ilość, jak i stan techniczny jest nieadekwatny do oczekiwań i potrzeb mieszkańców. Inwestycje w rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej powinny być priorytetem NOF-u.

5. Strategia Rozwoju NOF

5.1. Misja i wizja rozwoju NOF.

Wizja rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowi projekcję stanu, który powinien być osiągnięty do roku docelowego, założonego w niniejszej strategii, tj. do 2020 r., z uwzględnieniem bieżących i przyszłych potrzeb oraz panujących uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Wizja wskazuje na główne cele i zadania strategiczne oraz obszary problemowe, które są istotne dla zrównoważonego rozwoju NOF-u i wpływają na poziom życia mieszkańców. W określeniu wizji rozwoju powiatu hajnowskiego powinna być uwzględniona wiara we własne siły oraz możliwości, które wynikają z uświadomienia szans i rozeznania potencjalnych zagrożeń, które mogą i powinny być przewyższone. Dobrze sformułowana wizja ma odpowiedzieć na pytanie: „*Jaki jest oczekiwany w przyszłości stan jednostki terytorialnej?*”.

Uwzględniając warunki funkcjonowania NOF, na podstawie diagnozy oraz oczekiwań i ambicji mieszkańców opracowana została **Wizja** w następującym kształcie.

WIZJA NOWOSOLSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO

Obszar dynamicznie rozwijający się gospodarczo, o wysokiej jakości świadczonych usług publicznych, przyjazny dla mieszkańców i atrakcyjny turystycznie

Drugim z wiodących haseł zakładanych przy tworzeniu Strategii, jest misja Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego. Pod pojęciem misji należy rozumieć uzasadnienie sensu istnienia Obszaru (podczas gdy wizja jest zwięzłym określeniem pożądanego stanu w perspektywie najbliższych kilku lat). Poszukiwanie misji to przede wszystkim poszukiwanie podstawowych wartości, na których powinny się opierać sprawy publiczne związane z życiem lokalnej społeczności. Jeszcze bardziej dogłębne sformułowanie misji dotyka określenia kierunków dążeń jej mieszkańców oraz zadań dla przedstawicieli lokalnej władzy samorządowej. Misja wyływa z lokalnego klimatu społecznego, poziomu świadomości mieszkańców, obyczajów, historii i tradycji, powszechnie akceptowanych wartości etycznych i moralnych. Ale misja wynika też z oczekiwań wobec lokalnych władz i administracji samorządowej. Zaproponowano **Misję** w następującym kształcie:

MISJA NOWOSOLSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO

Misją Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest zapewnienie jego mieszkańcom dostępu do atrakcyjnego rynku pracy, wysokich standardów usług oraz życia w nowoczesnej i atrakcyjnej aglomeracji.

5.2. Obszary strategiczne, cele priorytetowe, szczegółowe i kierunki działań.

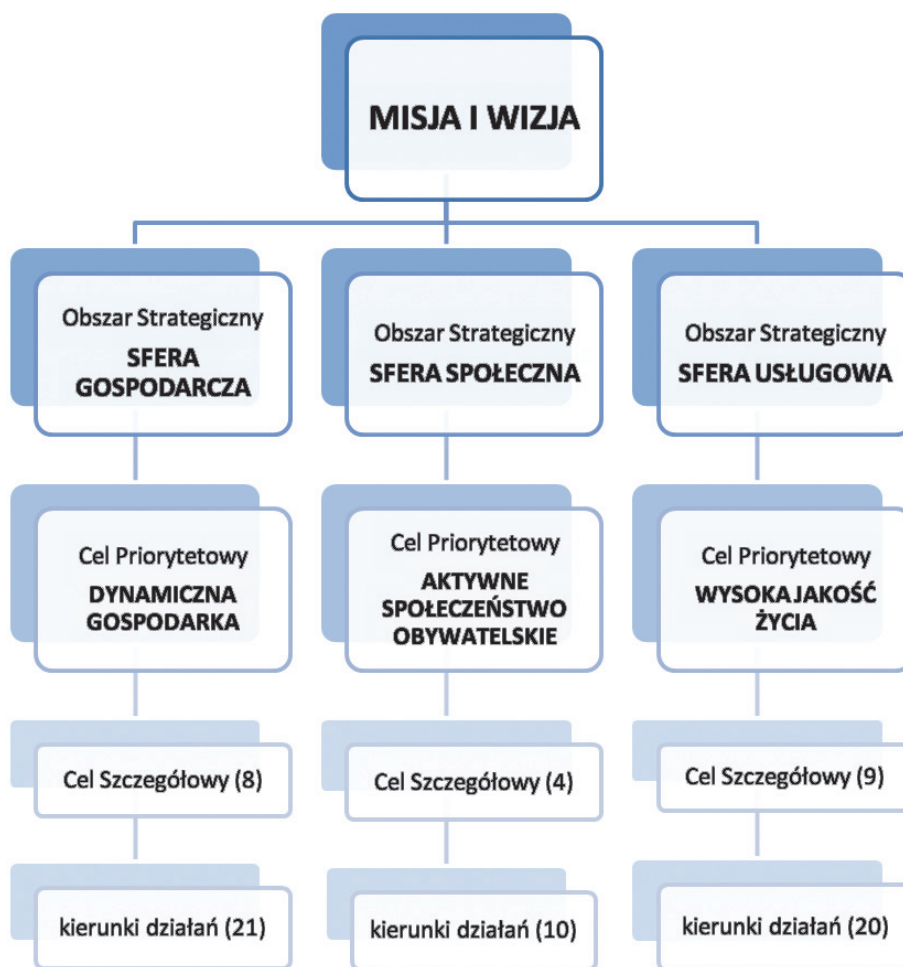
Konstrukcja Strategii polega na wskazaniu obszarów strategicznych, które na podstawie wniosków z diagnozy i analizy SWOT wymagają szczególnej interwencji oraz troski w kontekście planowania rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Tymi obszarami rozwojowymi są:

- sfera gospodarcza
- sfera społeczna
- sfera usług

W ramach tych sfer rozwojowych określone zostały cele priorytetowe, jakie zamierza się osiągnąć do 2020 roku. Osiągnięcie poszczególnych celów priorytetowych warunkuje wypełnienie wizji i misji.

Na podstawie analizy potencjału endogenicznego (wewnętrzny) oraz czynników egzogenicznych (zewnętrzny) wypracowane zostały cele szczegółowe, które realizują wskazane cele priorytetowe, a następnie określone zostały kierunki działań.

Schemat 1. Struktura strategii

5.2.1. Sfera gospodarcza

Cel priorytetowy – Dynamiczna gospodarka

Diagnoza rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego (NOF) w obszarze gospodarczym wskazała na kilka kluczowych problemów koncentrujących się wokół relatywnie niskiej przedsiębiorczości lokalnej społeczności oraz wciąż niezadowalającego tempa rozwoju gospodarczego. Badanie wskazało także na duże dysproporcje przestrzenne w poziomie rozwoju gospodarczego Obszaru.

Zdiagnozowano również niewystarczające wykorzystanie przyrodniczego potencjału dla rozwoju działalności gospodarczej oraz niedostateczną ofertą turystyczną „zatrzymującą” turystów na dłużej.

Przede wszystkim kluczowym wydaje się wykorzystanie wewnętrznego potencjału gmin (istniejące już przedsiębiorstwa, położenie, potencjał przyrodniczy) na rzecz zwiększenia konkurencyjności gospodarki NOF. Gminy tworzące Obszar posiadają istotne warunki, które mogą stać się czynnikami rozwoju. Obszar NOF jest dość dobrze skomunikowany (droga S3), posiada atrakcyjne walory przyrodnicze (Dolina Odry), zaplecze naukowo-technologiczne (Park Technologii i Logistyki Przemysłu Interior w Nowej Soli), specjalną strefę ekonomiczną (*Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna*).

Wykorzystanie powyższych czynników przyczyni się do rozwoju infrastruktury gospodarczej w regionie, ale przede wszystkim do generowania impulsów rozwojowych stanowiących siłę napędową dla rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy.

Cel szczegółowy: Rozwój innowacyjnej gospodarki w Obszarze NOF-u

Władze i administracja samorządowa spełniają istotną rolę w regionalnych systemach innowacji, tworząc ekonomiczne, techniczne i organizacyjne warunki rozwoju opartego na wiedzy. Mogą one oddziaływać na proinnowacyjne zachowania przedsiębiorców i mieszkańców m.in. poprzez: tworzenie innowacyjnego klimatu rozwoju oraz stymulowanie proinnowacyjnych działań lokalnej społeczności przez sferę edukacji i wzorce do naśladowania; zapewnianie przedsiębiorcom dostępu do informacji, szczególnie o finansowych mechanizmach wspierania innowacji, tworzenie platform wymiany doświadczeń; stosowanie w gospodarce komunalnej zaawansowanych rozwiązań oraz technologicznych i nowoczesnych metod zarządzania; aktywne włączanie się do regionalnych i lokalnych systemów innowacji oraz tworzenie nowoczesnej infrastruktury elektronicznej.

Instrumentem mogącym istotnie wpłynąć na rozwój innowacyjnej gospodarki byłoby stworzenie platformy współpracy i wymiany informacji. W tym celu należałoby zawiązać na terenie NOF „Forum na rzecz rozwoju innowacyjnej gospodarki”. W jego skład weszłyby oczywiście jednostki samorządowe, instytucje otoczenia biznesu, przedsiębiorcy, przedstawiciele szkolnictwa zawodowego i nauki. W takiej formule Platforma powinna zajmować się problemami rozwoju gospodarczego ukierunkowanego na innowacje.

Forum służyłoby :

- zdefiniowaniu problemów występujących na poziomie lokalnym utrudniających wdrażanie innowacji,
- wspólnemu określeniu celów i planów działania,
- definiowaniu możliwych rozwiązań, które wspólnie byłyby realizowane,
- określeniu pożądanych i możliwych efektów oraz konsekwencji planowanych działań,
- podejmowaniu działań informacyjnych i szkoleniowych dotyczących innowacji,

- organizowaniu podmiotów czy osób zainteresowanych innowacyjnością gospodarki i działających na jej rzecz.

Kierunki działań

- zawiązanie przez jednostki samorządowe, instytucje otoczenia biznesu, przedsiębiorców, przedstawicieli szkolnictwa zawodowego i nauki „*Forum na rzecz rozwoju innowacyjnej gospodarki*”,
- organizowanie spotkań – giełd informacyjnych, szkoleń i konferencji nt. innowacji,
- dostosowanie oferty szkoleniowo-doradczej w zakresie innowacji do potrzeb MŚP,
- rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji.

Cel szczegółowy: Rozwój oferty edukacyjnej i naukowo-badawczej

Wśród licznych czynników determinujących rozwój regionalny istotną rolę odgrywa innowacyjność. W przypadku czynników endogenicznych zdolność do innowacji (kreowania i wdrażania) jest elementem usprawniającym funkcjonowanie gospodarki regionalnej. Poprawia i rozwija istniejącą infrastrukturę, technikę i technologię wykorzystywane przez podmioty gospodarcze, motywując je do podejmowania działalności na terytorium danego Obszaru.

Rozwój infrastruktury naukowo-badawczej (B+R) wydaje się być kluczowy z punktu widzenia innowacyjności i w konsekwencji konkurencyjności gospodarki Obszaru. Na terenie NOF istnieje pewne zaplecze w postaci Parku Technologicznego Interior, który jest dużym atutem Obszaru. Należy jednak pamiętać o ciągłym rozwoju, gdyż gospodarka w skali globalnej wciąż zmienia się z pewną określoną dynamiką. Dlatego w tym przypadku pozostawanie w stagnacji oznacza cofanie się. Niezbędne są więc inwestycje zmierzające do poprawy infrastruktury naukowo-badawczej w regionie. Ponadto proponuje się uwzględnienie w planach rozwojowych konieczności wykształcenia w najmłodszych mieszkańcach NOF zachowań prorozwojowych i proinnowacyjnych poprzez uwzględnienie odpowiednich programów nauczania w szkołach.

Kierunki działań

- rozwój infrastruktury naukowo-badawczej,
- wykorzystanie potencjału edukacyjnego, nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności regionu,
- wprowadzanie do programów nauczania przedmiotów kształtujących szeroko rozumianą kulturę innowacji.

Cel szczegółowy: Rozwijanie kształcenia na wszystkich szczeblach edukacyjnych oraz dostosowanie do potrzeb rynku pracy systemu kształcenia i szkolenia zawodowego

Na etapie opracowywania diagnozy powiatu zwrócono uwagę na deficyty polegające na niedoinwestowaniu bazy szkolnictwa zawodowego czy niedostatecznej jakości kapitału ludzkiego. Wskazuje to na istniejącą potrzebę interwencji w tym obszarze.

Obecnie, w dobie formowania tzw. cywilizacji informacyjnej oraz zachodzenia nowych zjawisk ekonomicznych uznaje się, że kluczowym czynnikiem rozwoju jest wykształcenie i wysoka jakość kapitału ludzkiego. Budowanie przewagi konkurencyjnej Obszaru w zakresie gospodarczym możliwe będzie

Jedynie w sytuacji zapewnienia oczekiwanej podaży właściwie przygotowanych zasobów ludzkich. W tym kontekście niezwykle ważna jest kumulacja kapitału twórczego, który w naturalny sposób sprzyja zachowaniom kreatywnym oraz innowacyjnym. Należy więc szczególny nacisk położyć na poziom wykształcenia społeczności lokalnej.

Bardzo ważna jest poprawa w zakresie kształcenia elementarnego dzieci i młodzieży. Kierunkiem działania jest stałe doskonalenie procesu edukacyjnego i wychowawczego ukierunkowanego na rozwój uczniów i osiąganie przez nich lepszych wyników nauczania. Na doskonalenie procesu edukacyjnego składać się powinno:

- wyrównanie braków w wiadomościach i umiejętnościach uczniów, ćwiczenie najslabiej opanowanych umiejętności,
- rozwijanie u uczniów umiejętności szczególnie w zakresie nauk ścisłych, przyrodniczych, języków obcych, pracy w zespole, gdyż są to dziedziny umiejętności szczególnie cenne w kontekście potrzeb rynku pracy,
- świadome działanie nauczycieli, rodziców i uczniów w zakresie skuteczności działań dydaktycznych i wychowawczych, które wpłyną na sukcesy uczniów i zminimalizują dydaktyczne porażki,
- systematyczne śledzenie i analizowanie skuteczności podjętych działań oraz wyciągnięcie wniosków i ewaluacja tych działań.

Aby edukacja sprzyjała rozwojowi, oferta dydaktyczna powinna być spójna i kompatybilna z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.

Kolejnym wyzwaniem, jakie stawia współczesna gospodarka jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez całe życie. Ważna jest zatem możliwość kształcenia w szkołach dla dorosłych. Biorąc pod uwagę, że współczesna gospodarka wymaga permanentnego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zgodnie z diagnozą, liczbę słuchaczy uznać należy za niespełniającą oczekiwań. Dlatego istnieje konieczność zintensyfikowania działań na rzecz kształcenia ustawicznego w całym okresie aktywności zawodowej.

Szczególne role z punktu widzenia możliwości rozwoju gospodarczego NOF przypada szkolnictwu zawodowemu.

Problem stanowi profil kształcenia zawodowego oraz jego dostosowanie do potrzeb rynku. Jak wynika z diagnozy, brakuje kierunków kształcenia nastawionych na potrzeby nowoczesnego przemysłu, natomiast nadal kształcą się uczniowie w zawodach tradycyjnych, często mniej przydatnych. Dlatego należy podjąć działania zmierzające do wprowadzenia elastycznych programów nauczania, dostosowania ich do istniejących potrzeb. Pożądane też są działania wspierające indywidualne potrzeby uczniów.

Lepiej wykształceni i przygotowani do wyzwań stawianych przez rynek pracy mieszkańcy mogą wpłynąć na poprawę efektywności lokalnej gospodarki. Mogą tym samym zwiększyć rentowność firm i podnieść ich konkurencyjność, co wpłynie na poprawę kondycji finansowej społeczności a także wzrost wpływów budżetowych jako pochodnej podatków.

Kierunek działań

- rozwój różnych form szkolnictwa zawodowego adekwatnych do oczekiwań rynku pracy,
- kształcenie elementarne ze szczególnym uwzględnieniem rozwijania umiejętności na poziomie nauk ścisłych, przyrodniczych, języków obcych, pracy w zespole.

Cel szczegółowy: Stymulowanie innowacyjności gospodarki NOF poprzez wspieranie sieci współpracy przedsiębiorców.

Współczesna gospodarka tworzy nowe wyzwania i wpływa na nową organizację współpracy podmiotów gospodarczych, firm działających na rynku. Jednym ze sposobów organizowania przedsiębiorstw są klastry. Stanowią one geograficznie skoncentrowane grupy powiązanych przedsiębiorstw: wyspecjalizowanych dostawców dóbr i usług, firm związanych z danym przemysłem i innymi instytucjami (np. uniwersytetów, stowarzyszeń handlowych).

Klastry przynoszą korzyści zarówno działającym w ich ramach firmom, jak i całemu regionom. Przyczyniają się do rozwoju regionalnych obszarów, w których funkcjonują. Stają się więc obiektem zainteresowania i promocji władz lokalnych.

Ta formuła współpracy przedsiębiorstw ma szczególne znaczenie dla rozwoju innowacyjności firm, spowodowaną poprzez:

- współpracę z centrami naukowymi, laboratoriami czy uniwersytetami powiązаныmi z klastrem,
- szybszy przepływ wiedzy i informacji,
- większą presją na innowacyjność,
- niższe, bo rozproszone między uczestnikami klastra, koszty eksperymentowania,
- możliwość uzyskania dofinansowania od władz lokalnych promujących innowacyjność¹.

Ważną rolę w rozwoju w polskich warunkach klastrów mają władze samorządowe. To one mogą inicjować kontakty między przedsiębiorcami oraz organizować dla nich zaplecze doradcze. Widząc potencjał dla powstania klastra, mogą również tak kierować swoje wsparcie, by trafiło przede wszystkim do tych sektorów i firm, które mogą i chcą rozwijać wzajemną współpracę. Samorządy muszą pamiętać, że klastry mają za zadanie przede wszystkim tworzyć warunki do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, które są przecież podstawą gospodarki oraz rozwoju innowacji. Przedsiębiorstwa te odczuwają przede wszystkim brak szerszej współpracy, zwłaszcza dotyczącej prowadzenia prac rozwojowych, kooperacji i marketingu. Mają także słabe więzi z instytucjami naukowymi, doradczymi oraz instytucjami finansowymi. I to właśnie w tych dziedzinach MSP chcący rozwijać współpracę o charakterze klastrowym, potrzebują wsparcia od władz lokalnych.

Tworzenie klastrów w nowym programowaniu 2014-2020 może liczyć na wsparcie z funduszy unijnych.

Dodatkowo polityka klastrowa może być istotnym elementem Krajowej Inteligentnej Specjalizacji, a nawet jej trzonem. Klastry (a dokładniej ich koordynatorzy i liderzy) będą uczestniczyć w identyfikowaniu i rozwijaniu inteligentnych specjalizacji, jako podmioty dysponujące odpowiednią wiedzą, sieciami powiązań, zasobami organizacyjnymi oraz zdolnością do animowania wspólnych projektów.

Kierunek działań:

- realizacja przedsięwzięć mających na celu powstanie i funkcjonowanie klastrów, grup producentów opartych na potencjale NOF,
- wspieranie rozwoju inteligentnych specjalizacji.

¹ Rola klastrów w podnoszeniu konkurencyjności i innowacyjności Przedsiębiorstw. Przykład klastrów japońskich. Bożena Mikołajczyk, Agnieszka Kurczewska

Cel szczegółowy: Stworzenie warunków do powstawania nowych firm

Jednym z głównych zadań Obszaru NOF powinno być tworzenie korzystnych warunków rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Konieczne jest również tworzenie warunków do rozwoju inwestycji. Zakres działań, które obejmuje ten cel strategiczny, koncentruje się na poprawie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w szczególności dla małej i średniej przedsiębiorczości. Bardzo ważne jest przy tym aktywne wspieranie nowo powstających przedsiębiorstw.

Dla realizacji tego celu służyć mają różne instrumenty. Najważniejszym jest budżet gminy. To przy jego konstruowaniu zarząd gminy może zaplanować wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości. To wsparcie nie musi opierać się tylko na obniżaniu podatków i opłat lokalnych. Takie rozwiązania nie są obecnie decydujące, choć mogą na początku zachęcić przedsiębiorców np. do inwestycji na obszarze danej gminy. Bardzo ważnym punktem budżetu jest wydatkowanie środków na rozwój infrastruktury technicznej, w tym głównie drogowej i kanalizacyjno-wodociągowej. Gmina powinna zadbać o stworzenie sieci dróg gminnych, które połączą konkretną gminę z siecią dróg wojewódzkich i krajowych. Sprawna sieć drogowa to magnes dla inwestorów. Drugim takim magnesem jest sprawna sieć kanalizacyjno-wodociągowa. Można nawet stwierdzić, że elementy te składają się na kolejny ważny „instrument” – posiadanie terenów uzbrojonych pod inwestycje, które mogą bezpośrednio interesować potencjalnych inwestorów.

Innym istotnym narzędziem, szczególnie w przyciąganiu inwestorów z zewnątrz, jest stworzenie i uchwalenie przez władze samorządowe miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Przedsiębiorcy na podstawie tych dokumentów dowiadują się, gdzie, w jakich miejscach, na jakich terenach można budować zakłady pracy, fabryki, zakłady usługowe lub handlowe.

Na Obszarze powinien działać aktywnie punkt informacyjny dla przedsiębiorców lub dla kandydatów na właścicieli firm. W takim miejscu przedsiębiorca powinien mieć możliwość dowiedzenia się o możliwościach otrzymania wsparcia finansowego lub innego na terenie gminy, województwa i kraju.

Poprzez tego typu instytucje powinny być również organizowane szkolenia, np. jak zostać przedsiębiorcą, jak stworzyć biznesplan określonego przedsięwzięcia itp.

Ponadto na obszarze powinny być organizowane kursy i szkolenia dla bezrobotnych, które umożliwiają zdobycie kwalifikacji, na które zgłaszają zapotrzebowanie miejscowi przedsiębiorcy.

Równie ważnym instrumentem wspierania lokalnej przedsiębiorczości w dobie społeczeństwa informacyjnego jest witryna internetowa. Na stronach gminy można zamieścić loga i linki lokalnych firm sprzyjające ich rozwojowi. Ponadto poprzez witrynę możliwe jest bezpłatne udostępnianie ofert handlowych lokalnym firmom.

Kierunki działań

- przygotowanie budżetu gminy przewidującego wydatkowanie środków na działania zmierzające do wspierania przedsiębiorczości,
- tworzenie infrastruktury oraz uzbrajanie terenów aktywności gospodarczej,
- tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- tworzenie punktów informacyjnych dla przedsiębiorców i osób zainteresowanych podjęciem działalności gospodarczej,
- witryna internetowa służąca lokalnej przedsiębiorczości.

Cel szczegółowy: Promocja gospodarcza

Ważnym celem jest stworzenie narzędzi do realizacji celów promocyjnych, które powinny być skuteczne, względnie tanie, spójne i które zapewniałyby rozpowszechnianie informacji w prawidłowy sposób. Pozytywny, jednolity wizerunek sprzyja indywidualizacji marki i jego wyróżnieniu spośród innych konkurencyjnych obszarów.

Zintegrowany System Promocji Gospodarczej Obszaru NOF ma za zadanie skorelowanie działań podejmowanych na terenie obszaru działań promocyjnych, których wspólnym celem jest dążenie do wzrostu konkurencyjności w kontekście globalnym, podniesienie jego pozycji w kontekście krajowym a nawet międzynarodowym. Wspólna promocja pozwala efektywnie wykorzystać środki finansowe, jakimi dysponują jednostki samorządowe tworzące Obszar. Zintegrowana promocja ma zdecydowanie większą siłę oddziaływania. Pozwala wypromować wspólną markę. Służyła będzie wzmocnienia wizerunku Obszaru oraz wytwarzanych w nim produktów i oferowanych usług. Wprowadzony system pozwoli na skuteczną kontrolę realizowanych działań i ocenę zachodzących na Obszarze zmian oraz wprowadzanie usprawnień dzięki stałemu monitoringowi i cyklicznej ewaluacji promocji.

Kierunek działań:

- stworzenie Zintegrowanego Systemu Promocji Gospodarczej Obszaru w celu wspierania rozwoju i umiędzynarodawiania działalności przedsiębiorstw,
- aktywna promocja ponadlokalna oferty inwestycyjnej w ramach powstałych i projektowanych terenów aktywności gospodarczej.

Cel szczegółowy: Efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych dla rozwoju turystyki

Turystyka aktywna i kwalifikowana są wiodącymi formami turystyki w NOF głównie dzięki wyjątkowym walorom przyrodniczym i krajobrazowym Doliny Odry. Dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców i gości cieszy się turystyka piesza i rowerowa. Bezpośredni dostęp do Odry stwarza ponadto doskonałe warunki na uprawiania sportów wodnych na Obszarze.

Dlatego niezbędnym kierunkiem dalszych działań jest poszerzenie oferty turystyki aktywnej w NOF m.in. poprzez rozbudowę sieci ścieżek rowerowych, a także wychodzenie z nowymi atrakcjami turystycznymi, które wzbogacą ofertę NOF, jak np. budowa nowych ciągów spacerowych i punktów widokowych, tworzenie parków rekreacyjno-wypoczynkowych itp.

Ponadto, ważne będą również przedsięwzięcia mające na celu poszerzenie oferty NOF o możliwość uprawiania tam sportów zimowych, np. budowa narciarskich szlaków biegowych, rozbudowa i modernizacja stoków narciarskich, budowa lodowisk, i in.

Jedną z form turystyki, którą można uprawiać na terenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest turystyka kulturowa, która polega m.in. na odwiedzaniu miejsc ważnych z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego, takich jak muzea, a także miejsc zabytkowych, w tym również zabytków sakralnych.

Wiele z tego typu miejsc, znajdujących się na terenie NOF, wymaga obecnie kompleksowej rewitalizacji bądź rewitalizacji. Celem realizacji tego zadania podjęte zostaną działania zmierzające do odbudowy i przywrócenia funkcji turystycznych tym obiektom.

Kierunek działań:

- rozwój infrastruktury służącej turystyce i rekreacji,
- tworzenie nowych atrakcji turystycznych opartych na wewnętrznym potencjale NOF,
- budowa i modernizacja bazy turystycznej na rzecz poprawy jakości świadczonych usług.

Cel szczegółowy: Ułatwianie dostępu do zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej

Jednym ze sposobów walki ze zjawiskiem bezrobocia oraz wykluczenia jest ekonomia społeczna czyli system przedsiębiorstw i organizacji oraz właściwych im uregulowań prawnych, mających na celu wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Obejmuje stowarzyszenia, fundacje, spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, zakłady aktywności zawodowej oraz inne formy organizacyjne, które angażują się w życie społeczności lokalnej.

Cechy podkreślające znaczenie ekonomii społecznej można scharakteryzować poprzez następujące elementy:

- oparta jest na wartościach solidarności i osobistego zaangażowania w proces aktywnego obywatelstwa,
- generuje miejsca pracy o wysokiej jakości i ulepsza poziom życia, oferuje ramy dla nowych form przedsiębiorczości i pracy,
- odgrywa bardzo ważną rolę w rozwoju lokalnym i spójności społecznej,
- polega na odpowiedzialności społecznej,
- jest czynnikiem demokracji,
- bierze udział w tworzeniu stabilności i pluralizmu ekonomii rynkowej,
- odpowiada wartościom i strategicznym celom Unii Europejskiej: spójność społeczna, pełne zatrudnienie i walka przeciwko biedzie i wykluczeniom społecznym, demokracja uczestnicząca, lepsze rządy i stały rozwój.

Wśród nich formą szczególnie popularną jest spółdzielnia socjalna.

Spółdzielnia socjalna jest specyficzną formą przedsiębiorstwa społecznego. Tworzą ją w większości osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność czy chorobę psychiczną, które mają trudności w znalezieniu pracy. Praca w spółdzielniach socjalnych daje im szansę na aktywizację społeczną i zawodową, integrację, podniesienie swoich kwalifikacji.

Dlatego promowanie form ekonomii społecznej może być ważnym elementem przeciwdziałania negatywnym zjawiskom ekonomiczno-społecznym występującym na terenie Obszaru.

Kierunek działań:

- promowanie idei ekonomii społecznej,
- wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej.

5.2.2. Sfera społeczna

Cel priorytetowy – Aktywne społeczeństwo obywatelskie

Diagnoza Obszaru NOF wskazała na istniejące problemy w zakresie relatywnie niskiej aktywności społecznej. W odpowiedzi na powyższe, ważnym wydaje się tworzenie instrumentów, które pomogą przeciwdziałać tym zjawiskom. Jednym z kierunków działań będzie tworzenie modelu partycypacyjnego zarządzania Obszarem.

Tworzenie modelu partycypacyjnego zarządzania przestrzenią publiczną jest wymogiem czasów i ma to związek z formowaniem się społeczeństwa obywatelskiego. Społeczeństwo obywatelskie jest przestrzenią działania instytucji, organizacji, grup społecznych i jednostek, rozciągającą się pomiędzy rodziną, administracją i rynkiem, wypełnioną wolną debatą na temat wartości składających się na wspólne dobro, ścieraniem się różnych interesów grupowych oraz dobrowolną aktywnością opartą na współdziałaniu. W istocie to świadomi obywatele są podstawą obywatelskiego społeczeństwa. Dlatego tworzenie i rozwój partycypacyjnego modelu zarządzania wydaje się być koniecznością.

Cel szczegółowy: Budowanie partnerstwa na terenie NOF w celu rozwiązywania wspólnych problemów

Budowanie partnerstwa w ramach NOF jest ważnym przyczynkiem do budowania trwałych podstaw rozwoju Obszaru. Idea partnerstwa lokalnego opiera się bowiem na założeniu, że tylko współpraca różnych sektorów może skutecznie wspierać rozwój lokalny. Dzięki współpracy mogą zostać rozwiązane lokalne problemy oraz mogą zostać wdrożone nowatorskie rozwiązania, które przyczynią się do zrównoważonego rozwoju.

Na terenie obszaru NOF istnieje duży potencjał z tym związany. Nowosolski Obszar Funkcjonalny został bowiem utworzony w oparciu o partnerstwo 8 gmin: Nowa Sól-Miasto, Otyń, gmina wiejska Nowa Sól, Siedlisko, Kożuchów, Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański i Kolsko na podstawie Umowy Partnerstwa zawartej w Nowej Soli w dniu 25 lutego 2014 r.

Rozwój Partnerstwa polegać powinien na trwałym budowaniu płaszczyzny współpracy władz gminnych, organizacji (stowarzyszeń) działających na terenie gminy, środowisk związanych z lokalną przedsiębiorczością, a także obszarów ościennych. Przejawem zaś działalności byłoby realizowanie wspólnej Strategii, organizowaniu cyklicznych spotkań, wymianie informacji, uzgadnianiu wspólnych stanowisk i działań służących rozwojowi lokalnemu na wszystkich płaszczyznach życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego gminy.

Partnerstwa dają możliwość pozyskania dodatkowego kapitału merytorycznego, finansowego i ludzkiego; pozwalają na bardziej elastyczne działania, z możliwością stosowania różnych narzędzi (przypisanych czy pozostających w kompetencji różnych instytucji), a także na lepszą koordynację działań w sytuacji, gdy wiele podmiotów zajmuje się podobnymi sprawami (z perspektywy jednej instytucji coraz trudniej rozwiązywać problemy społeczne i gospodarcze w efektywny sposób). Z partnerstwa wyłania się szansa na dużo szersze spojrzenie na każdy problem – dzięki połączeniu wiedzy kilku instytucji możemy dokonywać nowych analiz problemów i stosować dużo bardziej kompleksowe rozwiązania. Współpraca powoduje tworzenie silniejszych podmiotów czy projektów poprzez łączenie małych inicjatyw.

Współpraca w ramach partnerstwa pozwala ograniczyć straty związane z dublowaniem się działań, złą koordynacją w czasie czy też złym dopasowaniem działań do przyczyn danego problemu. Wśród innych korzyści partnerstwa wymienić należy ograniczenie strat związanych z brakiem przepływu informacji czy komunikacji między instytucjami zajmującymi się tym samym problemem.

Aby partnerstwo w ramach Obszaru NOF sprawnie funkcjonowało, nie można zapomnieć o zintegrowaniu społeczności, która go zamieszkuje.

Jednym z działań, którymi można by zintegrować społeczność lokalną, jest organizacja różnego rodzaju festynów, festiwali, pikników, imprez sportowych oraz specjalnych programów np. edukacyjnych czy konkursów. Działania takie przyczynią się do zbudowania tożsamości lokalnej.

Inną specyficzną formą współpracy jest Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP). Współpraca w ramach PPP sprzyja maksymalizacji korzyści sektora publicznego i realizacji celu społecznego, którym jest zaspokojenie potrzeb zbiorowych. Dla partnera prywatnego z kolei celem jest osiągnięcie efektu komercyjnego, czyli zysk z inwestycji. Należy wskazać, że partnerstwo publiczno-prywatne wpływa na podniesienie jakości realizowanych przedsięwzięć infrastrukturalnych i wykonywanych usług. Istotne jest, że z wyborem trybu PPP wiążą się podobne lub tylko nieco wyższe nakłady niż te przy wykorzystaniu tradycyjnych rozwiązań, takich jak zamówienia publiczne. Należy się spodziewać, że PPP w Polsce będzie coraz częściej stosowaną metodą zaspokajania potrzeb społecznych.

Przy realizacji inwestycji PPP należy zwrócić uwagę na wiele czynników i odpowiednio przeanalizować strukturę całego projektu, począwszy od metody wyboru partnera prywatnego, ustalenia harmonogramu działań, przez aspekty ekonomiczne, tj. poziom rentowności inwestycji i zadłużenia podmiotu publicznego, aż po określenie regulaminu postępowania, trybu wyboru partnera prywatnego, modelu realizacji inwestycji, podziału zadań i podziału ryzyka w projekcie.

Kierunek działań:

- współpraca instytucji samorządowych oraz partnerów społecznych i gospodarczych dla rozwiązywania problemów NOF,
- organizowanie wspólnych przedsięwzięć o charakterze kulturalnym, edukacyjnym, rekreacyjno-sportowym w celu integracji obszaru i budowaniu tożsamości,
- generowanie impulsów dla tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych.

Cel szczegółowy: Rozwój aktywności kulturalnej i ochrona dziedzictwa kulturalnego

Mówiąc o edukacji w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, nie można zapomnieć o aktywności kulturalnej. Pobudzanie aktywności kulturalnej polega na stosowaniu serii zabiegów wyzwalających twórcze potencjały, pobudzających i motywujących do kreatywnych działań, integrujących ludzi między sobą a także z otaczającym światem, wspomagających rozwój duchowy, autokreację, pobudzających ciekawość poznawania i potrzebę tworzenia kultury, wspierających i promujących aktywność kulturalną i społeczną. Wśród przedsięwzięć realizowanych przez organizacje zajmujące się kulturą powinny znaleźć się zajęcia warsztatowe i kursy, festyny, wystawy, koncerty festiwale, przeglądy i konkursy oraz wykłady, konferencje i seminaria, przedstawienia teatralne, pokazy, spotkania autorskie, publikacje czasopism, książek, płyty CD, itp. Działalność ta oczywiście musi być odpowiednio wspierana. Ważnym jest to, że organizatorami działalności kulturalnej mogą być nie tylko instytucje publiczne, ale organizacje trzeciego sektora, a nawet osoby fizyczne. Należy poprzez fundusze małych grantów w ramach środków budżetowych umożliwić finansowanie czy współfinansowanie tych przedsięwzięć. Środki budżetowe muszą być bardziej otwarte na te inicjatywy. Dobrą praktyką jest,

by inicjatorzy wykazywali się wkładem własnym lub posiadali również inne dofinansowanie, a środki samorządowe wpięrały przedsięwzięcie tylko w pewnym zakresie. Warunki te można określić w regulaminie przyznawania środków.

Szczególną rolę należy przypisać dziedzictwu kulturowemu. W nim powinno dostrzegać się nie tylko wartości kulturowe (artystyczne, estetyczne czy historyczne), ale także społeczne i ekonomiczne, zarówno użytkowe, jak i pozaużytkowe. Zwraca się również uwagę na rozliczne ekonomiczne i pozaekonomiczne korzyści zewnętrzne, jakie tworzy dziedzictwo. Działalności związane z dziedzictwem kulturowym mogą oddziaływać na gospodarkę Obszaru NOF, choćby poprzez efekty mnożnikowe, w tym mnożnik turystyczny, przyczyniając się zarówno do tworzenia dochodów, jak i miejsc pracy, wpływając także na przychody i wydatki sektora publicznego oraz rynek nieruchomości.

Wspierając gospodarkę opartą na wiedzy i kreatywności, należy pamiętać, że dziedzictwo stanowi zasób i przestrzeń edukacyjną, pomaga w budowaniu kapitału ludzkiego, indywidualnego i zbiorowego kapitału kulturowego oraz stymulowaniu wyobraźni i kreatywności. Dlatego niezbędne są działania mające na celu ochronę i wspieranie tego obszaru, szczególnie dbając o jego substancję materialną często naruszoną i wymagającą rewitalizacji.

Kierunek działań:

- wspieranie rozwoju instytucji kultury i imprez kulturalnych organizowanych na terenie Obszaru,
- ochrona dziedzictwa kulturowego.

Cel szczegółowy: Wzmocnienie i wdrożenie instrumentów partycypacji obywatelskiej

Odpowiednio wysoki poziom rozwoju jednostki samorządowej warunkowany jest nie tylko przez działania podejmowane przez władze tejsze jednostki. Szczególną rolę odgrywa społeczeństwo, które potrafi się zorganizować i podejmować inicjatywy na rzecz najbliższego otoczenia, które aktywnie uczestniczy w tworzeniu wysokiego potencjału miejsca, w którym żyje. W proces ten mogą (i powinny) włączyć się jednak również władze samorządowe, których zadaniem jest pobudzanie partycypacji społecznej polegającej na włączaniu obywateli w rozwiązywanie istniejących problemów. Bardzo ważny staje się aspekt samopomocy, którego idea polega na wyzwaniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych. Zadaniem władzy samorządowej jest wspieranie i wzmacnianie tego potencjału poprzez działania mające na celu stworzenie komfortowych warunków formalnych i prawnych dla działalności organizacji pozarządowych na terenie gminy. Dzięki temu zaistnieją dobre warunki do tworzenia partnerstwa na rzecz kreowania nowej jakości przestrzeni społecznej w gminie.

Narzędziami wspierającymi proces partycypacji społecznej są np. fundusze sołeckie, które funkcjonują na terenie jednostek NOF. Powinny one jednak zostać wzmocnione innymi instrumentami, jak np. utworzenie przez gminę funduszu małych grantów, czy też stworzenie budżetów obywatelskich, czyli środków wyodrębnionych z budżetu gminy i zagwarantowanych na realizację przedsięwzięć służących poprawie życia mieszkańców. Mieszkańcy zyskaliby w ten sposób poczucie realnego wpływu i współdecydowania o tym, co dzieje się w gminie, poprzez wybór najlepszych projektów zgłoszonych przez nich samych.

Innym działaniem, szczególnie ważnym ze względu na wzmacnianie aktywności społecznej, a przede wszystkim budowy społeczeństwa obywatelskiego, może być wdrożenie zasad tzw. *inicjatywy lokalnej*. Stanowi ona nową formę realizacji zadań publicznych przez administrację samorządową we współpracy z mieszkańcami. Polega ona nie tylko na zgłaszaniu przez mieszkańców pomysłów

na realizację przedsięwzięć, ale także na deklaracji współuczestniczenia w jego realizacji w oparciu o wkład własny zasobów ludzkich (praca społeczna), finansowych (partycypowania w kosztach), rzeczowych (użyczenie sprzętu, narzędzi, pomieszczeń). Narzędzie to kształtuje w mieszkańcach poczucie odpowiedzialności za najbliższe otoczenie, zwiększa tożsamość lokalną, a tym samym przyczynia się do budowy społeczeństwa obywatelskiego.

Kierunek działań:

- promowanie zwiększania budżetów sołeckich,
- promowanie tworzenia budżetów obywatelskich,
- wdrożenie założeń „inicjatywy lokalnej”.

Cel szczegółowy: Pobudzenie aktywności społecznej

Aktywny i sprawnie działający trzeci sektor zapewnia wiele korzyści w rozwoju danej jednostki samorządowej, dlatego tak ważne jest pobudzanie aktywności społecznej .

Organizacje pozarządowe walczą o grupowe interesy lub powstają wokół określonych poglądów politycznych lub wartości moralnych – usiłują dotrzeć ze swym przekazem do jak największej liczby ludzi i wypełniają przestrzeń debaty publicznej wielogłosem apeli, argumentów i stanowisk. Są inkubatorami alternatywnych poglądów i wzorów życia. Są także szkołami pluralizmu.

Poza tym, „trzeci sektor” daje zatrudnienie i możliwości pozyskania dodatkowych dochodów¹. W wielu przypadkach działanie w ramach organizacji pozarządowych przygotowuje młodych ludzi do pracy w zespole, uczy odpowiedzialności i konsekwencji. Tym samym można powiedzieć, że pośrednio przygotowuje potencjalny kapitał społeczny dla lokalnego rynku pracy.

Dostarczanie usług to najbardziej oczywista i najłatwiej uchwytana funkcja organizacji pozarządowych. Podobnie jak podmioty komercyjne i instytucje administracji publicznej, tzw. trzeci sektor posiada bogatą ofertę działań. Dotyczy to zwłaszcza usług o charakterze socjalnym (np. zdrowotnych) oraz o charakterze usług publicznych (np. edukacyjnych, kulturalnych). Wielokrotnie usługi oferowane przez organizacje non-profit zapewniają mieszkańcom dostęp do bezpłatnych świadczeń i aktywności, co w konsekwencji może wpłynąć na zmniejszenie wydatków na świadczenia społeczne.

Ponadto należy pamiętać, że działalność ta wynika z oddolnej inicjatywy mieszkańców. Tym samym wskazuje na lokalne potrzeby, które zaspokajane są poprzez całe spektrum projektów i przedsięwzięć realizowanych przez organizacje pozarządowe.

W celu wsparcia powstawania NGO dobrym instrumentem jest inkubator NGO ułatwiający i udzielający wsparcia organizacjom, które chcą podjąć swoją działalność.

Inkubator powinien zapewnić kompleksową, zwykle bezpłatną ofertę wsparcia dla organizacji pozarządowych – począwszy od pomocy przy ich rejestrowaniu, poprzez stawianie pierwszych kroków, aż po działanie profesjonalne. Do najczęściej oferowanych przez inkubatory usług należą: doradztwo, szkolenia i udostępnianie zasobów lokalowo-sprzętowych.

Formami wsparcia procesu partycypacji i w związku z tym aktywizacji społecznej, są publicznie dostępne dokumenty konsultacyjne, wysłuchiwanie opinii publicznej, otwarte spotkania dyskusyjne, rady obywatelskie czy uruchomione procedury skargowe i referenda. Wysoka aktywność społeczna służy wzmocnieniu i wytworzeniu stosunków partnerstwa pomiędzy mieszkańcami i władzami oraz współ-

¹ Organizacje pozarządowe mogą realizować liczne projekty zarówno ze środków regionalnych, wojewódzkich czy unijnych. W takim przypadku możliwe jest uzyskanie wynagrodzenia dla osób realizujących poszczególne elementy danego projektu.

odpowiedzialności przy wypełnianiu zadań na rzecz rozwoju społeczności i jej środowiska. Przyczynia się to zarazem do tworzenia i wzmocnienia tożsamości lokalnej i wzrostu poczucia przynależności do określonej społeczności.

Kierunek działań:

- uruchomienie Inkubatora NGO,
- wdrożenie form dialogu obywatelskiego.

5.2.3. Sfera usługowa

Cel priorytetowy – Wysoka jakość życia

Ustawowym zadaniem samorządu terytorialnego jest prowadzenie polityki rozwoju, mającej na celu tworzenie warunków dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Nawiązuje to do idei rozwoju zrównoważonego, która w szerokim rozumieniu oznacza strategię poprawy jakości życia. Szczególna rola w jej realizacji przypada samorządom gminnym, które posiadają uprawnienia decyzyjne i są wyposażone w odpowiednie instrumenty. W kształtowaniu długofalowej polityki rozwoju na szczeblu lokalnym kluczowe znaczenie mają narzędzia planistyczne, a wśród nich strategia rozwoju, które tworzą podstawy do tworzenia warunków na rzecz poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Usługi publiczne obejmują dobra publiczne, w odniesieniu do których niemożliwe jest wykluczenie kogokolwiek z korzystania z nich. Są to dobra, od których oczekujemy określonej jakości – niezależnie od liczby osób z nich korzystających (każdy nowy konsument nie narusza uprawnień pozostałych).

Doskonalenie zarządzania usługami publicznymi dokonuje się poprzez zwiększanie powszechnej dostępności oraz poprawę jakości usług świadczonych przez jednostki administracji publicznej. Powszechna dostępność oraz poprawa jakości jest efektem sprawnego zarządzania usługami przez jednostki administracji publicznej, które dbają o zapewnienie warunków do efektywnej ich realizacji, bazując na zdefiniowanych standardach ich realizacji oraz określonym rynku usługodawców.

Obszar usług publicznych obejmuje szeroki zakres aktywności jednostek samorządu terytorialnego, przybierający różnorodne formy organizacyjne. Usługi świadczone są m.in. przez jednostki budżetowe (np. urzędy), zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze, spółki prawa handlowego.

Usługi publiczne obejmują rozległy i różnorodny obszar tematyczny, którego ocena jest zadaniem złożonym. Ocena stanu istniejącego zawiera się w szerokim przedziale – od stanu złego (np. ochrona zdrowia) do stanu dobrego (np. zaopatrzenie w wodę). Ogólnie rzecz ujmując, zarysu oceny poziomu świadczenia usług publicznych, dokonuje się w przekroju 3 głównych grup, tj. usług administracyjnych, społecznych i technicznych.

Cel szczegółowy: Wykorzystanie nowoczesnych technologii w celu usprawnienia usług publicznych

W nowoczesnym modelu społeczno-gospodarczym administracja publiczna odgrywa znaczącą rolę. Sektor technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych (ICT) usprawnia funkcjonowanie administracji, co prowadzi do poprawy jakości świadczonych usług publicznych. Połączenie efektywnej implementacji ICT ze zmianą organizacyjną i nowymi zadaniami służb publicznych można określić jako działania należące do eGovernment – elektronicznego urzędu. Elektroniczny urząd można zdefiniować jako:

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

sposób, w jaki administracja publiczna wykorzystuje nowe technologie, by udostępniać obywatelom dostosowane do ich potrzeb usługi i informacje w sposób znacznie praktyczniejszy, użyteczniejszy i łatwiejszy w obsłudze. W konsekwencji usługi i informacje publiczne mają być dostępne przez 24 godziny i 7 dni w tygodniu – odwzorowanie tradycyjnych usług oferowanych przez urzędy publiczne różnych szczebli na ich elektroniczne odpowiedniki.

Kierunek działań:

- rozwój e-usług na terenie Obszaru.

Cel szczegółowy: Sprawny system komunikacji

Kluczowy dla sytuacji Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest rozwój infrastruktury drogowej. NOF posiada relatywnie dobrze rozbudowaną sieć komunikacyjną. W samej tylko Nowej Soli krzyżują się liczne drogi krajowe i wojewódzkie, przebiega magistrała kolejowa północ-południe, a także droga wodna na rzece Odrze z portem w Nowej Soli¹.

Drogi powiatowe i gminne na terenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem nawierzchni oraz parametrów technicznych, tj.: szerokość, nośność itp. Istotnym mankamentem układu komunikacyjnego NOF jest fakt, że drogi są przeważnie jedno-jezdniowe, często nie wystarczające w czasach wzmożonego rozwoju transportu samochodowego. Drogi nie gwarantujące odpowiedniej przepustowości mogą być barierą rozwoju gospodarki. Zły stan techniczny części z nich wpływa bezpośrednio na poziom bezpieczeństwa kierowców i pieszych. Dlatego też podejmowane będą inwestycje polegające na ich remoncie.

W celu usprawnienia systemu komunikacji zrealizowane zostaną inwestycje polegające na budowie dróg w miejscach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania rdzenia NOF (Nowej Soli) z pozostałymi gminami.

Poza tym pamiętać należy, że o dostępności komunikacyjnej obszaru decydują nie tylko drogi, ale także ścieżki rowerowe. Dlatego też modernizacji dróg powinny towarzyszyć działania zmierzające do rozwoju ścieżek rowerowych łączących poszczególne gminy i miejscowości. Działania takie nie tylko poprawiają stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), ale również służą promocji turystyki i rekreacji. Mogą one przyczynić się zwłaszcza do rozwoju turystyki weekendowej. Poprzez budowę ścieżek rowerowych poprawi się dostępność miejsc atrakcyjnych turystycznie. Dodatkowo ścieżki rowerowe zwiększają mobilność mieszkańców i umożliwiają nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości bez konieczności posiadania samochodu.

Kierunek działań:

- usprawnienie systemu zrównoważonej komunikacji i transportu wewnątrz obszaru, stworzenie komunikacji miejskiej/regionalnej,
- poprawa stanu technicznego i rozbudowa sieci dróg powiatowych i lokalnych,
- budowa i rozbudowa ścieżek rowerowych.

¹ Analiza delimitacyjna Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, Pracownia Badań Społecznych i Marketingowych, Nowa Sól 2014, s. 47.

Cel szczegółowy: Rozwój infrastruktury zdrowotnej

Również istotna z punktu widzenia rozwoju lokalnego jest infrastruktura społeczna, czyli zaplecze materialne usług społecznych. Definiowana jest ona jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, opieki społecznej, służby zdrowia.

Na potencjał sfery społecznej duży wpływ ma infrastruktura zdrowotna. Kierunkiem działań jest poprawa stanu infrastruktury lecznictwa, doposażenie w sprzęt medyczny oraz inne niezbędne wyposażenie, zwiększające obecne możliwości diagnozowania, leczenia i rehabilitacji. Istotą koniecznych działań jest też wyrównanie różnic w wyposażeniu placówek na obszarze NOF i zapewnienie warunków do udzielania świadczeń zdrowotnych na wysokim poziomie. Inwestycje w tym zakresie będą się opierać na szczegółowej analizie zapotrzebowania oraz optymalnego poziomu świadczenia tych usług. Dodatkowo potrzeba realizacji działań uzasadnia konieczność spełnienia przez zakłady opieki zdrowotnej wymogów (określonych w obowiązujących przepisach prawa), dotyczących pomieszczeń i urządzeń.

Kierunek działań:

- modernizacja, doposażenie i rozbudowa infrastruktury zdrowotnej na terenie NOF.

Cel szczegółowy: Poprawa jakości i dostępności usług opieki zdrowotnej i socjalnej

Dostępność ludności Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego do świadczeń opieki medycznej musi ulec dalszej poprawie. Dotyczy to również opieki specjalistycznej. Pamiętać należy, że szybka diagnoza i niezwłocznie podjęte leczenie nie tylko ratuje życie ludzkie, ale także obniża koszty funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej. Ważne jest, aby mieszkańcy mieli możliwość podjęcia szybkiego leczenia w ośrodku zlokalizowanym jak najbliżej miejsca zamieszkania, bez konieczności oczekiwania i dojeżdżania do oddalonych ośrodków.

Postępujący proces starzenia się populacji na obszarze NOF stwarza nowe problemy społeczno-ekonomiczne. Do głównych zaliczyć można:

- zmniejszanie się potencjału opiekuńczego rodziny;
- zwiększanie się obciążenia systemu emerytalnego ze względu na konieczność wypłaty większej liczby świadczeń przez dłuższy okres;
- zwiększanie się kosztów ochrony zdrowia;
- zwiększanie się kosztów pomocy środowiskowej;
- zwiększanie się kosztów opieki instytucjonalnej, szczególnie nakładów finansowych na instytucjonalne formy pomocy osobom starszym w zakresie ochrony zdrowia.

W związku z tym niezbędne będzie zwiększanie wraz z postępującym procesem starzenia się populacji nakładów, zarówno na doraźną pomoc lekarską, jak i na opiekę długoterminową (*long-term care*). Poza zakresem opieki długoterminowej niezbędne jest rozwinięcie sieci oddziałów opieki geriatrycznej i paliatywnej oraz sieci hospicjów. Wzrośnie również zapotrzebowanie na miejsca w placówkach opiekuńczych, tj. w zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz pielęgnacyjno-opiekuńczych.

Kierunek działań:

- zwiększenia oferty wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych.

Cel szczegółowy: Rozwój infrastruktury szkolno-oświatowej

Potencjał społeczno-gospodarczy w długim okresie budowany jest poprzez przełamywanie barier w zakresie dostępu do edukacji. Diagnoza szeroko pojętej edukacji na terenie NOF pozwala stwierdzić, że zachodzące przemiany demograficzne sprawiają, że działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury szkolnej i przedszkolnej powinny koncentrować się zarówno na budowie nowych obiektów, tam gdzie istnieje taka konieczność, jak i na modernizacji już istniejących. Uzasadnieniem dla budowy nowych obiektów jest przede wszystkim sytuacja, gdy ich liczba jest niewystarczająca lub też lokalizacja jest nieadekwatna do aktualnego potencjału ludnościowego. W rezultacie mieszkańcy mają ograniczoną dostępność do infrastruktury oświatowej. Budowę nowych obiektów uzasadnia również ich zły stan techniczny i związany z tym wysoki koszt eksploatacji.

Ważnym elementem, o którym nie można zapominać w kontekście potencjalnych inwestycji, jest edukacja przedszkolna. Dostęp do przedszkoli i innych form opieki przedszkolnej (a także żłobków) umożliwia również podjęcie zatrudnienia przez oboje rodziców, a tym samym przyczynia się do wzrostu poziomu życia rodzin i ma wpływ na potencjał obszaru NOF.

Do działań w zakresie poprawy warunków bazowych funkcjonowania szkół i placówek oświatowych zaliczyć można: systematyczne remontowanie szkół i placówek oświatowych, modernizację istniejących sal gimnastycznych oraz boisk przy szkołach, unowocześnianie wyposażenia sal dydaktycznych oraz pracowni w sprzęt i pomoce dydaktyczne, likwidacja barier architektonicznych w szkołach i placówkach oświatowych, utworzenie w każdej szkole odpowiedniej liczby pracowni komputerowych z dostępem do Internetu, rozwój bibliotek szkolnych itp.

Kierunek działań:

- modernizacja, rozbudowa obiektów edukacyjnych wszystkich szczebli,
- doposażenie szkół i placówek oświatowych.

Cel szczegółowy: Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

Powszechnie dostępna i należycie utrzymana infrastruktura sportowo-rekreacyjna przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców, w tym przede wszystkim dzieci i młodzieży. Dodatkowo pozwala ona kształtować nawyk zdrowego stylu życia bez względu na wiek, środowisko, czy też status społeczny. Jednak, aby osiągnąć powyższy skutek, infrastruktura niniejsza musi mieć charakter kompleksowy i ogólnodostępny dla mieszkańców.

Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną tworzą przede wszystkim boiska sportowe, hale sportowe, korty tenisowe i baseny. Obiekty te pełnią szereg istotnych funkcji, do których w pierwszej kolejności należy zaliczyć: profilaktykę zdrowotną, włączenie społeczne oraz integrację lokalnej społeczności.

Jak wynika z diagnozy, na obszarze NOF-u podaż obiektów sportowo-rekreacyjnych jest zbyt mała w stosunku do potrzeb społeczeństwa. Widoczne są braki w infrastrukturze zwłaszcza w wymiarze terytorialnym. Ważnym problemem jest niedostateczna liczba boisk wielofunkcyjnych posiadających odpowiednią infrastrukturę. Innym problemem jest brak krytej pływalni, co uniemożliwia zarówno naukę pływania w ramach zajęć szkolnych, jak i profesjonalne szkolenia.

Dodatkowo pamiętać należy, że niejednokrotnie obiekty sportowo-rekreacyjne znajdują się w złym stanie technicznym lub nie posiadają odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego. Odpowiedzią na powyższą sytuację powinny być skoordynowane działania zmierzające do rewitalizacji istniejącej oraz

budowy nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej adekwatnej do aktualnych potrzeb. Szczególny nacisk należy położyć na wielofunkcyjność obiektów. Brakuje też miejsc umożliwiających uprawianie lekkiej atletyki. Budowie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej towarzyszyć powinien rozwój infrastruktury towarzyszącej, takiej jak: chodniki, ławki, ogrodzenia, siatki zabezpieczające, lampy, obiekty małej architektury.

Równocześnie pamiętać należy, że powyższe obiekty służą nie tylko jako baza sportowa i rekreacyjna, ale także spełniają funkcje społeczne. Stanowią one punkt spotkań, a tym samym przyczyniają się do konsolidacji społeczności lokalnej. Widoczne jest to zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie obiekty sportowo-rekreacyjne pełnią rolę faktycznych centrów wsi.

Kierunek działań:

- modernizacja i rozbudowa obiektów sportowych i rekreacyjnych.

Cel szczegółowy: Poprawa stanu jakości przestrzeni miejskiej

Dobrze zagospodarowana, utrzymana i atrakcyjna do przebywania przestrzeń publiczna jest jednym z ważniejszych atrybutów jakości życia aglomeracji. Odpowiednio ukształtowana musi być zdefiniowana przestrzeń za pomocą budynków, gdyż to one tworzą ramy, dzięki którym możemy w ogóle mówić o przestrzeni miejskiej. Budynki muszą wchodzić w dialog z przestrzenią, którą wyznaczają za pomocą usług znajdujących się w parterach. W popularnym ujęciu przestrzenią publiczną są place, ulice, aleje, bulwary i pasáže oraz parki i skwery, a także targowiska i place zabaw.

Głównymi pożądanymi elementami przestrzeni publicznych są: estetyczne i funkcjonalne budynki, miejsca rekreacji i aktywnego wypoczynku, a także obiekty kultury (np. galerie artystyczne). Elementy małej architektury (stojaki na rowery, ławki), również elementy związane z utrzymaniem czystości (toalety publiczne i kosze na śmieci). Bardzo ważna w przestrzeniach jest zieleń.

Wszystkie te elementy przestrzeni powinny być przedmiotem troski i dbałości.

Poprawa jakości przestrzeni miejskiej jest powiązana z pojęciem rewitalizacji. Rewitalizacja to pojęcie odnoszące się do wielu różnorodnych dziedzin, składających się na funkcjonowanie organizmu miejskiego. Są to między innymi sfery: społeczna, ekonomiczna, ekologiczna, jak również prawna i planistyczno-przestrzenna. Do działań rewitalizacyjnych zaliczyć należy odbudowę lub przebudowę w przeszłości żywych obszarów miejskich (np. centrów starych miast), mocno zdekapitalizowanych lub nawet zniszczonych w wyniku działań wojennych, lub też powojennych dewastacji i rozbiórki. Odbudowa ich służy zarówno rewitalizacji tych terenów, jak i całego miasta. Do działań w ramach rewitalizacji należy zaliczyć również restrukturyzację terenów przemysłowych i wojskowych. Zakres pojęciowy rewitalizacji jest bardzo szeroki, a cele wyznaczane w ramach programów odnowy są w większości przypadków bardzo zróżnicowane. Nowosolski Obszar Funkcjonalny musi zmierzyć się z problemem rewitalizacji, w tym obszarów przemysłowych.

Jednocześnie pamiętać należy, że rewitalizacja ma przede wszystkim wymiar społeczny. Procesy rozwojowe nie przebiegają w przestrzeni równomiernie, są obszary wzrostu oraz tereny ulegające marginalizacji i peryferyzacji. Prowadzi to w konsekwencji do powstania obszarów wykluczenia społecznego i gospodarczego. W rezultacie rewitalizacja musi obejmować przemiany zdegradowanych terenów w trzech głównych aspektach:

- rozwój infrastrukturalno-przestrzenny – zachowanie dziedzictwa kulturowego przez remonty, modernizację i konserwację zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz poprawa środowiska naturalnego,

- rozwój gospodarczy – tworzenie nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej,
- rozwój społeczny – zapobieganie patologiom społecznym (przestępczości, marginalizacji, wykluczeniom)¹.

W pierwszej kolejności rewitalizacji powinny zostać poddane obszary cenne kulturowo.

Kierunek działań:

- rewitalizacja obszarów miejskich, przemysłowych i marginalizowanych,
- zapewnienie partycypacji społecznej w rewitalizacji,

Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich

Kolejny cel służy szeroko rozumianej poprawie warunków życia na wsi oraz ekonomicznej niezależności obszarów wiejskich NOF. Stan ten można uzyskać poprzez trwałe upodmiotowienie społeczności lokalnych i stworzenie poczucia odpowiedzialności za przyszłość własnej wsi poprzez zapewnienie wiedzy, umiejętności i wsparcia zewnętrznego. Bazując na zasobach wsi i jej atutach, powinien zostać osiągnięty stan, w którym mieszkańcy będą utożsamiać się ze swoją miejscowością, skutecznie wykorzystywać nabytą wiedzę, a co za tym idzie, umiejętnie pozyskiwać środki finansowe na realizację zaplanowanych wcześniej projektów.

Nurtem, który jest z powodzeniem realizowany na terenie Polski od wielu lat, jest *Odnowa wsi*. Najważniejszą zasadą odnowy wsi jest zatem mobilizacja społeczności lokalnej do uczestnictwa zarówno w procesie identyfikacji problemów najbliższego otoczenia, jak również ich rozwiązywania. W podejściu tym mieszkańcy wsi są podmiotem i zarazem siłą napędową rozwoju uzyskiwaną z oddolnych inicjatyw i zaangażowania. Satysfakcja z życia wiejskiego ma być osiągnięta nie tylko poprzez społeczną samorealizację jednostki, ale również całej społeczności, która przyjmuje odpowiedzialność za swą przyszłość.

Instrumentem finansowym stworzonym dla rozwoju obszarów wiejskich, w ramach którego realizować można założenia odnowy wsi jest Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Jego celem będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Należy intensywnie wspierać inicjatywy wyrażane w ramach programu m.in. poprzez współpracę z Lokalnymi Grupami Działania (LGD) działającymi na terenie Obszaru NOF.

Kierunek działań:

- realizacja projektów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

¹ Lokalny Program Rewitalizacji dla Śródmieścia Miasta Nowa Sól na lata 2009 – 2015, Nowa Sól 2009 (aktualizacja (2013)).

Cel szczegółowy: Poprawa stanu gospodarki wodnej

Obszar NOF jest w większości pokryty siecią wodociągową. Zaznaczyć przy tym należy, że nie tylko średnie pokrycie siecią wodociągową jest istotne, ale również jej stan techniczny, który rzutuje na skalę ubytków wody i jej jakości. Sieć wodociągowa na obszarze NOF-u wykonana jest w dużej mierze w starych technologiach. Stopniowa wymiana sieci wodociągowej wskazana jest również z uwagi na jej wiek. Wiele odcinków sieci ma od 50 do 100 lat.

Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę oraz optymalizacja jej zużycia, obok ograniczania zanieczyszczeń przedostających się do cieków wodnych, jest ważnym aspektem ochrony zasobów wodnych. Jakość wód, przede wszystkim tych przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, ma istotny wpływ zarówno na zdrowie społeczeństwa, jak i na prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów naturalnych.

W przypadku dostępności do sieci kanalizacyjnej Nowosolski Obszar Funkcjonalny znajduje się w sytuacji znacznie gorszej niż województwo. Na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub przydomowych szamb, które bywają nieszczelne. Dodatkowym problemem jest wywóz ścieków na grunty własne lub odprowadzanie ich do rowów, cieków czy też bezpośrednio do ziemi. Praktyka powyższa prowadzi do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. W takiej sytuacji konieczne są działania zmierzające do uporządkowania systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków.

Jednak nie zawsze budowa kanalizacji znajduje uzasadnienie ekonomiczne. W miejscowościach o rozproszonej zabudowie porządkowanie gospodarki ściekowej powinno koncentrować się na wspieraniu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Konsekwentna polityka w niniejszym zakresie powinna ograniczyć problem nieszczelnych szamb i przyczynić się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Kierunek działań:

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych i wodociągowych,
- wspieranie powstawania przydomowych oczyszczalni ścieków,
- konserwacja rowów i przepustów wzdłuż dróg i cieków wodnych.

Cel szczegółowy: Poprawa efektywności energetycznej

Europejska polityka energetyczna ma skłaniać lokalne gospodarki do opierania się na niskim zużyciu bezpiecznej, bardziej konkurencyjnej i zrównoważonej energii. Jednocześnie prowadzi działania zmierzające do ograniczenia strat energetycznych na etapie przesyłu oraz eksploatacji. W obecnej perspektywie finansowej UE 2014-2020, w ramach planowanego wsparcia dla Polski znaczne środki pomocowe przeznaczone zostaną na finansowanie działań termomodernizacyjnych. Wykorzystanie ich jest dużą szansą rozwiązania problemów związanych z nieefektywną energetycznie substancją mieszkaniową na terenie obszaru NOF (w wielu przypadkach domy ogrzewane są tradycyjnymi metodami). Działanie to przyniesie wymierne korzyści ekonomiczne. Oszczędność energii poprzez zabiegi termomodernizacyjne jest efektywna kosztowo (zmniejsza koszty ogrzewania), redukuje emisję CO₂ oraz poprawia bezpieczeństwo energetyczne.

Jednym z elementów rozwoju obszaru, powinno być podjęcie działań na rzecz rozwoju nowych technologii oraz promowanie działań na rzecz rozwoju sektora OZE. Jest to bowiem jedna z większych szans na rozwój w najbliższych latach, która wynika po części z unijnych uwarunkowań formalno-prawnych,

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

nakładających na każdy kraj członkowski Wspólnoty obowiązek wytwarzania do 2020 roku co najmniej 20% energii pierwotnej ze źródeł odnawialnych. Polska ma w tym zakresie istotny deficyt, stąd rysuje się duża szansa właśnie dla tego sektora. Warto, aby przynajmniej częściowo, w tym procesie (i ewentualnych benefitach) uczestniczył również obszar NOF i jednostki samorządowe, które wchodzi w jego skład. Stąd też promowanie działań na rzecz rozwoju sektora OZE jest ważnym kierunkiem działań. Istotne korzyści płyną z wykorzystania energii słonecznej i instalowania ogniw fotowoltaicznych oraz kolektorów słonecznych (w tym przypadku istnieje możliwość dofinansowania przedsięwzięcia ze środków publicznych).

Kierunek działań:

- termomodernizacja obiektów publicznych i niepublicznych na terenie Obszaru,
- wykorzystanie OZE na terenie obszaru,
- niskoemisyjny transport publiczny,
- promowanie alternatywnych niskoemisyjnych środków komunikacji; komunikacja miejska, rower.

5.3. Monitoring i ewaluacja Strategii

Dynamiczny charakter strategii, jako programu służącego realizacji idei zrównoważonego rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego, powoduje konieczność przyjęcia procedury wewnętrznego monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu założonych celów. Wdrażanie strategicznych ustaleń to etap pracy polegający na określaniu uwarunkowań organizacyjnych, zarządzaniu zmianą oraz koordynacją współpracy.

Konieczne jest zatem stworzenie pełnego systemu obejmującego:

- określenie podstawowych narzędzi i procedur wdrażania strategii (w tym narzędzi do realizacji celów promocyjnych),
- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału,
- procedurę wprowadzania niezbędnych korekt (aktualizacja) i uzupełnień do zadań strategii rozwoju (o czym mowa w kolejnym rozdziale).

Wszystkie powyższe elementy wchodzące w zakres procesu planowania strategicznego oraz wszystkie czynności podejmowane w celu osiągnięcia zaprojektowanych celów, powinny tworzyć zintegrowany zespół działań w ramach systemu zarządzania.

Realizacja strategii jest związana z systemem mechanizmów, instrumentów i środków, które muszą zostać uruchomione (bądź wykorzystane), aby zapisy zadań przewidziane w długofalowych działaniach zostały wykonane. Bez opracowania odpowiedniego instrumentarium, sprowadzającego się do odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania: jaki będzie sposób zarządzania strategią oraz jakie środki finansowe i z jakich źródeł złożą się na realizację poszczególnych zadań, strategia może stać się tylko koncertem życzeń. Zatem podstawowe narzędzia związane są z:

- 1 – zarządzaniem strategią, oraz
- 2 – finansowaniem strategii.

W realizacji strategii pod względem formalnym, obok służb administracji publicznej (jednostki samorządowe tworzące Nowosolski Obszar Funkcjonalny) biorą udział różnego typu instytucje, np.: wojewódzkie i marszałkowskie (w zadaniach dotyczących wdrażania funduszy unijnych, m.in. poprzez RPO), fundacje, stowarzyszenia, spółki, agencje, ośrodki i instytucje doradcze, przedsiębiorstwa państwowe lub spółdzielcze, itp. Dlatego też zasady wdrażania strategii powinny opierać się na ścisłej współpracy między:

- szczeblami władzy samorządowej: regionalnej, powiatowej i lokalnej/gminnej,
- wydziałami danych jednostek samorządowych,
- sektorem publicznym i prywatnym,
- społecznościami regionalnymi i lokalnymi.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii rozwoju będzie **Komitet Sterujący** – zespół składający się z prezydentów, burmistrzów, wójtów jednostek samorządowych, tj. sygnatariuszy Porozumienia tworzącego Nowosolski Obszar Funkcjonalny.

W realizacji zadań poszczególni Partnerzy powinni kierować się „Strategią rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2020” i wynikającymi z niej konkretnymi działaniami. Zapisy zawarte w Strategii wraz z celami i planem zadaniowym stanowią trzon realizacji wizji rozwoju,

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

a zarazem staną się głównym polem aplikacji niezbędnym dla uzyskania finansowego wsparcia ze środków krajowych i zagranicznych, głównie funduszy UE.

Bardzo istotny dla procesu wdrażania strategii jest monitoring, tj. kontrola (ocena) dynamiczna postępów i efektów dokonywana stale w czasie oraz ewaluacja, której rolą jest kontrola statyczna, czyli ocena realizacji i efektów (rezultatów) dokonywana w określonych momentach czasu.

Istotą funkcjonowania systemu monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przetwarzanie informacji o stanie realizacji Strategii oraz identyfikacja barier w tym zakresie (o ile takie będą występowały). Przedmiotem monitoringu będzie tu NOF, pojmowany jako spójny system społeczno-ekonomiczny. Oznacza to, że rozwój będący efektem wdrażania strategii powinien być ujmowany w płaszczyznach:

- społeczność NOF,
- gospodarka NOF,
- usługi NOF.

Etapy procesu monitorowania strategii przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Etapy procesu wdrażania i monitorowania Strategii

ETAP	ZADANIA	WYNIKI i PROCEDURY
Zbieranie danych i informacji	– zbieranie danych statycznych	Materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen
Analiza danych i informacji	– uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja	Materiał służący przygotowaniu raportów
Przygotowywanie raportów	– zestawienie otrzymanych danych w raporty	Roczne raporty (w razie istotnej potrzeby raportowanie półroczne bądź kwartalne)
Analiza danych	– poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	Przygotowanie materiału dla dalszych działań o charakterze korygującym
Planowanie korekty	– zmiana dotychczasowych metod realizacji bądź wprowadzenie nowych	Określenie i akceptacja działań korygujących

Źródło: opracowanie własne

Monitoring strategiczny powinien mieć charakter sformalizowany. Wydaje się, że ze względu na wysoki stopień złożoności struktur i trudności przewidywanego rozwoju, należałoby powołać odpowiedni zespół z koordynatorem całości realizowanych zadań strategicznych. W celu sprawnego prowadzenia procesu monitoringu i ewaluacji proponuje się tę kompetencję powierzyć **Zespołowi roboczemu ds. Realizacji Strategii NOF.**

To „ciało” mogłoby pełnić rolę nie tylko jako instytucji wdrażania Strategii, ale również np. jako jednostka ds. stałych kontaktów z istniejącymi i potencjalnymi partnerami realizacji poszczególnych planów zadaniowych. Wśród zadań Zespołu byłoby m.in. dostarczanie partnerom (społecznym, gospodarczym i in.) niezbędnych informacji i przyspieszenie trybu załatwiania spraw związanych z realizacją poszczególnych projektów i zadań strategicznych.

Proponuje się powołanie zespołu, w którego skład wejdą przedstawiciele jednostek organizacyjnych JST, przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców, a także wszyscy zainteresowani liderzy lokalni. Zespół ten powinien spotykać się co najmniej raz w roku (bądź częściej, w razie bieżących potrzeb) i dokonać oceny stopnia realizacji strategii, wykorzystując przy tym roczne sprawozdania z budżetów poszczególnych referatów, jednostek organizacyjnych, wskaźniki gromadzone przez jednostki samorządowe oraz własne analizy i ewentualne wnioski,

Ocena stopnia realizacji strategii sporządzana powinna być w postaci „Raportu z realizacji strategii”, w którym znajdą się zapisy dotyczące stopnia osiągnięcia poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych oraz ocena wdrażania kierunków działań.

W efekcie analiz przeprowadzanych w procesie monitoringu uzasadnione może się okazać korygowanie zapisów dokumentu dotyczących celów i kierunków działań, a w dalszej kolejności również celów operacyjnych. Oznacza to, że jednostki samorządu terytorialnego funkcjonują w określonych warunkach, które ulegają ciągłym zmianom. Również realizacja jednych zadań będzie rodziła konieczność wytyczania sobie nowych.

Podsumowując, warto zaznaczyć, że istotnym czynnikiem jest świadomy udział zarówno społeczności lokalnej, jak i pracowników jednostek samorządowych tworzących NOF, jednostek organizacyjnych poszczególnych samorządów oraz radnych i innych parterów w dążeniu do realizacji wizji. Ponadto proponowana strategia ma wyznaczać kierunki rozwoju. Tylko spójna koncepcja, realizowana konsekwentnie przez wszystkie jednostki zagwarantuje osiągnięcie zakładanych efektów.

5.3.1. Zestaw wskaźników oceniających postępy realizacji zakładanych celów

Zaprojektowanie listy mierników realizacji Strategii pozwoli na przeprowadzenie sprawnej oceny stopnia jej realizacji. Ocena realizacji Strategii powinna zostać prowadzona w oparciu o wskaźniki spełniające następujące kryteria:

- łatwość pomiaru,
- agregacja w taki sam sposób dla wszystkich jednostek (w tym przypadku gmin),
- agregacja w taki sam sposób w dłuższym przedziale czasowym,
- możliwość do zbadania w ramach działań podejmowanych m.in. przez instytucje zaangażowane w realizację Strategii.

Sfera gospodarcza

Cel priorytetowy – Dynamiczna gospodarka

Mierniki:

1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym (szt.)
2. Liczba turystów krajowych i zagranicznych korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców (os.)
3. Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)
4. Liczba podmiotów gospodarki narodowej, które skorzystały ze wsparcia lokalnych instytucji otoczenia biznesu (szt.)
5. Liczba podmiotów działających w branżach tzw. inteligentnych specjalizacji województwa lubuskiego (szt.)

6. Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (km²)
7. Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów bazy turystycznej (szt.)
8. Liczba nowych atrakcji turystycznych (szt.)
9. Liczba działań promocyjnych o zasięgu ponadlokalnym (szt.)
10. Liczba przedsięwzięć szkoleniowo-edukacyjnych na temat innowacji (szt.)
11. Ilość powstałych podmiotów ekonomii społecznej (szt.)
12. Udział absolwentów (dotychczas niepracujących) w ogólnej liczbie bezrobotnych (%)
13. Liczba ośrodków badawczych i laboratoriów działających na terenie NOF (szt.)

Sfera społeczna

Cel priorytetowy – Aktywne społeczeństwo obywatelskie

Mierniki:

1. Liczba nowo powstałych organizacji pozarządowych (szt.)
2. Liczba projektów na terenie NOF w ramach współpracy partnerskiej (szt.)
3. Ilość zorganizowanych wspólnych przedsięwzięć integracyjnych Obszaru NOF (szt.)
4. Liczba osób przypadająca na 1 imprezę kulturalną (os.)
5. Ilość obiektów dziedzictwa kulturowego objętych rewitalizacją (szt.)
6. Ilość wdrożonych instrumentów partycypacji społecznej (szt.)

Sfera usługowa

Cel priorytetowy – Wysoka jakość życia

1. Długość wyremontowanych, zmodernizowanych dróg (km)
2. Długość ścieżek rowerowych (km)
3. Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km)
4. Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km)
5. Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców (szt.)
6. Liczba udzielonych porad medycznych/1000 mieszkańców (szt.)
7. Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach ponadgimnazjalnych i zawodowych (%)
8. Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (%)
9. Liczba inwestycji wymiany tradycyjnego źródła ciepła na ekologiczne (szt.)
10. Liczba obiektów publicznych i niepublicznych na terenie Obszaru podanych termomodernizacji (szt.)
11. Liczba zmodernizowanych i rozbudowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych (szt.)

6. Zakończenie

Miejski obszar funkcjonalny jest to układ osadniczy przestrzennie złożony z odrębnych administracyjnie jednostek i obejmujący zwarty obszar miejski oraz powiązaną z nim funkcjonalnie strefę zurbanizowaną. Tworzenie obszarów funkcjonalnych i działanie w ich ramach jest charakterystyczne dla nowej polityki przestrzennej, opartej na zintegrowanym i wielopoziomowym zarządzaniu. To zintegrowane podejście terytorialne jest mocno ukierunkowane na wykorzystanie wewnętrznego potencjału obszaru. W tym celu zostały zaangażowane wszystkie możliwe zasoby w odniesieniu do działań publicznych w zakresie przestrzennym, administracyjnym i czasowym. Został również uruchomiony płynny przekaz decyzyjny ułatwiający wprowadzenie wielopoziomowego systemu zarządzania obszarem.

Obszar funkcjonalny jest w tym wypadku rozumiany jako spójna pod względem przestrzennym przestrzeń podlegająca systemowi wzajemnych powiązań funkcjonalnych oraz zaawansowaniem procesów urbanizacyjnych, będących w ciągłej korelacji i zachodzących interakcji, zjawisk pomiędzy partycypującymi w niej graczami (jednostkami). Celem integracji obszarów funkcjonalnych jest zmiana perspektywy zarządzania.

W niniejszym dokumencie działania skierowano na dynamiczny rozwój, jednocześnie podporządkowując je pod konieczność zmiany perspektywy zarządzania, z zarządzania skupionego wyłącznie na obszarze administracyjnym miasta, na perspektywę zarządzania i myślenia o mieście w kontekście jego obszaru funkcjonalnego.

Zmiana ta jest niezbędna za sprawą konieczności integracji działań, których efekty wykraczają poza granice administracyjne pojedynczej gminy. Przykładami tego typu działań mogą być m.in. planowanie przestrzenne wielopoziomowe i wielopłaszczyznowe uruchamianie działań skierowanych na jeden cel, budowanie systemów projektowych, których wdrażanie odbywa się za pomocą wielu źródeł finansowych, parterów i interesariuszy.

Biorąc pod uwagę powyższe, Strategia NOF w ciągu najbliższych lat stanie się ważnym narzędziem rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu. Jej prawidłowe wdrożenie pozwoli na rozwiązanie szeregu problemów, ale również umożliwi zdynamizowanie geograficznego zasięgu oddziaływania, kształtujących się na wielu płaszczyznach polityk publicznych.

Spis rycin

Wykres 1. Wskaźnik bezrobocia dla NOF-u, regionu i kraju.....	21
Wykres 2. Organizacje pozarządowe w 2005 i 2013 r.....	24
Wykres 3. Zmiany przedsiębiorczości w kraju, regionie i na obszarze NOF-u.....	37
Schemat 1. Struktura strategii	91

Spis tabel

Tabela 1. Ludność gmin NOF w latach 2004-2013	18
Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2004-2013.....	19
Tabela 3. Przemiany potencjału demograficznego w NOF	20
Tabela 4. Wskaźnik bezrobocia na obszarze NOF-u	22
Tabela 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	24
Tabela 6. Infrastruktura przedszkolna	26
Tabela 7. Uczniowie w szkołach podstawowych i gimnazjach.....	27
Tabela 8. Zakłady opieki zdrowotnej.....	30
Tabela 9. Podmioty gospodarcze – sektor prywatny.....	34
Tabela 10. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców.....	38
Tabela 11. Wskaźniki rozwoju turystyki w 2013 r.	44
Tabela 12. Obszary prawnie chronione (w ha).....	45
Tabela 13. Wydarzenia kulturalne w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym	48
Tabela 14. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej	51
Tabela 15. Ilość odpadów zmieszanych zbieranych w latach 2005-2012 w podziale na gminy (tony).....	57
Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe	58
Tabela 17. Dostępność komunikacyjna Nowej Soli.....	65
Tabela 18. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców jako stosunek do średniej wojewódzkiej.....	66
Tabela 19. Wskaźnik liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli zlokalizowanych w Nowej Soli w relacji do potencjału demograficznego gmin	67
Tabela 20. Etapy procesu wdrażania i monitorowania Strategii.....	112

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Załącznik nr 1. Matryca Logiczna

Matryca logiczna opracowana na podstawie opracowania JASPERS Warszawa – Grupa zadaniowa ZIT, Ramy koncepcyjne w zakresie przygotowania i oceny Strategii ZIT, Warszawa 2014

Matryca logiczna	sfera gospodarcza – cel priorytetowy: DYNAMICZNA GOSPODARKA						
	rozwój innowacyjnej gospodarki	rozwój oferty edukacyjnej i naukowo-badawczej	rozwijanie kształcenia, dostosowanie do potrzeb rynku pracy	stymulowanie innowacyjności, sieć wspol. przedsiębiorstw	tworzenie warunków do powstawania nowych firm	wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych – turystyka	rozwój ekonomii społecznej
relatywnie wysoka stopa bezrobocia							
relatywnie niska przedsiębiorczość mieszkańców							
relatywnie niska aktywność społeczna							
postępujący trend starzenia się społeczeństwa obszaru							
niewykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych							
deficyty w zakresie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej							
zły stan techniczny dróg							
niska efektywność energetyczna wielu							
istniejące tereny przemysłowe i zagrożone marginalizacją							
ograniczony dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej							

	Bardzo pozytywny
	Pozytywny
	Neutralny
	Negatywny

Załącznik nr 2.

Propozycje działań z prognozą finansową

Projekty zadań zostały zaprezentowane w grupach:

PROJEKTY/ZADANIA ZINTEGROWANE NOF – zespół zadań, w tym inwestycyjnych, o znaczeniu regionalnym/ponadlokalnym realizowany przez Partnerów NOF.

ZADANIA NOF – zadania o znaczeniu regionalnym, istotne z punktu widzenia NOF, realizowane przez podmioty przy współudziale Partnerów NOF.

ZADANIA O ZNACZENIU PONADLOKALNYM – realizowane przez poszczególnych Partnerów NOF.

I	PROJEKTY /ZADANIA ZINTEGROWANE	KOSZTY	TERMIN	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1	Lubuskie Młode i Zdrowe – Centra Edukacyjno-Sportowe w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym	30 400 000,00	2016-2018	UE/Kontrakt Lubuski/ Gminy
2	Lubuskie Młode i Zdrowe – Centra Edukacyjno-Sportowe w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym (edukacja i wychowanie przez sport)	3 600 000,00	2016-2018	UE/Kontrakt Lubuski/ Gminy
3	Lubuskie Młode i Zdrowe – rozbudowa Wielospecjalistycznego Szpitala SPZOZ gwarancją inkluzji społecznej mieszkańców Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego (tzw. Inkluzja społeczna NOF-u)	23 000 000,00	2015-2016	UE/Kontrakt Lubuski/ Powiat
4	Przyjazna komunikacja publiczna – Centra Obsługi Pasażerów Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego (tzw. PKO NOF-u)	35 211 000,00	2016-2018	UE/Kontrakt Lubuski/ Gminy
5	Więzi terytorialne mieszkańców i wartościowanie ładu przestrzennego gmin powiatu nowosolskiego	31 500 000,00	2015-2018	UE/Kontrakt Lubuski/ Gminy
6	Rowerowa EKO-PĘTLA w Nowosolskim Obszarze Funkcjonalnym	32 166 000,00	2016-2018	UE/Kontrakt Lubuski/ Gminy
7	Rozbudowa systemu komunikacji drogowej na obszarze NOF – rozbudowa/przebudowa sieci dróg powiatowych i gminnych o znaczeniu ponadlokalnym	92 000 000,00	2015-2020	UE/budżety Gmin/Powiatu

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

8	Kompleksowa modernizacja i rozbudowa systemu melioracyjnego na obszarze NOF	20 000 000,00	2015-2020	UE/budżety Gmin/Powiatu
9	Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu dla podniesienia atrakcyjności gospodarczej i innowacyjnej NOF	36 000 000,00	2015-2020	UE/budżety Gmin/Powiatu
10	Rozbudowa sieci placówek opiekuńczo-zdrowotno -wychowawczych	15 000 000,00	2015-2020	UE/budżety Gmin/Powiatu
11	NOF przyjazny inwestorom – rozszerzenie oferty inwestycyjnej na obszarze NOF	15 000 000,00	2015-2020	UE/budżety Gmin/Powiatu
12	Powiatowa Eko – pętla: rozbudowa sieci szlaków rowerowych i pieszych na obszarze NOF	15 000 000,00	2015-2020	UE/budżety Gmin/Powiatu
13	NOF dla niskoemisyjności: termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na obszarze NOF	15 000 000,00	2015-2020	UE/budżety Gmin/Powiatu
14	Śladami naszych przodków – budowa tożsamości regionalnej na obszarze NOF	1 000 000,00	2015-2020	UE/budżety Gmin
15	Rewitalizacja terenów przemysłowych i popegeerowskich na obszarze NOF	50 000 000,00	2015-2020	UE/ Budżet Województwa/Gmin/Powiatu
16	Produkty marketingowe NOF-u			Gminy

II	ZADANIA NOF	KWOTA	TERMIN	UE/ Budżet Województwa/ Powiatu/ Gmin
	Budowa III etapu obwodnicy Nowej Soli stanowiącego połączenie drogowe przeprawy mostowej na Odrze (docelowo z drogą ekspresową S-3)	15 000 000,00	2018-2020	
	Budowa obwodnicy Przyborowa	58 000 000,00	2016-2020	
	Budowa obwodnicy Kożuchowa	45 000 000,00	2016-2020	
	Ochrona zabytków poprzez zmniejszenie ruchu pojazdów w zabytkowej części miasta w Nowym Miasteczku	12 200 000,00	2016-2023	

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

III	ZADANIA O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	KWOTA	TERMIN	
	MIASTO NOWA SÓL			UE/budżet Gminy
	1. Rewitalizacja obszaru portu w Nowej Soli	20 000 000,00	2015-2020	
	2. Budowa hali widowiskowo-sportowej „SOLAN”	7 000 000,00	2015-2020	
	3. Budowa tunelu drogowego pod linią PKP w ciągu ulicy Wojska Polskiego w Nowej Soli	23 063 000,00	2015-2020	
	4. Przebudowa ul. Ciepiewskiej komunikującej tereny inwestycyjne w południowej strefie gospodarczej w Nowej Soli	6 000 000,00	2016-2017	
	5. Budowa II etapu drogi komunikującej tereny inwestycyjne na południu Nowej Soli z południową obwodnicą miasta (docelowo z drogą ekspresową S3)	15 000 000,00	2017-2018	
	MIASTO BYTOM ODRZAŃSKI			UE/budżet Gminy
	1. Rewitalizacja starego miasta w Bytomiu Odrzańskim	15 000 000,00	2016-2020	
	2. Odra dla turystów 2020 w Bytomiu Odrzańskim	3 500 000,00	2016-2018	
	3. „Bytomskie Błonia” centrum sportowo-rekreacyjno-turystyczne w Bytomiu Odrzańskim	5 000 000,00	2016-2019	
	GMINA KOLSKO			UE/budżet Gminy
	1. Odpoczynek nad wodą – turystyka weekendowa sposobem aktywizacji i promocji regionu Gmina Kolsko	600 000,00	2017	
	2. Zagospodarowanie plaży nad Jezio-rem Rudzieńskim w miejscowości Uście	400 000,00	2017	
	3. Odkrywamy skarby przyrodnicze regionu – lokalna sieć szlaków rowerowych na terenie Gminy Kolsko	100 000,00	2018	
	GMINA KOŻUCHÓW			UE/budżet Gminy
	1. Rewitalizacja zabytkowego centrum Kożuchowa	20 000 000,00	2017-2022	
	2. Multimedialne centrum edukacji historycznej NOF-u w Kożuchowie	1 500 000,00	2015-2020	
	3. Powiatowe Centrum Wsparcia Twórców Lokalnych w Kożuchowie		2015-2020	

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

4. Budowa regionalnego centrum aktywności sportowej	15 000 000,00	2019-2022	
GMINA NOWE MIASTECZKO			UE/budżet Gminy
1. Zagospodarowanie akwenu wodnego wraz z przebudową kąpieliska w Nowym Miasteczku	6 150 000,00	2016-2021	
GMINA NOWA SÓL			UE/budżet Gminy
1. Plaża w Jodłowie modernizacja z polem kempingowym	250 000,00	2016	
2. Zagospodarowanie terenu przy Marinie w Starej Wsi	150 000,00	2016	
3. Izba pamięci – Wiatrak – Lubięcín	150 000,00	2015	
GMINA OTYŃ			UE/budżet Gminy
1. Zagospodarowanie nieruchomości na działkach o numerach 919, 891/2 lub 896, 172/1 i 861/2, obręb Bobrowniki, infrastrukturą dla przystani rzecznej	430 000,00	2016-2020	
2. Udostępnienie turystom rezerwatu Bażantarnia w Gminie Otyń	200 000,00	2016-2020	
3. Udostępnienie turystom rezerwatu Bukowa Góra w Bobrownikach	100 000,00	2016-2020	
GMINA SIEDLISKO			UE/budżet Gminy
1. Budowa przystani rzecznej i drogi dojazdowej do przystani w Siedlisku	700 000,00	2015-2016	
2. Budowa toru do terenowych jazd quadów oraz placu do jazdy konnej	200 000,00	2018-2019	
3. Zagospodarowanie Jeziora Siedlisko do celów wędkarskich	400 000,00	2019-2020	
4. Zagospodarowanie Wzgórza Adełajdy w Siedlisku wraz z odbudową wieży widokowej	2 000 000,00	2017-2020	
POWIAT NOWOSOLSKI			UE/budżet Powiatu
1. Działania na rzecz likwidacji „Bomby ekologicznej” – hałdy odpadów niebezpiecznych po byłych zakładach DOZAMET w Nowej Soli	80 000 000,00	2015-2020	
2. Rozbudowa systemu ostrzegania Powiat Nowa Sól	550 000,00	2016-2017	
3. Modernizacja stadionu przy Liceum Ogólnokształcącym w Nowej Soli	4 000 000,00	2016-2017	

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

NOWOSOLSKI
OBSZAR
FUNKCJONALNY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt realizowany przy współfinansowaniu Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

NOWOSOLSKI OBSZAR FUNKCJONALNY

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 6.12.2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, politykę rozwoju prowadzi m.in. samorząd gminny. Przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno - gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.

Zgodnie z art. 9 cytowanej wyżej ustawy Strategiami rozwoju są tzw. inne strategie rozwoju - dokumenty określające podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego, w tym obszarów funkcjonalnych.

Gmina Nowa Sól – Miasto jako Lider projektu wraz z Partnerami / gminami: Koźuchów, Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański, Nowa Sól, Otyń, Siedlisko, Kolsko podpisali:

1) w dniu 9 września 2013 r. podpisała List Intencyjny na rzecz realizacji projektu „*Nowosolski obszar funkcjonalny w perspektywie 2020*”.

2) w dniu 25 lutego 2014 r. Umowę Partnerską na rzecz realizacji projektu „*Nowosolski obszar Funkcjonalny w perspektywie 2020*” dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007- 2013.

Strategia Rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego jest podstawowym dokumentem określającym główne kierunki rozwoju szczególnie w kontekście nowej perspektywy finansowej 2014 - 2020.

Celem Strategii jest współdziałanie gmin na rzecz rozwoju gospodarczego i polepszenia życia mieszkańców NOF-u. Narzędziem ich realizacji są projekty i zadania zintegrowane o znaczeniu ponadlokalnym.

Dokument ten opracowany przez firmę „SCRUTOR” z Wrocławia (zgodnie z umową ZP.272.18.2014 z dnia 17.07.2014 r.) zawiera Diagnozę Obszaru Nowosolskiego: jego uwarunkowania wewnętrzne, zewnętrzne oraz analizę powiązań Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Strategię rozwoju NOF-u. Jest ona spójna z obowiązującymi wewnętrznymi i zewnętrznymi opracowaniami strategicznymi na szczeblu wojewódzkim. Niniejsze opracowanie przedstawia misję oraz wizję rozwoju obszaru NOF, wskazując jego obszary strategiczne, priorytetowe cele oraz szczegółowe kierunki działań w strefie gospodarczej, społecznej i usługowej.

Główne założenia Strategii Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego wypracowane zostały podczas spotkań strategicznych oraz przez specjalnie powołany Zespół ds. Strategii

rozwoju NOF-u, składający się z pracowników wszystkich ośmiu gmin i powiatu nowosolskiego.

Dokument jakim jest Strategia Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego został poddany konsultacjom społecznym zgodnie z Ustawą z dnia 6.12.2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Przy opracowywaniu projektu strategii zastosowano się do przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235, z późn. zm.).